PELASTUSLAITOS
PÄIJÄT-HÄME

Palvelutasopäätös 2021–2024

Hyväksytty maakuntavaltuustossa 15.06.2020

Sisällysluettelo

1. Yleistä 4
1.1 Lainsäädäntö 5
1.2 Toiminnan painopisteet ja strategiset päämäärät 6
1.2.1 Valtakunnallinen pelastustoimen strategia 7
1.2.2 Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet 8
1.2.3 Pelastustoimen palvelutason liittyminen valtakunnalliseen pelastustoimen strategiaan 8
1.3 Palvelutasopäätösprosessi 9
2. Palvelutasopäätöksen perusteet 12
2.1 Palvelutasokauden 2013–2019 arviointi 12
2.1.1 Onnettomuuksien ennaltaehkäisy 12
2.1.2 Pelastustoimelle kuuluva turvallisuusviestintä 13
2.1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi 15
2.1.4 Palontutkinta 18
2.1.5 Valvontatehtävät 19
2.1.6 Nuohous 23
2.1.7 Pelastustoiminta 24
2.1.7.1 Varautuminen päivittäisiin tilanteisiin 24
2.1.7.2 Poikkeusolot 28
2.1.8 Pelastustoiminnan johtaminen 31
2.1.9 Pelastustoiminnan suunnitelmat 34
2.1.10 Väestönsuojelun suunnitelmat 35
2.1.11 Pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun osallistumisen ohjaus ja yhteistyöjärjestelyt 35
2.1.12 Yhteistoiminta 37
2.1.13 Ensihoitopalvelut 38
2.1.14 Kansainvälinen toiminta 39
2.1.15 Valmiussuunnittelun tukeminen 39
2.1.16 Palvelutasokauden 2014–2019 kehittämissuunnitelman arviointi 40
2.2 Uhkien ja riskien arviointi 42
2.3 Toiminnan tavoitteiden suorituskyvyn arviointi 46
2.4 Palvelutasopäätöksen toteutumisen seuranta ja arviointi 46
2.5 Johtopäätös 47

3. Palvelutasopäätös 48
3.1 Lakisääteiset tehtävät 48
3.1.1 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus 48
3.1.2 Pelastustoimelle kuuluva turvallisuusviestintä 50
3.1.3 Lakisääteinen viestintä 52
3.1.4 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi 53
3.1.5 Palontutkinta 55
3.1.6 Valvontatehtävät 57
3.1.6.1 Määräaikainen valvonta 58
3.1.6.2 Epäsäännöllinen valvonta 60
3.1.6.3 Korjausmääräysten valvonta 63
3.1.6.4 Valvontatoiminnan seuranta ja raportointi 63
3.1.7 Pelastustoiminta 64
3.1.7.1 Varautuminen päivittäisiin tilanteisiin 65
3.1.7.2 Varautuminen häiriötilanteisiin 74
3.1.7.3 Poikkeusolot 76
3.1.7.4 Väestönsuojelutilanteet 77
3.1.8 Pelastustoimen ohjeet ja suunnitelmat 80
3.1.9 Öljyntorjunta 81
3.2 Muut tehtävät 82
3.2.1 Ensihoitopalvelut 82
3.2.2 Viestintä 86
3.2.3 Kansainvälinen toiminta 88
3.2.4 Valmiussuunnittelun tukeminen 89
4. Kehittämissuunnitelma 90

Liitteet

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen riskianalyysi 2020
Palvelutaso kunnittain -selvitys

1. Yleistä

Pelastusjohtajan katsaus

Pelastuslaitoksen toimintaa ohjataan palvelutasopäätöksellä, jolla kunnat keskenään sopivat pelastuslaitoksen tuottamien palvelujen tasosta ja tavasta, jolla palvelut tuotetaan. Edellisen palvelutasopäätöksen jälkeen on pelastustoimen lainsäädäntö sekä strategia uudistettu, ja ne on nyt huomioitu palvelutasopäätöstä laadittaessa.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos vastaa pelastustoimesta Päijät-Hämeen maakunnan alueella 20.12.2002 allekirjoitetun ja myöhemmin päivitetyn yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen toiminta-alue muodostuu Päijät-Hämeen maakunnasta, johon kuuluu vuonna 2021 yhteensä kymmenen kuntaa. Alueella asuu yhteensä 206 965 asukasta (31.12.2018), väestötiheys on 36 as/km^2, maapinta-ala 5 694 km^2 ja vesipinta-ala 1 222 km^2.

Velvoite pelastustoimen palvelutasoa koskevan erityisen päätöksen tekemisestä säädettiin ensimmäisen kerran pelastustoimilaissa 1999. Sen mukaan kussakin kunnassa tehdyn riskikartoituksen perusteella päätettiin pelastustoimen palvelutasosta.

Pelastuslain (379/2011) mukaan:

Alueen pelastustoimi päättää palvelutasosta kuntia kuultuaan. Päätöksessä on selvitettävä alueella esiintyvät uhat, arvioitava niistä aiheutuvat riskit, määriteltävä toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Päätös on voimassa määräajan.

Tässä pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on selvitetty pelastustoimen nykyinen palvelutaso sekä määritelty tavoitetaso, joka on strateginen päätös toiminnan ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Palvelutasopäätöksessä on selvitetty lisäksi muut palvelut, joista pelastuslaitos huolehtii lakisääteisten tehtäviensä ohella. Lopuksi kuvataan kehittämissuunnitelma ja aikataulu, jolla tavoitetaso saavutetaan tämän palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana.

Palvelutasotavoitteiden lähtökohtana ovat pelastuslain vaatimukset sekä alueen pelastustoimen visio ja strategia, joista tavoitteet johdetaan. Myös pelastustoimen valtakunnallinen strategia ja tulostavoitteet otetaan huomioon palvelutasopäätöstä valmisteltaessa.

Toiminta koko pelastustoimen alueella on järjestetty siten, että pelastuslaitos huolehtii säädösten, palvelutasopäätöksen sekä sopimusten mukaisista tehtävistä mahdollisimman tehokkaasti ja

taloudellisesti. Palvelutasopäätöstä toteutetaan kaikkien toimintaa ja taloutta ohjaavien suunnitelmien, erityisesti maakuntavaltuuston vuosittain hyväksymien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden, mukaisesti. Toimintasuunnitelmassa asetetuilla toiminnallisilla tavoitteilla toteutetaan palvelutasopäätöstä. Tehtävien toteuttamiselle määrätään vastuutahot ja resurssit sekä seurantaa varten mittarit. Pelastuslaitoksen johtokunta- ja johtoryhmä valvovat tavoitteiden toteutumista toimintasuunnitelmassa määrätyin väliajoin. Tavoitteita asetetaan sopimusten mukaisesti myös pelastuslaitoksen sopimuskumppaneille.

Tämä palvelutasopäätös laaditaan kaudelle 2021−2024.
Palvelutasopäätöksessä päätetään
tavoitteista, järjestelyistä ja kehittämistoimenpiteistä.

1.1 Lainsäädäntö

Pelastuslain 27 §:n mukaan alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen palvelutasosta ja pelastuslaitoksen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä muista pelastuslaissa sille säädetyistä tehtävistä.

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan:

1. pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa
2. pelastustoimen valvontatehtävistä
3. väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä
4. pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä.

Edellä mainitun lisäksi pelastuslaitos:

1. voi suorittaa ensihoitopalveluun kuuluvia tehtäviä, jos ensihoitopalvelun järjestämisestä yhteistoiminnassa alueen pelastustoimen ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kesken on sovittu terveydenhuoltolain (1326/2010) 39 §:n 2 momentin perusteella

2. tukee pelastustoimen alueeseen kuuluvan kunnan valmiussuunnittelua, jos siitä on kunnan kanssa sovittu
3. huolehtii muistakin muussa laissa alueen pelastustoimelle säädetyistä tehtävistä.

Pelastuslaitokselle 27 §:n 2 momentissa säädetyt tehtävät on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen.

Pelastuslain 28 §:n mukaan pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa.

Pelastuslain 29 §:n mukaan alueen pelastustoimi päättää palvelutasosta kuntia kuultuaan. Päätöksessä on selvitettävä alueella esiintyvät uhat, arvioitava niistä aiheutuvat riskit, määriteltävä toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätökseen tulee myös sisältyä suunnitelma palvelutason kehittämisestä. Päätös on voimassa määräajan. Palvelutasopäätös on toimitettava aluehallintovirastolle. Jos palvelutasopäätös on puutteellinen, aluehallintovirasto voi palauttaa asiakirjan täydennettäväksi.

Pelastuslain 85 §:n mukaan aluehallintoviraston tehtävänä on valvoa, että alueen pelastustoimen palvelutaso on riittävä. Tässä tarkoituksessa aluehallintovirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta alueen pelastustoimelta tarpeellisia tietoja ja selvityksiä.

Jos palvelutasossa on huomattavia epäkohtia eikä niitä korjata aluehallintoviraston asettamassa määräajassa, aluehallintovirasto voi pelastuslain 105 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla velvoittaa alueen pelastustoimen saattamaan palvelut tässä laissa vaaditulle tasolle.

1.2 Toiminnan painopisteet ja strategiset päämäärät

Valtakunnallinen pelastustoimen strategia valmistellaan sisäministeriön johdolla. Strategiassa määritellään painopisteet ja keskeiset toimintalinjat, joilla pelastustoimi vastaa tulevaisuuden haasteisiin. Strategian tarkoituksena on antaa yleisiä perusteita muun muassa pelastustoimen tehtävistä vastaaville pelastuslaitoksille. Pelastustoimen strategia tarkistetaan hallituskausittain tai toimintaympäristön muutosten sitä edellyttäessä.

Toiminnan painopisteisiin ja strategisiin päämääriin liittyvät myös valtakunnallisesti määritetyt yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet. Pelastustoimen valtakunnalliset vaikuttavuustavoitteet määritellään sisäministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmassa. Vaikuttavuustavoitteet pyritään määrittämään siten, että ne ovat konkreettisia ja mitattavia.

1.2.1 Valtakunnallinen pelastustoimen strategia

Sisäministeriön johdolla on valmisteltu valtakunnallinen pelastustoimen strategia 2025. Strategiassa määritellään painopisteet ja keskeiset toimintalinjat, joilla pelastustoimi vastaa tulevaisuuden haasteisiin. Strategian tarkoituksena on antaa yleisiä perusteita muun muassa pelastustoimen tehtävistä vastaaville pelastuslaitoksille. Pelastustoimen strategia tarkistetaan hallituskausittain tai toimintaympäristön muutosten sitä edellyttäessä.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos toteuttaa toimintaansa valtakunnallisen pelastustoimen strategian mukaisesti ja huomioi siinä määritetyt vaikuttavuustavoitteet.

Pelastustoimen toiminnan painopisteiksi ja strategisiksi päämääriksi 2025 on määritelty:

1. Pelastuslaitosten tehtävät ja toimintamallit

Pelastuslaitokset ovat laaja-alaisia turvallisuuden osaajia, joilla on keskeinen rooli paikallisten turvallisuuspalveluiden tuottamisessa ja suunnittelussa yhdessä muiden tahojen kanssa.

2. Onnettomuuksien ehkäisy

Onnettomuuksia ehkäistään tehokkaasti ennalta yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Onnettomuuksien ja vahinkojen määrä vähenee olennaisesti.

3. Henkilöstön riittävyys ja motivaatio

Sekä päätoimisen että sopimushenkilöstön määrä on tehtävien kannalta riittävä. Henkilöstö tuntee työnsä mielekkääksi ja hyvin organisoiduksi. Henkilöstöllä on hyvä ammattitaito tehtäviinsä.

4. Osaaminen ja tietopohja

Tutkimustoiminta tukee tehokkaasti toimialan päätöksentekoa ja kehittämistä.

1.2.2 Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Toiminnan painopisteisiin ja strategisiin päämääriin liittyvät myös valtakunnallisesti määritetyt yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet. Pelastustoimen valtakunnalliset vaikuttavuustavoitteet määritellään sisäministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmassa. Vaikuttavuustavoitteet pyritään määrittämään siten, että ne ovat konkreettisia ja mitattavia.

1.2.3 Pelastustoimen palvelutason liittyminen valtakunnalliseen pelastustoimen strategiaan

Päijät-Hämeen pelastuslaitos toteuttaa toimintaansa valtakunnallisen pelastustoimen strategian sekä oman vuonna 2012 laaditun Päijät-Hämeen pelastuslaitos strategia 2013−2018 -asiakirjan mukaisesti ja huomioi siinä määritetyt vaikuttavuustavoitteet.

Strategisina painopisteinä ovat:
yhteistoiminta pelastuslaitoksen eri osastojen ja yhteistyötahojen kanssa sekä pelastuslaitoksen organisaatiokuvan ja brändin ylläpitäminen korkealla.

Strategia-asiakirjat:

- pelastustoimen valtakunnallinen strategia 2025
- palvelutasopäätösohje SM018:00/2012
- pelastuslaitoksen strategia
- toiminta- ja taloussuunnitelma 2021−2024

Pelastuslaitoksen visio

Päijät-Hämeen pelastuslaitos on alueensa paras ja luotettavin kokonaisturvallisuuden osaaja sekä yhteistyötaho nyt ja tulevaisuudessa.

Pelastuslaitoksen toiminta-ajatus

Päijät-Hämeen pelastuslaitos toteuttaa korkeatasoiset ja luotettavat palvelutasopäätösten mukaiset pelastustoimen ja ensihoidon palvelut tehokkaasti ja innovatiivisesti.

Pelastuslaitoksen arvot ovat toimintaa ohjaavia periaatteita, joille on ominaista voimakkuus, pysyvyys ja riippumattomuus ajasta ja paikasta. Arvot ohjaavat valintoja sekä ilmenevät sanoissa ja teoissa.

Arvot

Inhimillisyys on ihmisarvon kunnioitusta, myötätuntoa, hienotunteisuutta, huomaavaisuutta, suvaitsevuutta ja sosiaalisuutta. Inhimillisyyteen kuuluu vilpitön, välitön kanssakäyminen, toisten arvojen ja oikeuksien kunnioittaminen, oikeus mielipiteeseen ja kaikkinainen tarkoitus yhteiseen hyvään.

Ammattitaitoisuus on ylpeyttä omasta tehtävästä, tehtävän periksiantamatonta suorittamista, oman ammattitaidon jatkuvaa kehittämistä, aktiivisuutta, omaehtoista aloitteellisuutta sekä positiivista asennetta työtä kohtaan.

Luotettavuus on rehellisyyttä ja uskollisuutta sekä omaa organisaatiota, että muita kohtaan ja periksiantamattomuutta. Luotettavuuteen kuuluu kyky ja tahto pitää saadut tiedot omana tietonaan ja toisaalta antaa vain oikeita tietoja.

Yhteistyökyky on kykyä toimia erilaisissa toimintaympäristöissä erilaisten ihmisten kanssa, kykyä huomioida muuttuvat olosuhteet ja ottaa muut huomioon jokapäiväisessä toiminnassa.

Oikeudenmukaisuus on parasta mahdollista toimintaa sekä organisaatiota, että myös asiakkaita kohtaan taustatekijöistä riippumatta. Oikeudenmukaisuus on kaikkien tasapuolista kohtelua.

Tämä palvelutasopäätös on kattava kuvaus Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen tuottamista palveluista sekä toiminnan kehittämisestä. Yksityiskohtaisemmat toiminnalliset tavoitteet asetetaan vuosittain toimintasuunnitelmassa. Palvelutasopäätökseen ei ole kirjattu kaikkia mahdollisia uusia resurssitarpeita. Tarpeet selviävät vasta toiminnan ja prosessien kehittämisen tuloksena.

1.3 Palvelutasopäätösprosessi

- Pelastuslain 29 §:n mukaan alueen pelastustoimi päättää palvelutasosta kuntia kuultuaan. Päätös on voimassa määräajan ja se on toimitettava aluehallintovirastolle.
- Aluehallintovirasto voi palauttaa asiakirjan täydennettäväksi.

Päijät-Hämeen pelastustoimen vuosia 2021–2024 koskevan palvelutasopäätöksen valmistelu alkoi johtokunnan seminaarilla. Seminaarista saadun palautteen pohjalta osastopäälliköt tarkistivat osastonsa palvelutasopäätökseen kuuluvat asiat. Tämän jälkeen asiaa käsiteltiin pelastuslaitoksen johtokunnassa. Johtokunnan omalta osaltaan hyväksymä palvelutasopäätös laitettiin alueen kunnille lausuntoa varten, jonka jälkeen palvelutasopäätös hyväksytään maakuntavaltuustossa.

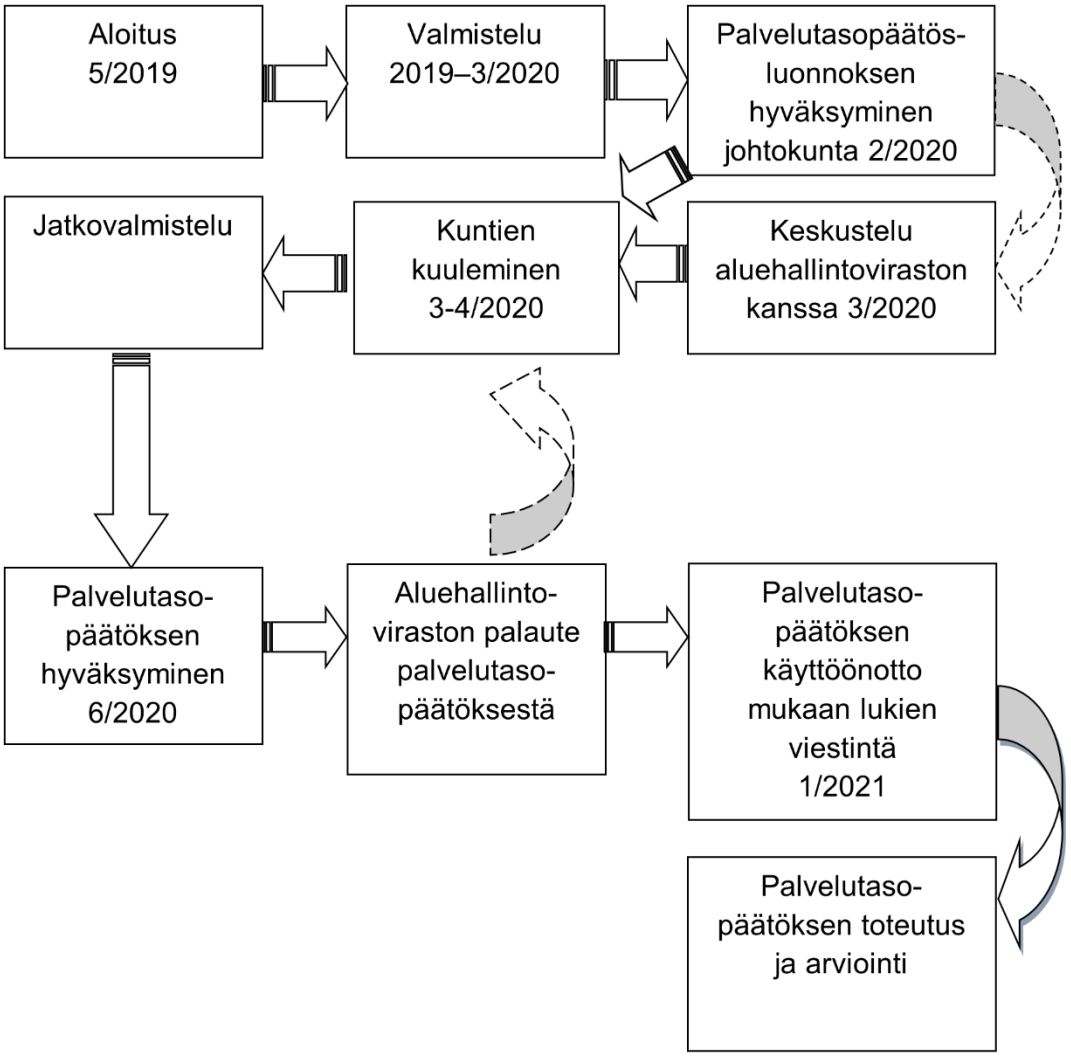
Valmistelun tavoitteena on:

- huomioida kuntien toiveet palvelutasopäätöstä laadittaessa
- riskianalyysin tulosten ja palvelutason keskinäisen yhteyden huomioiminen palvelutasopäätöstä laadittaessa
- palvelutasopäätöksen sekä muun pelastustoimea koskevan hallinnon strategia- ja ohjausasiakirjojen sekä toiminnan ja talouden suunnittelun välisen yhteyden kehittäminen
- omistajaohjauksen huomioiminen palvelutasopäätöstä laadittaessa
- taloussuunnittelun kytkeminen palvelutasopäätöksen valmisteluun
- toiminnan kriittinen tarkastelu lainsäädännön ja kuntien esittämien toiveiden pohjalta
- edellisessä palvelutasopäätöksessä havaittujen puutteiden poistaminen
- liikelaitosmaisuuden huomioiminen palvelutasopäätöksessä

Palvelutasopäätös esitys on laadittu pääosin pelastuslaitoksen osastopäälliköiden sekä pelastusjohtajan toimesta.

Toteutetut toimenpiteet:

- palvelutasopäätösseminaari johtokunnalle elokuu 2019
- palvelutasopäätösluonnoksen käsittely pelastuslaitoksen johtokunnassa, helmikuu 2020
- palvelutasopäätösluonnoksen esittely kunnille 3.3.2020
- lausuntokierros palvelutasopäätös luonnoksesta kunnille maalis-huhtikuu 2020
- palvelutasopäätösluonnos lausunnolle Etelä-Suomen AVI maalis-huhtikuu 2020
- palvelutasopäätösluonnoksen muokkaus saatujen lausuntojen perusteella huhtikuu 2020
- palvelutasopäätöksen käsittely pelastuslaitoksen johtokunnassa toukokuu 2020
- palvelutasopäätöksen hyväksyminen maakuntavaltuustossa kesäkuu 2020

Kaavio 1. Palvelutasopäätösprosessi

2. Palvelutasopäätöksen perusteet

Pelastuslain 28 §:n mukaan pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa. Palvelutasopäätöksen tulee perustua meneillään olevan palvelutasokauden arvioinnin, uhkien arvioinnin ja edellisen kauden kehittämissuunnitelman pohjalta tehtyihin johtopäätöksiin.

2.1 Palvelutasokauden 2013–2019 arviointi

Meneillään olevaa palvelutasokautta 2013–2019 arvioidaan tässä luvussa alueen pelastustoimen toiminnan painopisteiden ja strategisten tavoitteiden pohjalta sekä tilastoja käyttäen. Palvelutasokauden arvioinnissa mittarina käytetään palvelutasopäätöksessä päätettyjen konkreettisten tavoitteiden saavuttamista, ja verrataan palvelutasoa valtakunnallisiin vaikuttavuustavoitteisiin.

2.1.1 Onnettomuuksien ennaltaehkäisy

Tavoite:

Pelastuslaitos osallistuu viranomaisneuvotteluihin ja antaa lausuntoja maankäytön suunnittelusta sekä rakentamisen ohjauksesta, jotta henkilöturvallisuusnäkökulmat ja paloturvallisuusseikat sekä pelastustoimen mahdollisuudet ja sammutusveden saatavuus tulisivat huomioiduiksi uudis- ja korjausrakentamisessa.

Toteuma:

Pelastuslaitos tehosti pelastustoimelle kuuluvaa ohjausta ottamalla käyttöön uusia keinoja ja toimintatapoja. Suurin osa ohjauksesta tapahtui asiakastyön yhteydessä, ja siihen on osallistunut koko henkilöstö. Päivystävän palotarkastajan palveluilla (puhelin, sähköposti ja chat) asiakas sai erillistä ohjausta suoraan viranomaiselta. Internet-sivuston sisältö uudistettiin, ja sieltä löytyvät selkeät kuvaukset ja toimintaohjeet yleisimmistä asioista. Pelastuslaitos on kehittänyt esimerkiksi ohjauksen prosesseja onnettomuuksien ehkäisyssä tehokkaammaksi. Yleisötapahtumien pelastussuunnitelman arvioitavaksi toimittanut asiakas saa ensimmäisen palautteen toimittamastaan suunnitelmasta jopa samana päivänä.

Ohjausta tehdään myös sosiaalisen median kautta. Pelastuslaitoksella on käytettävissä Facebookin lisäksi myös Instagram- ja Twitter-tilit. Pelastuslaitoksen internetsivut on uudistettu vuonna 2017, ja sisällössä on huomioitu eri asiakasryhmien tarpeet.

Pelastuslaitos toteutti Päijät-Hämeen turvallisuussuunnitelman pohjalta useita peräkkäisiä asumisturvallisuushankkeita, joilla pyrittiin edistämään riskiasuntojen turvallisuutta. **Erehdyksen ja unohdukset salliva asuinympäristö** -hankkeita oli käynnissä vuosina 2011−2015. Pelastuslaitos oli keskeinen toimija myös kylien turvallisuuteen keskittyvässä **Varautuen turvallisempaa kotona ja kylissä** -hankkeessa vuosina 2016−2019. Hankkeiden myötä luotiin maakunnallisia toimintamalleja, joita on hyvinä käytänteinä jaettu ympäri Suomea.

2.1.2 Pelastustoimelle kuuluva turvallisuusviestintä

Tavoite:

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän tavoitteena on, että ihmiset tunnistavat erilaiset vaaran aiheuttajat, osaavat ehkäistä onnettomuuksia ja toimia onnettomuustilanteissa sekä tietävät, miten varautua poikkeusoloihin. Pyrkimyksenä on, että onnettomuudet ja niiden seuraukset vähenisivät pelastustoimen alueella suhteessa asukaslukuun. Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän laadullisena tavoitteena on:

- tuottaa korkeatasoiset palvelutasopäätöksen huomioivat palvelut
- kehittää yhteistyötä kohderyhmien kanssa
- kehittää henkilöstön ammattitaitoa kaikilla organisaation tasoilla
- sitouttaa ja motivoida henkilöstö osallistumaan valistustyöhön
- parantaa yhteystyötä viranomaisten ja eri yhteistyötahojen kanssa

Toteuma:

Turvallisuusviestintä- ja neuvontatyötä toteutettiin erikseen hyväksytyn turvallisuusviestinnän suunnitelman mukaisesti. Suunnitelma laadittiin vuosittain. Suunnitelmassa huomioitiin turvallisuusviestinnän tavoitteet, järjestelyt, tapahtumien keskeinen sisältö, keinot ja kampanjat, materiaali ja koulutuskalusto, seuranta sekä keinot turvallisuusviestinnän kehittämiseksi.

Pelastuslaitoksen ja sen yhteistyökumppanien turvallisuusviestintä tavoitti palvelustasokaudelle vuosittain 19−23 % alueen asukkaista. Prosenttilukuun ei ole laskettu sosiaalisen median kautta suoritettua turvallisuusviestintää. Taulukko 1.

Vuosi	Väkiluku	Tilaisuuksien lukumäärä	Osallistujien lukumäärä	Osallistujia väkiluvusta (%)
2019	200 629	397	38 220	19
2018	201 228	397	42 773	21
2017	201 685	415	46 896	23
2016	199 595	446	39 962	20
2015	202 132	452	41 125	20
2014	202 487	511	39 040	19

Taulukko 1. Pelastuslaitoksen suorittama turvallisuusviestintä vuosina 2014−2019

Turvallisuusviestinnän keskeiset kohderyhmät olivat lapset ja nuoret, taloyhtiöiden turvallisuushenkilöstö sekä erityisryhmät. Kohderyhmiä tavoitettiin erilaisissa koulutus- ja yleisötapahtumissa sekä myös muun muassa sosiaalisen median ja geokätköilyn avulla.

Lapsille ja nuorille suunnattuja kampanjoita olivat mm. Turvaa tenaville -tapahtumat, Jee Jelppii- ja Nouhätä-kampanjat sekä Punainen liitu -tapahtumat. Lisäksi lapsia ja lapsiperheitä houkuttelivat Päivä paloasemalla -tapahtumat sekä erilaiset messut ja kesätapahtumat, joissa pelastuslaitos oli mukana.

Taloyhtiöiden henkilöstöä koulutettiin Talon turvapäivä -koulutuksissa sekä väestönsuojanhoitajan kursseilla. Lisäksi käytiin muun muassa taloyhtiöiden asukasilloissa ja yhdistysten tilaisuuksissa kertomassa kodin paloturvallisuusasioista.

Yritysten ja laitosten omatoimista onnettomuuksien ehkäisyä tuettiin antamalla turvallisuuskoulutusta erilaisten yritysten ja laitosten henkilökunnalle heiltä saatujen toivomusten ja pyyntöjen mukaan. Yritysten turvallisuutta tuettiin myös järjestämällä tulityökursseja sekä alkusammutuskoulutusta.

Turvallisuusviestintään käytettiin aktiivisesti sosiaalisen median kanavia. Internet-sivujen sisällön uudistuksessa huomioitiin myös turvallisuusviestinnän näkökulma.

Koulutusten ja tapahtumien osallistujilta kerättiin palautetta erillisellä palautelomakkeella ja sähköisesti. Palautetta saatiin myös esim. sosiaalisen median kautta. Saatujen palautteiden perustella pelastuslaitoksen järjestämiin koulutuksiin ja tapahtumiin oltiin erittäin tyytyväisiä.

Päivä paloasemalla -tapahtuman avointa palautetta vuodelta 2019:
Nämä ovat hyviä kertauspäiviä koko perheelle turvallisuudesta!
Aivan upea päivä ja hieno tarjoilu! Kivaa oli Lahden uudella asemalla!
Kiitoksia, eturivin pieni palopäällikkö oli oikein mielissään,
oli kuulemma mahtavaa!
Paras päivä ikinä!

2.1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Tavoite:

Viranomaisyhteistyön tavoitteena on vaikuttaa yhdessä onnettomuuksien vähenemiseen ja saada paremmin tietoa syrjäytyneistä tai muuten apua tarvitsevista ihmisistä.

Toteuma:

Pelastuslaitos on omalla asiantuntijuudellaan pyrkinyt vaikuttamaan muun muassa kuntien maankäytön suunnitteluun, rakentamisen turvallisuuteen, yleisötilaisuuksiin, liikenneturvallisuuteen, vaarallisten kemikaalien käsittelyn turvallisuuteen ja ympäristönsuojeluun. Pelastuslaitos pyrki vaikuttamaan myös pelastustoimea koskeviin lakimuutoksiin joko omien lausuntojen avulla tai osallistumalla pelastuslaitosten kumppanuusverkoston lausuntojen laatimiseen. Palvelutasokaudella olivat vahvasti esillä muun muassa maakuntauudistus ja erilaiset pelastuslain muutokset. Vuosittain on annettu erilaisia asiantuntijalausuntoja ja osallistuttu asioita koskeviin neuvotteluihin 800−1 400 kertaa (taulukko 2).

Pelastuslaitos on ollut aktiivinen toimija pelastustoimeen kuuluvan yhteistyön kehittäjänä. Vahva panostus on tehty etenkin riskiasuntojen ilmoitusvelvollisuuden lisäämiseksi, ja maakunnan viranomaisilla ja palveluntuottajilla onkin korkea tietoisuus asiasta. Pelastuslaitoksen vastaanottamien ilmoitusten määrä vaihteli palvelutasokautena 95−221 kappaleen välillä vuosittain. Näiden asuntojen turvallisuuden parantaminen ja tilanteiden ratkaiseminen vaativat moniviranomaisyhteistyötä. Tyypillisimmin näissä tapauksissa mukana ongelmia ratkomassa olivat pelastuslaitoksen ohella sosiaali-, ympäristöterveys- ja ympäristönsuojeluviranomaiset sekä kuntien eläinlääkärit. Ensimmäinen

pelastuslaitoksen järjestämään riskiasuntoseminaari kokosi lähes 80 alueen viranomaista yhteen haastavan aiheen äärelle 2018.

Yleisötapahtumien valvontaa, palontutkintaa sekä tuottamuksellisten tulipalojen käytäntöjä on tehostettu yhteistyössä Hämeen poliisilaitoksen kanssa. Hämeen poliisilaitoksen kanssa on säännöllisesti sovitut koulutuspäivät muun muassa palotutkintaan liittyvistä kysymyksistä. Heidän kanssaan tehdään myös yhteisvalvontaa ravintoloiden turvallisuuden parantamiseksi sekä yhteistyötä turvallisuusviestintään liittyvissä tilaisuuksissa.

Kuntien rakennusvalvontaviranomaisten kanssa on säännöllisesti sovitut tapaamiset ja yhteistyökäytännöt. Normaalina käytäntönä on rakennushankkeisiin liittyvät lausunnot, suunnittelijoiden ohjaus ja neuvonta, yhteiset tiettyä hanketta koskevat neuvottelut sekä asiantuntijakäynnit (erityinen palotarkastus) rakennustyömailla ennen rakennuksen käyttöönottoa. Kuntien rakennusvalvontaviranomaiset kutsutaan vuosittain pelastuslaitokselle yhteispalaveriin alueen yhteisten käytäntöjen ja näkökulmien pohtimiseksi. Pelastuslaitoksen roolina on toimia asiantuntijana pelastustoiminnan turvallisuuden varmentamiseksi sekä paloteknisten laitteiden tuntijana.

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen edustaja on osallistunut kunnallisiin ja alueellisiin pohjavesityöryhmiin sekä ympäristörikosten torjuntatyöryhmään. Pelastuslaitoksen näkökulmana on ollut erityisesti kemikaaliturvallisuus. Kunnallisten ympäristöviranomaisten kanssa on tehty yhteistyötä ympäristöluvissa ja öljysäiliöiden valvonnassa. Lisäksi on tehty yhteisiä valvontakäyntejä ja yhteistyötä öljyvahinkojen yhteydessä.

Kemikaaliturvallisuuden valvonnassa on tehty laajaa yhteistyötä Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin kanssa. Yhteistyöhön liittyvät muun muassa yhteiset tarkastuskäynnit, suurten kemikaalikohteiden harjoitukset ja asiantuntijalausunnot. Tukesilla on keskeinen rooli myös yleisötilaisuuksien turvallisuuden edistäjänä.

Pelastuslaitos on antanut lausuntoja kaavoituksesta ja liikennesuunnitelmista sekä osallistunut näitä asioita koskeviin neuvotteluihin. Pääpaino on ollut pelastuslaitoksen toimintaedellytysten huomioimisessa.

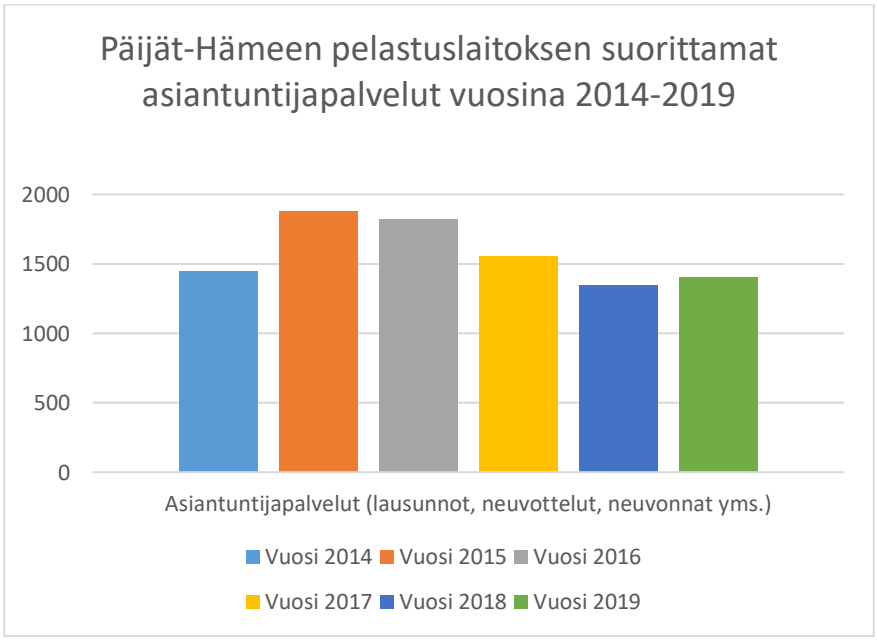
Pelastuslaitoksen edustaja on ollut mukana kuntien liikenneturvallisuustyöryhmissä. Pelastuslaitos on tuonut näkökulmaa mm. tapahtuneista onnettomuuksista ja tukenut liikenneturvallisuuteen liittyvää turvallisuusviestintää. Pelastuslaitoksen edustajat ovat olleet tiiviisti mukana valtatien 12 eteläiselle

kehätielle rakennettavien Liipolan ja Patomäen tunneleiden suunnittelukokouksissa vuodesta 2017 lähtien. Hankkeelle laadittiin turvallisuusasiakirjat vuonna 2018. Vuoden 2019 lopulla suunnittelussa siirryttiin valmistelemaan tunneleiden poikkeusolojen toimintamalleja ja tunneleiden avaamiseen (v. 2020 lopulla) liittyviä pelastusharjoituksia.

Yhteistyötä on tehty viranomaisten, yritysten ja yhteisöjen kesken myös koulutusten ja turvallisuusviestintäkampanjoiden merkeissä. Yhteistyötahoja ovat olleet etenkin Liikenneturva, Hämeen poliisilaitos, puolustusvoimat ja Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä.

Pelastuslaitoksen henkilöstö on osallistunut aktiivisesti pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toimintaan. Vuodesta 2008 toiminut verkosto palkittiin Suomen Kuntaliiton Vuoden verkostoteko -palkinnolla vuonna 2015. Vuonna 2019 kumppanuusverkoston toimintaa selkeytettiin ja laajennettiin vakituisten neljän ryhmän (pelastustoiminta, turvallisuuspalvelut, ensihoito ja tukipalvelut) lisäksi koskemaan yhteisiä asioita, kuten ICT, viestintä, tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta. Laitoksen henkilöstöä sitoutettiin myös kumppanuusverkoston erilaisiin projekteihin sekä asiantuntijaryhmiin.

Tarkempi asiantuntijapalveluiden kuvaus on kuvattu vuosittaisessa valvontasuunnitelmassa ja turvallisuusviestinnän yhteistyö turvallisuusviestinnän suunnitelmassa. Osa asiantuntijapalveluita tilastoituu valvontaohjelmistoon (lausunnot yms.). Tilastoitujen asiantuntijapalveluiden lukumäärä vuosina 2014–2019 on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Pelastuslaitoksen suorittamat asiantuntijapalvelut 2014–2019.

2.1.4 Palontutkinta

Tavoite:

Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.

Pelastuslaitoksella on nimetty vastuuhenkilö palontutkinnan osalta. Pelastuslaitoksen alueella on palontutkintaryhmä, ja palontutkinta on ohjeistettu sekä koulutettu.

Toteuma:

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen palontutkinnan vastuu siirrettiin riskienhallintaosastolle vuonna 2017. Palontutkintaa ohjaa ja kehittää nimetty vastuuhenkilö, ja palontutkintaryhmään on nimetty palontutkijat. Kaikki palotutkintaan osallistuvat henkilöt tekevät palontutkintaa oman työn ohella.

Palontutkintaryhmän henkilöstön (9 henkilöä) peruskoulutuksena on Pelastusopiston järjestämä perus- ja jatkokurssi. Lisäkoulutuksena usealla ryhmän jäsenellä on Poliisiammattikorkeakoulun järjestämä tuhotyörikostutkintakurssi. Ryhmän jäsenet ovat osallistuneet aktiivisesti valtakunnallisiin palontutkinnan opinto- ja koulutustapahtumiin. Pelastuslaitoksella otettiin käyttöön kauko-ohjattavat drone-kopterit 2019, ja palontutkijoista kaksi koulutettiin laitteiden käyttäjiksi. Koko pelastuslaitoksen henkilöstöä koulutettiin laajemmin sähköpalojen tutkintaan vuonna 2019, ja osa palontutkintaryhmän jäsenistä kävi asiaan liittyvän jatkokoulutuksen.

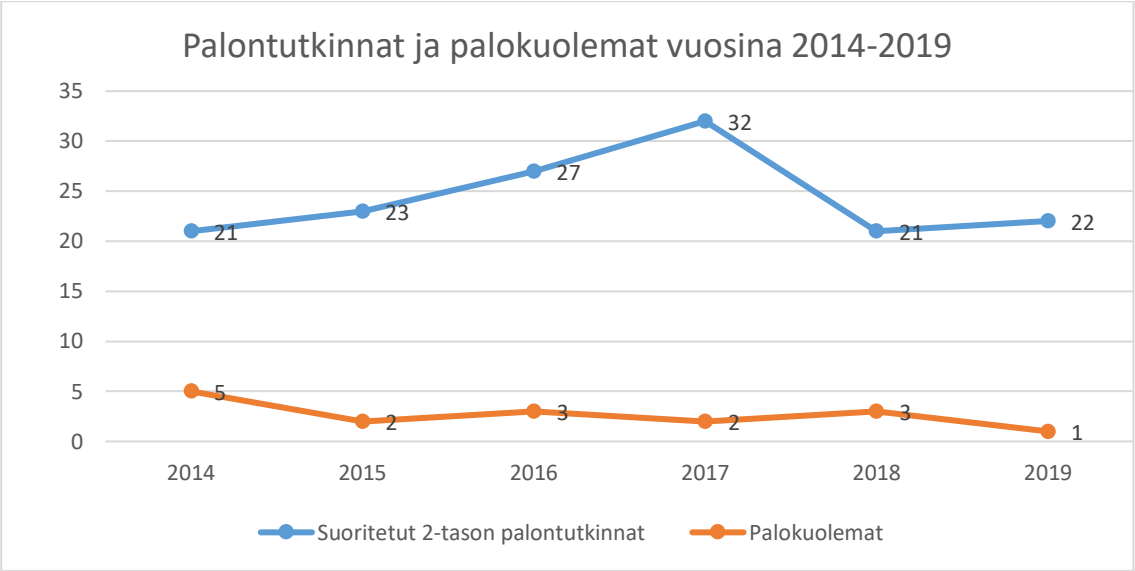
Päijät-Hämeen pelastuslaitos on nimennyt edustajan pelastuslaitosten kumppanuusverkoston palontutkinnan työryhmään. Päijät-Hämeen pelastuslaitos on osallistunut valtakunnallisiin pelastuslaitosten sopimiin teematutkintoihin ja tutkimushankkeisiin. Viimeisimmissä teematukinnoissa tutkittiin keittiöstä lähteneitä tulipaloja (2018) ja viljankuivaamoista lähteneitä tulipaloja (2017).

Palontutkinnan ohjeet ja prosessit uudistettiin. Pelastuslaitos suorittaa palontutkinnan kaikista tulipaloista. Palontutkintaohjeen mukaisesti II-tason tutkintakriteerit täyttävät tulipalot tutkii palontutkija. II-tason tutkintoja tehtiin palvelutasopäätöskaudella vuosittain 20−32 (kuva 2). Palontutkinnoista kirjattiin selosteet Pronto-tietokantaan.

Palontutkijat nimettiin ammattiryhmäksi, joka kuuluu Työterveyslaitoksen syöpäsairauden vaaralle työssään altistuvien seurantaan (ASA-seuranta). Palontutkijat pitävät henkilökohtaisesti yllä altistumisenseurantapäiväkirjaa.

Yhteistyösopimus Hämeen poliisin kanssa uudistettiin. Yhteistyösopimuksen mukaisesti palontutkijoille järjestettiin yhteistä koulutusta vuosittain.

Vuonna 2019 osallistuttiin yhteistyössä Hämeen poliisin kanssa tuottamuksellisten tulipalojen valtakunnalliseen hankkeeseen, jonka jälkeen luotiin näitä tulipaloja koskevat prosessit ja ohjeet Päijät-Hämeeseen.

Kuva 2. II-tason palontutkintamäärät ja palokuolemat vuosina 2014−2019 Päijät-Hämeessä.

2.1.5 Valvontatehtävät

Tavoite:

Päijät-Hämeen pelastuslaitos laatii valvontasuunnitelman vuosittain. Valvontatyö tehdään suunnitelman mukaisessa laajuudessa ja siinä esitettyjen toimintamallien mukaisesti.

Valvontasuunnitelmassa on määritelty määräaikaisesti palotarkastettavat kohteet alueella esiintyvien riskien perusteella. Suunnitelmassa on määritelty eri kohdetyyppien periaatteellinen palotarkastusten tiheys eli tarkastusväli ja siihen vaikuttavat tekijät.

Suunnitelmassa on lisäksi määritelty pelastuslaitoksen epäsäännölliset tarkastuskäynnit, asiakirjavalvonta, rakenteellisen paloturvallisuuden valvonta, kaavoituksen seuranta ja yhteistyö muiden viranomaisten kanssa.

Riskienhallintaosasto tunnistaa ja kuvaa toimintansa palvelu- ja tukiprosessit toimintansa tehostamiseksi ja laadun parantamiseksi. Prosessikuvaukset ja työohjeet ovat koko henkilökunnan käytettävissä

erillisessä julkaisujärjestelmässä. Prosessit jalkautetaan henkilökunnalle koulutussuunnitelman mukaisesti. Prosessikuvausten julkaisujärjestelmä otetaan osaksi arkipäiväistä toimintaa.

Toteuma:
Päijät-Hämeen pelastuslaitos toteutti valvontatoimintaa vuosittain laaditun valvontasuunnitelman mukaisesti. Vuosittain määräaikaisesti pyrittiin valvomaan noin 1 000 yritystä ja laitosta, 4 000 asuinrakennusta ja 2 000 vapaa-ajan asuntoa.

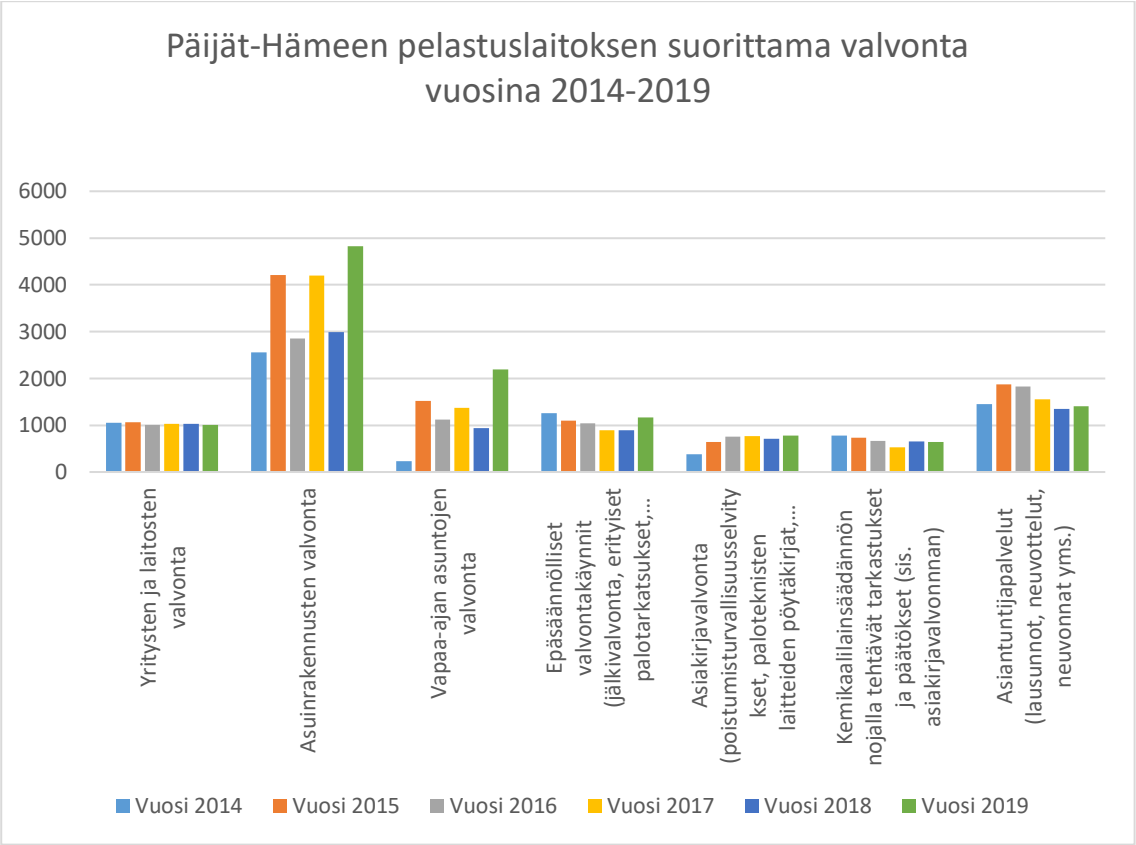
Määräaikaisessa valvonnassa ei päästy jokaisena kertomusvuonna asetettuihin tavoitteisiin. Valvontatoiminnan resurssien muutokset (sairauslomat, opintovapaat, henkilövaihdokset yms.) heijastelivat suoraan ennen kaikkea juuri määräaikaisen valvonnan tuloksissa. Vapaa-ajan asuntojen valvontaa tehostettiin siirtymällä vuonna 2015 nuohoojien palotarkkailusta asiakkaan tekemään itsearviointiin.

Epäsäännöllistä, esim. asiakkaan ilmoituksen perusteella, suoritettavaa valvontaa tehtiin keskimäärin 1 000 vuodessa, kemikaalivalvontaa ja -päätöksiä 400−800 vuodessa ja pelastussuunnitelmien, poistumisturvallisuusselvitysten sekä paloteknisten laitteiden tarkastuspöytäkirjojen valvontaa 700−800 vuodessa.

Erityisosaamista vaativien tehtävien osalta tulleiden ilmoitusten määrät ruuhkauttivat niiden käsittelyä (kemikaali-ilmoitukset ja riskiasuntoilmoitukset). Kemikaalivalvonnan resursseja lisättiin sisäisin työjärjestelyin. Riskiasuntojen osalta valvonnassa tehtiin priorisointia, ja ilmoitusten käsittelyä nopeutettiin ilmeisen onnettomuusriskin vuoksi.

Valvonnan keinoina jatkettiin ja kehitettiin niin sanotun asiakkaan omaan itsearviointiin perustuvaa valvontatapaa (aiemmin omavalvonta), joka todettiin tehokkaaksi, varsinkin asuinrakennusten määräaikaiseksi valvontatavaksi. Keinoa kokeiltiin myös menestyksekkäästi viljankuivaamoihin. Jälkivalvontaa tehostettiin ottamalla käyttöön dokumenttien perusteella tehtävä jälkivalvontatapa.

Valvontamäärät vuosina 2014−2019 on esitetty kuvassa 3. Asiantuntijapalveluiden määrä on esitetty kohdassa **Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi**.

Kuva 3. Pelastuslaitoksen suorittama valvonta 2014–2019.

Yritysten ja laitosten tarkastustoiminnan laatua on seurattu jatkuvan asiakaspalautteen avulla jo vuodesta 2010 lähtien. Asiakkaat ovat kokeneet pelastuslaitoksen onnistuneen toiminnassaan hyvin. Kuva 4.

Valvontatyötä tekivät palotarkastajat ja paloinsinöörit sekä Heinolan päivystävät palomestarit omilla alueillaan. Resursseja lisättiin jo palvelutasokaudella kouluttamalla ja sitouttamalla työvuorojen henkilöstö mukaan pientalojen ja vapaa-ajan asuntojen valvontatoimintaan ja mahdollistamalla kesätyöntekijöiden käyttö. Resursseja saatiin lisää myös Kärkölän palomestarin viran vaihtumisella palotarkastajaksi v. 2017. Asumisturvallisuushankkeen projektipäällikkö oli apuna riskiasuntojen turvallisuuden parantamisen neuvonnassa poistaen näin asuntojen viranomaisvalvontatarvetta.

Kuva 4. Asiakaspalautetta vuoden 2019 valvontatoiminnasta (tutkimuksen tekijänä Innolink Research Oy).

Kaikki onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvät työtehtävät on kuvattu erillisellä prosessinhallintatyökalulla. Prosessikuvauksien avulla on työtä saatu yhtenäistettyä sekä perehdytystä ja työprosesseja tehostettua. Prosesseja päivitetään tarpeen mukaan ja prosessityötä laajennetaan jatkossa pelastuslaitoksen omavalvontatyön tarpeiden mukaan.

2.1.6 Nuohous

Tavoite:

Pelastuslaitoksen toiminta-alueen kaikkien piirinuohoojien kanssa on tehty nuohoussopimukset.

Pelastuslaitos seuraa nuohousta koskevien lainsäädäntöhankkeiden etenemistä ja esittää alueen pelastustoimelle (johtokunta) tarvittaessa muutosta järjestämistapaan palvelutasokauden aikana.

Piirinuohoojien kanssa on tehty sopimukset myös loma-asuntojen palotarkkailusta, jossa piirinuohooja suorittaa pelastuslaitoksen antamaan palotarkkailumuistion pohjalta kerran kymmenessä vuodessa palotarkkailun.

Toteuma:

- Päijät-Hämeen pelastuslaitos ylläpiti ja uudisti tarpeen mukaan piirinuohoussopimukset piirinuohousalueilla. Piirinuohoojien kanssa järjestettiin säännöllisiä tapaamisia. Nuohouksesta tulleita asiakaspalautteita käsiteltiin tapaamisissa tai tarvittaessa suoraan piirinuohoojan kanssa.
- Nuohoojien suorittama loma-asuntojen palotarkkailu lopetettiin vuonna 2015, ja paloturvallisuuden valvonta siirrettiin osaksi loma-asuntojen itsearviointiprosessia. Muutoksella tehostettiin loma-asuntojen pelastuslain ja kemikaalilain mukaista valvontaa.
- Pelastuslain muutoksella (laki pelastuslain muuttamisesta 1078/2018) poistettiin pelastuslaitoksilta nuohouksen järjestämisvastuu 1.1.2019 alkaen. Päijät-Hämeessä viimeiset nuohoussopimukset loppuivat 30.6.2019, ja koko alue siirtyi tämän jälkeen nuohouksessa vapaaseen kilpailuun. Pelastuslaitokselle jäi kuitenkin edelleen vastuu valvoa rakennuksen nuohouksen suorittamista. Pelastuslaitos tiedotti omalta osaltaan nuohouksen muutoksesta aktiivisesti.
- Sisäministeriö asetti lakimuutoksen jälkeen seurantaryhmän, jonka tehtävänä on seurata nuohousuudistuksen toimeenpanoa sekä seurata ja arvioida muutosten vaikutuksia rakennusten paloturvallisuuteen ja nuohouspalveluihin. Tietoja käytetään tukemaan muun muassa yhteistä viestintää.

2.1.7 Pelastustoiminta

Alueen pelastustoimi

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen operatiivinen pelastustoiminnan toiminta-alue on koko Päijät-Häme.

Tavoite:

Pelastuslaitoksen toiminta järjestetään niin, että alueen pelastustoimi huolehtii säädösten ja palvelutasopäätöksen mukaisista tehtävistä tehokkaasti ja taloudellisesti.

Toteuma:

- Pelastuslaitoksen toiminta on toteutettu voimassa olevan palvelutasopäätöksen mukaisesti.

2.1.7.1 Varautuminen päivittäisiin tilanteisiin

Päivittäiset onnettomuudet

Tavoite:

Yksiköiden toimintavalmius on eri riskialueiden tavoitteiden ja sopimuspalokuntien sekä järvipelastusyhdistyksien voimassaolevien sopimusten mukainen.

Toteuma:

- 2015–2019 tapahtuneissa onnettomuuksissa pelastustoiminnan toimintavalmiusaika täyttyi kaikkina vuosina yli 90 prosentissa tehtävistä.

Vuosi	Tehtävien lukumäärä	Tehtävien lukumäärä, joissa pelastustoiminnan toimintavalmiusaika mitattu	Täyttymis-%
2015	1937	888	90
2016	2210	890	92
2017	2012	838	91
2018	2210	886	91
2019	2131	916	90

Taulukko 2. Toimintavalmiusaikatavoitteiden täyttyminen Päijät-Hämeessä 2015-2019 (Pronto)

Vuosi	I	II	III	IV	Yhteensä
2015	988	1558	319	1049	3914
2016	1104	1707	393	1034	4238
2017	942	1897	413	1164	4416
2018	1031	1969	504	1210	4714
2019	1074	1780	478	1079	4411

Taulukko 3. Pelastustoimen tehtävät riskiluokittain Päijät-Hämeessä 2015-2019 (Pronto)

Etelä-Suomen aluehallintoviraston 2017 julkaistun selvityksen **pelastustoiminnan toimintavalmiusajan toteutumisesta 2013−2016** mukaan Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen toiminta-alueella oli ainoastaan yksittäisiä ongelmaruutuja, joiden merkitys on satunnainen ja vähäinen, eikä niiden vaikutus aiheuta erillisiä toimenpiteitä.

Vesipelastustoiminta

Tavoite:

Pintapelastus- ja vesisukellustoimintaa varten pelastustoimen alueella on käytettävissä riittävät henkilöresurssit, tarkoituksenmukainen kalusto ja varusteet sekä venekaluston kuljettamiseen ja käyttämiseen koulutettu henkilöstö.

Toteuma:

- Lahdessa Niemen pelastusasemalla on välitön vesisukellusvalmius. Heinolassa on valmius mahdollisuuksien mukaisesti.
- Vesisukeltajia koulutetaan aktiivisesti tarpeen mukaan.
- Vesipelastusonnettomuuksien johtamistoimintaa on yhtenäistetty ja harjoiteltu.

Vaarallisten aineiden torjunta

Tavoite:

Pelastuslaitoksen toiminta-alueella on varauduttu vaarallisten aineiden onnettomuuksiin siten, että kemikaalisukellustoiminta käynnistyy I- ja II-riskialueilla viimeistään 60 minuutin kuluessa hälytyksestä.

Vaarallisten aineiden torjuntatoimet on sovittu myös pitkäkestoisia onnettomuustilanteita varten yhteistyössä naapurialueiden kanssa.

Kemiallisten taisteluaineiden uhkaan tulee varautua ja luoda tiedolliset ja taidolliset edellytykset huolehtia pelastustoimelle soveltuvista tehtävistä.

Biologisten uhkien valvonta kuuluu ympäristöterveydenhuollon ja terveydenhuollon viranomaisille ja -toimintayksiköille. Pelastuslaitos antaa tilanteen mukaisesti tarvittavaa virka-apua.

Toteuma:

- Valmiuksia vaarallisten aineiden onnettomuuksien varalta on kehitetty ja tarvittavaa kalustoa hankittu sekä ajanmukaistettu.
- Kemikaalisukellusharjoituksia on pidetty.
- Vaarallisten aineiden onnettomuuksien johtamistoimintaa on yhtenäistetty ja harjoiteltu.

Öljyntorjunta

Öljyvahinkojen torjuntalain 1673/2009 7§ mukaisesti alueen pelastustoimi vastaa maa-alueen öljyvahinkojen ja alusöljyvahinkojen torjunnasta alueellaan.

Tavoite:

Päijät-Hämeen pelastuslaitos aloittaa ensitoimet öljyvahingoissa. Vahingontorjunnan ensitoimien jälkeen jatkotoimien vastuu siirtyy tapauskohtaisesti muille toimijoille.

Toteuma:

- Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen öljyntorjunta on järjestetty öljyntorjuntasuunnitelman mukaisesti.

Liikenneonnettomuudet

Tavoite:

Pelastustoiminta liikenneonnettomuuksissa on tehokasta ja turvallista. Valmius on mitoitettu lisääntyvän liikenteen ja kehittyvien liikennevälineiden mukaisesti.

Toteuma:

- Pelastustoiminta liikenneonnettomuuksissa on hoidettu tehokkaasti ja turvallisesti.
- Pelastustehtävien toimintamalli ja kaluston sijoittaminen onnettomuuskohteessa on luotu Päijät-Hämeessä yhtenäiseksi. Edellä mainittu toimintamalli on laajentunut valtakunnalliseksi toimintamalliksi.

Ilmaliikenneonnettomuudet

Tavoite:

Varaudutaan mahdollisiin ilmaliikenneonnettomuuksiin.

Toteuma:

- Ilmaliikenneonnettomuuksiin on varauduttu mahdollisuuksien mukaan matkustajakoneiden osalta, jotka voivat pudota mihin vain.
- Vesivehmaalla sijaitsee alueen lentokenttä, joka on pienkoneliikenteen käytössä ja jossa pienkone- sekä laskuvarjohyppytoiminta on aktiivista.

Pelastustoiminta ylikorkeissa rakennuksissa ja maanalaisissa tiloissa

Tavoite:

Pelastustoiminta ylikorkeissa rakennuksissa ja rakennelmissa sekä maanalaisissa tiloissa on tehokasta ja turvallista.

Toteuma:

- Ylikorkeita rakennuksia ei ole.
- Maanalaisten tilojen pelastustoiminta on haasteellista.

Luonnononnettomuudet

Tavoite:

Poikkeuksellisen voimakkaiden luonnonilmiöiden aiheuttamiin onnettomuuksiin on varauduttu. Kuntia ja muita tärkeitä toimijoita on ohjattu luonnononnettomuuksiin varautumisessa.

Toteuma:

- Nykyjärjestelyin operatiivisen pelastustoiminnan johtaminen on toimivaa poikkeuksellisten luonnononnettomuuksien aiheuttamissa runsaslukuisissa onnettomuustilanteissa.
- Luonnononnettomuustilanteita varten tehdään jatkuvaa suunnittelua, seurantaa ja valmistelua.

Suuronnettomuudet

Tavoite:

Pelastuslaitokselle on laadittu suuronnettomuussuunnitelma, jota päivitetään tarpeen mukaan. Suuronnettomuusvalmiuksia on testattu harjoituksilla vähintään kerran vuodessa.

Toteuma:

- Suuronnettomuuksien harjoitukset on kohdennettu pääsääntöisesti Tukes-kohteisiin, joissa vuosittain harjoitellaan alueen eri osissa.
- Erilaiset yhteistoimintaharjoitukset on pidetty vuosittain eri toimijoiden kanssa harjoituksen teemasta riippuen.

2.1.7.2 Poikkeusolot

Pelastustoiminta poikkeusoloissa

Tavoite:

Pelastustoimen johtokeskuksen ja alueen kuntien johtokeskuksien yhteistoiminta on saumatonta, ja johtokeskustyöskentelystä on laadittu toimintaohjeet. Poikkeusolojen pelastustoimintaan varattu kalusto on määrävahvuista.

Toteuma:

- Pelastustoimen poikkeusolojen organisaatio sekä johtamisjärjestelyt ovat päivitetty muutosten myötä.
- Työtavat eri johtokeskusten välillä on sovittu.
- Pelastustoiminta perustuu poikkeusoloissa normaaliajan henkilöstöön ja kalustoon.
- Pelastuslaitoksen poikkeusolojen johtaminen on jaettu operatiiviseen ja hallinnolliseen johtamistoimintaan.

Alueen pelastustoimen johtokeskus ja sen toiminta

Tavoite:

Alueen pelastustoimen johtokeskustilojen tulee olla tiloissa, joissa johtamistoiminta on mahdollista toteuttaa tehokkaasti. Alueen suurimman kunnan ja pelastustoimen yhteinen johtokeskus toimii myös pelastustoimen aluejohtokeskuksena.

Toteuma:

- Pelastustoimen pelastuslain mukainen suojattu johtamispaikka on asema 60 (Nastola).
- Poikkeusolojen johtamistoimintaa harjoitellaan ja kehitetään säännöllisesti.
- Poikkeusolojen johtamisorganisaatio on nimetty ja koulutettu tehtäviinsä.

Väestön varoittaminen

Valvontatietojen perusteella tehdään päätökset väestön hälyttämisestä. Valtakunnallisesti kansalaisia varoitetaan radion ja television välityksellä.

Paikallisesti väestön varoittaminen tapahtuu väestöhälyttimillä sekä erilaisia tiedotuskanavia käyttäen.

Väestöhälyttimet

Tavoite:

Hälytysjärjestelmää kehitetään niin, että kaikki hälyttimet ovat elektronisia ja niissä on puheenantomahdollisuus. Puheenantomahdollisuudella tavoitetaan alueen asukkaat nykyistä paremmin.

Toteuma:

- Hälytysjärjestelmä on uusittu ja digitalisoitu.
- Suurtehohälyttimiä on Päijät-Hämeen alueella riittävästi.
- Hälyttimien kuuluvuusalueella asuu noin 85 % väestöstä. Lisäksi sijoittelussa on huomioitu ”liikkuva väestö”.
- Väestöhälyttimien ohjaus on mahdollista paikallisesti pelastustoiminnan johtokeskuksesta.

Väestön suojaaminen

Tavoite:

Poikkeusolojen osalta tavoitteena on suojata väestöä niin hyvin kuin se on mahdollista realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin. Haja-asutusalueilla kyetään tarvittaessa suojautumaan sisätiloihin ja tilapäissuojiin.

Toteuma:

- Kuntia tuetaan varautumisen ja väestönsuojelun valmistelussa ja suunnittelussa.
- Väestöä koulutetaan jatkuvasti erilaisissa varautumisen ja väestönsuojelun koulutustilaisuuksissa.
- Väestönsuojanhoitajan kurssilla koulutetaan taloyhtiöihin henkilöstöä, jotka osaavat suojan huollon lisäksi käyttää sitä.
- Suojatiloja on pelastuslaitoksen toiminta-alueella noin 70 prosentille alueen asukkaista.

Väestönsuojien tarkastukset

Tavoite:

Väestönsuojat tarkastetaan vähintään kerran kymmenessä vuodessa.

Toteuma:

- Pelastuslaitos tarkastaa väestönsuojat pääsääntöisesti palotarkastusten yhteydessä.

Pelastusyksiköt- ja muodostelmat ja niiden hälyttäminen poikkeusoloissa

Tavoite:

Muodostelmien mitoittamisessa huomioidaan kaikki käytettävissä olevat pelastustoimen voimavarat sekä pelastustoimialueiden välisen avunannon ja viranomaisyhteistyön tarjoamat mahdollisuudet.

Toteuma:

- Pelastustoimintaosaston henkilöstö on organisoitu poikkeusoloja varten.
- Johtajat ja alijohtajat ovat nimettyinä varahenkilöineen, ja johtajat ovat tietoisia tehtävistään.
- Sopimuspalokunnat ovat sijoitettuna pääsääntöisesti omille toimialueilleen.
- Hälyttämiseen on olemassa varajärjestelmä Hätäkeskuksen järjestelmän häiriöiden varalle.

2.1.8 Pelastustoiminnan johtaminen

Tavoite:

Pelastusmuodostelmien johtamisvalmius varmistetaan päivystys- tai varallaolojärjestelyin sekä hälytysvastesuunnittelulla.

Toteuma:

- Hälytysvastesuunnittelulla on pyritty ennakoimaan ja varmistamaan vähintään tarpeellisten resurssien hälyttäminen johtajineen.
- Pelastusmuodostelmien johtaminen toteutetaan kolmiportaisena
- johtamisjärjestelmänä päällikkövarallaolija (PHP20), päivystävä palomestari (PHP30 ja PHP40) ja yksikönjohtajat.
- Pelastustoiminnan johtamisen osaamistaso on selvitetty, ja toimintamalleja sen perusteella yhtenäistetty.
- Pelastustoiminnan johtamisesta harjoitellaan säännöllisesti ja johtamistoimintaa yhtenäistetään.

Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmät

Tavoite:

Pelastustoiminnan suunnittelun ja käytännön tehtävien kartta- ja paikkatieto-ohjelmistona on MapInfo. Kartta-aineistot saadaan pääosin Valtion tietohallintokeskuksen ja Lahden kaupungin kartastopalveluiden kautta. Pelastustoiminnan tehtävien suorittamiseen liittyy myös muita ohjelmistoja, kuten onnettomuustietojärjestelmä Pronto, jota käytetään mm. pelastustoiminnan kehittämiseen sekä erilaisten tilastojen laatimiseksi. Pelastustoimen käytössä olevia ohjelmistoja käytetään myös mm. terveydenhuollon valmiussuunnittelun apuna.

Toteuma:

- MapInfo-ohjelma ei ole hallitseva suunnitteluohjelma.
- Pronto-tilastointia käytetään säännöllisesti.
- Operatiivisen pelastustoiminnan johtamisjärjestelmänä on Pelastustoimen kenttäjohtamisjärjestelmä (PEKE), joka on käytössä valmiuspalokuntien ensimmäisissä sammutusyksiköissä sekä joissakin II-lähdön palokuntien yksiköissä.
- Käytössä on myös hälytyspaikkatiedon välittäviä navigointilaitteistoja.
- Etäjohtaminen on lisääntynyt ja mahdollistanut laaja-alaisemman järjestelmien käyttämisen hyvissä olosuhteissa.

Pelastustoiminnan johtokeskus

Tavoite:

Uusia toimipaikkoja suunniteltaessa huomioidaan valvomon ja pelastustoiminnan johtokeskuksen tarve.

Toteuma:

- Asema 10 (Lahti/Paavola) valmistuessa sinne rakennettiin johtokeskustila, joka miehitetään tilanteen mukaisesti.
- Vakinaisilla asemilla on mahdollisuus alijohtokeskustoimintoihin tilanteen niin vaatiessa.

Pelastustoiminnan viesti- ja hälytysjärjestelmät

Tavoite:

Pelastuslaitos varmistaa viesti- ja hälytysjärjestelmien toimivuuden niin normaali- kuin häiriöoloissa, vikatilanteissa tai poikkeusoloissa erillisen suunnitelman mukaisesti.

Toteuma:

- Pelastustoiminnan johtamis- ja viestijärjestelmiä kehitetään jatkuvasti.
- Valtakunnalliset linjaukset ja muutokset on pyritty toteuttamaan.
- Digitalisaation myötä järjestelmät ovat kehittyneet ja erilaiset variaatiomahdollisuudet lisääntyneet.
- Digitaalisen järjestelmän häiriöiden varalla ylläpidetään alueellista analogista viesti- ja hälytysjärjestelmää.
- Järjestelmien kehittymisen myötä häiriöherkkyys on lisääntynyt.

Viranomaisyhteistyö pelastustoiminnassa

Tavoite:

Viranomaisyhteistyötä kehitetään erityisesti sosiaali- ja terveysviranomaisten suuntaan.

Toteuma:

- Yhteisen ensihoitojärjestelmän myötä yhteistyö hyvinvointikuntayhtymän kanssa on jatkuvaa.
- Poliisin kanssa tehdään säännöllistä yhteistoimintaa myös hälytystehtävien ulkopuolella.
- Puolustusvoimien kanssa tehdään säännöllistä yhteistoimintaa varautumisen suunnittelun lisäksi.
- Pelastuslaitos, poliisi ja ensihoito ovat säännöllisesti viikoittain yhteispalaverissa operatiivisen toiminnan tiimoilta.

Tutkimus ja kehittäminen

Tavoite:

Tutkimus- ja kehittämistyöhön osallistutaan nykyistä aktiivisemmin niin valtakunnan kuin alueen tasolla.

Toteuma:

- Pelastuslaitos ja pelastuslaitoksen henkilöstö ovat osallistuneet erilaisiin valtakunnallisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.
- Osallistutaan pelastustoimen kumppanuusverkoston toimintaan aktiivisesti ja säännöllisesti.
- Opiskeleva henkilöstö tutkii ja kehittää muun muassa lopputöidensä kautta alan erilaisia toimintamalleja sekä menetelmiä.

Päällystön päivystys- ja varallaolojärjestelyt

Tavoite:

Päällystön varallaolojärjestelmässä toteutetaan tarvittaessa palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana toimintaa tehostava muutos.

Toteuma:

- Johtamisjärjestelmä kolmiportaisena on operatiivisesti toimiva, ja sen pohjalta on valmiudet tehokkaaseen toimintaan myös suuronnettomuuksissa sekä monionnettomuustilanteissa. Järjestelmä tukee jatkuvuutta ja mahdollistaa uusien ja operatiivisesti pätevien päällystöhenkilöiden rekrytoinnin myös tulevaisuudessa.
- Lahden toimipaikalla on päivystävä palomestari PHP30 työvuorossa välittömässä valmiudessa.
- Heinolan toimipaikalla on päivystävä palomestari PHP40 työvuorossa välittömässä valmiudessa.
- Pelastuslaitoksen päällikköpäivystyksessä PHP20 on vähintään kuusi (6) pelastustoiminnan johtamiseen kelpoista päällystöviranhaltijaa.

2.1.9 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Tavoite:

Pelastustoimen suunnitelmat on laadittu, ja ne ovat ajan tasalla.

Toteuma:

- Pelastustoiminnan suunnitelmat ovat ajan tasalla.
- Asetus pelastustoimen suunnitelmista 1363/2018 astui voimaan.

Pelastustoiminnan valmiussuunnittelu

Tavoite:

Pelastustoimen valmiussuunnittelu on ajantasaista ja sitä päivitetään jatkuvasti.

Toteuma:

- Henkilöstömuutosten myötä on tehty tarvittavat muutokset ja päivitykset.
- Pelastuslain muutokset (28.12.2018/1353) varautumisen ja väestönsuojelun osalta on huomioitu.

2.1.10 Väestönsuojelun suunnitelmat

Tavoite:

Kukin väestönsuojelun suunnittelusta vastuussa oleva vastaa omalta osaltaan, että suunnitelmat ovat ajan tasalla, ja ne päivitetään säännöllisesti.

Toteuma:

- Valmiussuunnitelmat päivitetään tarpeen mukaan.
- Pelastuslain muutokset (28.12.2018/1353) varautumisen ja väestönsuojelun osalta on huomioitu.

2.1.11 Pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun osallistumisen ohjaus ja yhteistyöjärjestelyt

Väestönsuojelu

Tavoite:

Alueellisten väestönsuojatiloihin sijoitettujen lohkojen johtokeskusten (22) organisointi ja perustaminen sekä omatoimisen suojelun toiminta on suunniteltu Päijät-Hämeen omatoimisen suojelun valmiussuunnitelmassa. Pienissä kunnissa (alle 9000 asukasta) lohkon johtokeskushenkilöstö toimii kunnan johtokeskuksen yhteydessä.

Kuntien johtokeskukset (11) ja kuntien muodostelmat, joita ovat mm. terveystoimen ensiapu- ja muut lääkinnällisen pelastustoimen muodostelmat, sosiaalitoimen huoltomuodostelmat sekä teknisen toimen raivaus- ja rakentamismuodostelmat, ovat osa alueen väestönsuojelujärjestelmää.

Jokaisen kunnan johtokeskukseen on sijoitettu pelastustoimen yhteyshenkilöt.

Toteuma:

- Pelastuslaitos vastaa osaltaan väestönsuojelun kehittämisestä sekä antaa asiantuntija-apua kunnille ja yhteisöille väestönsuojeluun liittyvässä suunnittelussa ja varautumisessa.

Väestönsuojelun organisointi alueella

Tavoite:

Väestönsuojelu on organisoitu niin, että toiminta on tarvittaessa tehokasta, ja kukin vastuuhenkilö tietää oman tehtävänsä ja vastuunsa.

Toteuma:

- Pelastuslaitos vastaa omalta osaltaan niistä velvoitteista, jotka pelastuslain mukaisesti pelastustoimen alueelle kuuluvat sekä valvoo ja koordinoi väestönsuojeluvalmiuden ylläpitämistä toiminta-alueellaan.

Yhteydenpito kuntiin ja eri viranomaisiin

Tavoite:

Pelastustoimen valmiussuunnittelu ja yhteydenpito kuntien valmissuunnittelijoihin on aktiivista ja suunnitelmallista.

Toteuma:

- Pelastuslaitos tuottaa aktiivisesti kuntien käyttöön valmiussuunnitteluun liittyvää materiaalia. Tämä koskee erityisesti avustamista kunnan valmiussuunnitelman yleisen osan laadinnassa.

Yhteistoiminta poikkeusoloissa

Tavoite:

Yhteistoiminta on suunnitelmallista ja perustuu olemassa olevaan organisaatioon niin pitkälle kuin mahdollista. Yhteistoimintaa lisätään.

Toteuma:

- Pelastuslaitos on huomioinut yhteistoiminnan tarpeen ja pyrkinyt omalta osaltaan kehittämään yhteistyötä.

Pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun osallistuvien viranomaisten pelastustoimintaan käytettävissä olevien voimavarojen tietojen kokoaminen ja ylläpito

Tavoite:

Pelastustoimen ja kuntien sekä muiden yhteistoimintatahojen varautumisesta ja valmiussuunnittelusta vastaavat viranhaltijat pitävät aktiivisesti yhteyttä ja kehittävät toimintaa.

Toteuma:

- Pelastuslaitos on järjestänyt erilaisia koulutuksia kuntien henkilöstön tai muiden viranomaisten toivomuksesta. Järjestämisessä on ollut mukana myös Pelastusopisto.

Pelastustoimen muodostelmien henkilö-, tila- ja ajoneuvovarauksien ylläpito

Tavoite:

Kukin organisaatio ylläpitää oman organisaationsa varaukset ja pitää ne ajan tasalla.

Toteuma:

- Pelastuslaitoksen varaukset ovat kunnossa.

Väestönsuojelun materiaali

Tavoite:

Kunkin organisaation väestönsuojelumateriaali on pääosin hankittu ja toimintakunnossa.

Toteuma:

- Pelastustoimen käyttöön on varattu tarpeellinen suojelumateriaali.
- Vanhentunutta suojelumateriaalia uusitaan vähitellen.
- Tarvekartoituksen perusteella ylimääräinen materiaali on luovutettu tai poistettu.

2.1.12 Yhteistoiminta

Muut pelastustoimen alueet

Tavoite:

Päijät-Hämeen pelastuslaitos tekee suunnitelmallista ja tavoitteellista yhteistyötä kaikkien pelastustoimen alueiden kanssa.

Toteuma:

- Hälyttäminen yli pelastustoimen aluerajojen on sovittu eri laitosten kanssa.
- Erilaista yhteistyötä muiden pelastuslaitosten kanssa on toteutettu valtakunnallisella tasollakin.
- Resurssien käytöstä muilla alueilla tai muiden alueiden resurssien käytöstä Päijät-Hämeessä on sovittu.

Sopimuspalokunnat

Tavoite:

Alueella on riskeihin nähden tarkoituksenmukainen sopimuspalokuntajärjestelmä. Sopimuspalokuntien sopimuksenmukaisiin savusukellustehtäviin määritellyn henkilöstön terveys ja työkyky on riittävä, ja sitä seurataan tehokkaasti. Sopimuspalokuntajärjestelmän ylläpitäminen otetaan huomioon toimintasuunnitelmaa, talousarviota ja investointisuunnitelmaa tehtäessä.

Toteuma:

- Sopimuspalokuntien toiminta on pysynyt pääsääntöisesti aktiivisena ja laadukkaana.
- Sopimuspalokuntien hälytysosastojen henkilömäärä on vähenemässä.
- Sopimuspalokuntien erikoistumiset tiettyihin erityistoimiin ovat lisääntyneet yhteisesti sovitusti.
- Sopimuspalokuntien alue- ja palokuntasopimukset on uusittu.

2.1.13 Ensihoitopalvelut

Tavoite:

Pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalvelut sairaanhoitopiirille sopimuksenmukaisesti Lahden, Hollolan, Heinolan, Orimattilan, Nastolan, Myrskylän, Pukkilan sekä Iitin alueella.

Pelastuslaitos vastaa sairaanhoitopiirin ensivastepalveluista sairaanhoitopiirin alueella yhteistoimintasopimuksen mukaisesti (yhteistoimintasopimus 21.12.2012).

Toteuma:

- Pelastuslaitos tuotti ensihoitopalveluita yhteistoimintasopimuksen mukaisesti Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymälle (Phhyky). Yhteistoimintasopimusta päivitettiin yhteistyössä Phhyky:n kanssa useaan otteeseen, ja päivitysten yhteydessä palvelutuotantoa muutettiin vastaamaan ensihoidon palvelutasopäätöstä. Toukokuussa 2016 tehdyn palvelutasopäätöspäivityksen perusteella sairaanhoitopiirin ensihoitokeskus otti omaksi palveluntuotannokseen kaikki alueen 12h-valmiudessa olleet osa-aikaiset ensihoitoyksiköt. Tämä tarkoitti, että pelastuslaitokselta siirtyi liikkeenluovutuksella kahdeksantoista (18) päätoimista ensihoitajaa Phhyky:n palvelukseen. Liikkeenluovutus ja toiminnan muutos toteutettiin 26.12.2016.
- Phhyky:n tekemä ensihoidon palvelutasopäätös on päivittynyt useita kertoja kuluneiden vuosien aikana. Pelastuslaitoksen ensihoidon palvelutuotantoa on muutettu vastaamaan

kulloistakin palvelutasopäätöstä. Viimeisimmäksi pelastuslaitoksen ensihoitoyksiköt ovat olleet sijoitettuina Asikkalan, Hollolan, Heinolan, Sysmän, Lahden Nastolan sekä Iitin alueelle.

- Pelastuslaitos vastasi yhteistoimintasopimuksen mukaisesti ensivastepalveluiden tuottamisesta sairaanhoitopiirin alueella. Lisäksi pelastuslaitoksen vastuulla olivat kunnallisten toimijoiden ajoneuvokaluston kilpailutus, hankinnat, toimet ja tarvikkeet. Pelastuslaitos tuotti sopimuksenmukaisesti yhden ensihoitokouluttajan työpanoksen alueen ensihoidon koulutusresurssiin.
- Ensihoidon yhteistoimintaa valvottiin ja ohjattiin ensihoidon neuvotteluryhmän (NER) toimesta. Ensihoidon neuvotteluryhmässä on edustajia pelastuslaitokselta sekä Akuutti24 Ensihoidosta. NER kokoontui muutamia kertoja kunkin vuoden aikana. NER valvoo yhteistoimintasopimuksen mukaista ensihoitotoiminnan toteutumista. Pelastuslaitoksella ja Phhyky:n ensihoidolla oli toiminnan kehittämiseksi myös muita yhteisiä työryhmiä. Näitä olivat mm. laatu- ja potilasturvallisuustyöryhmä sekä työturvallisuustyöryhmä.
- Pelastuslaitos tuotti ensihoitopalvelut yhteistyössä ja hyvässä yhteishengessä Phhyky:n ensihoitokeskuksen kanssa kustannustehokkaasti voittoa tavoittelematta.

2.1.14 Kansainvälinen toiminta

Tavoite:

Pelastuslaitoksen henkilöstöä on mukana kansainvälisen pelastustoiminnan koulutuksissa. Osallistuminen järjestetään niin, ettei se vaaranna oman laitoksen valmiutta.

Pelastuslaitoksen henkilöstö saa kansainvälisestä toiminnasta uusia näkemyksiä ja kokemuksia, mikä näkyy toiminnan kehityksenä. Käytännössä kansainväliseen toimintaan lähtijöille myönnetään virkavapaus esimiehen harkinnan mukaisesti.

Toteuma:

Pelastuslaitoksen henkilöstöä on ollut mukana kansainvälisen pelastustoiminnan koulutuksissa sekä tehtävissä vaarantamatta oman laitoksen valmiutta.

2.1.15 Valmiussuunnittelun tukeminen

Tavoite:

Pelastuslaitos tukee alueeseensa kuuluvan kunnan valmiussuunnittelua siten kuin siitä on kunnan kanssa sovittu.

Toteuma:

- Pelastuslaitoksella on valmiusmestari, jonka tehtäviin sisältyy kuntien valmiussuunnittelun tukeminen. Lisäksi jokaisessa kunnassa on nimetty henkilö kuntien varautumisen tukemista varten.

2.1.16 Palvelutasokauden 2014–2019 kehittämissuunnitelman arviointi

Henkilöstö

- Pelastuslaitos edisti henkilöstön jaksamista ja työhyvinvointia esim. palkkaamalla liikunnanohjaajan.
- Työurasuunnittelua kehitettiin ja toimintoja työurien pidentämiseksi valtakunnallisen mallin mukaisesti otettiin käyttöön.
- Urapolkutyö mahdollisti palomiesten 50-prosenttisten virkojen perustamisen. Virat on suunnattu osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyville palomiehille.
- Sisäiseen ja ulkoiseen koulutukseen kannustettiin, ja sitä tuettiin olemassa olevien resurssien mukaisesti.
- Koulutusmääriä ja harjoituksia saatiin lisättyä vaihtamalla vuorotyövuoroja päivävuoroiksi paikallisella sopimuksella.
- Varhaisen tukemisen mallia toteutettiin toiminnassa.
- Työturvallisuus- sekä työsuojelutoimintaa kehitettiin edelleen.
- Sopimuspalokuntien sopimukset uudisteettiin ja oltiin mukana valtakunnallisessa sopimuspalokuntatoiminnan kehittämisessä.
- Palvelutasokauden lopulla vuonna 2019 toteutettiin yhdessä Ladecin kanssa sopimuspalokuntien verkostoitumishanke.

Pelastustoiminta

- Pelastuslaitos kehitti pelastustoiminnan taktista ja teknistä suorituskykyä.
- Pelastustoimintaan käytettävän raskaan kaluston hankinta-aikoja ei ole muutettu paremmin tehtävämääriä vastaaviksi, työ jatkuu.
- Hartolan palopäällikön vastuualuetta laajennettiin käsittämään myös Sysmän.
- Padasjoen palopäällikön virka muutettiin palomestarin viraksi, ja vastuualue laajeni koskemaan Asikkala−Padasjokea.
- Kärkölän palomestarin virka muutettiin palotarkastajaksi.

- Pelastustoimen operatiivisen harjoittelun yhtenäistämiseksi ja tasapuolisuuden varmistamiseksi rakennetaan ja kehitetään harjoitusaluetta Orimattilaan.

Onnettomuuksien ehkäisy

- Turvallisuusviestinnän suunnitelma ohjasi ja yhtenäisti alueen turvallisuusviestintää.
- Turvallisuusviestinnällä tavoitettiin määritellyt kohderyhmät suunnitelman mukaisesti. Omat ja valtakunnalliset kampanjat tukivat päiväkoti-ikäisten, koululaisten ja nuorten turvallisuuskasvatusta.
- Yhteistyötä eri viranomaisten ja muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa kehitettiin järjestelmällisesti kohti yhteisiä tavoitteita.
- Onnettomuuksien ehkäisyn kaikki prosessit kuvattiin, ja niiden avulla tehostettiin ja yhtenäistettiin toimintaa.
- Valvonnan laadun seuraamiseksi tehtiin jatkuvaa asiakastyytyväisyyden mittaamista.
- Palontutkintatyötä kehitettiin suunnitelmallisesti eteenpäin.

Talous

- Pelastuslaitoksen käyttötalousmenot nousivat keskimäärin vajaa 2 % (1,58) vuosittain ilman vuokrakulujen kasvua.
- Pelastuslaitos varautui pelastustoimen yhteisen kenttäjohtamisjärjestelmän (KEJO), hätäkeskuksen tietojärjestelmän (ERICA) sekä pelastustoimen tietovarantojärjestelmän (VARANTO) käyttöönottoon. KEJO ja VARANTO ovat edelleen kesken.
- Investointien taso säilyi nykytasolla koko palvelutasopäätösjakson inflaatio huomioiden.
- Pelastuslaitoksen tulee aktiivisesti kehittää toimintojaan myös siihen suuntaan, että laitoksen on mahdollista saada tuloja nykyistä enemmän.
- Paavolan pelastusaseman käyttöönotto 6/ 2014 lisäsi pelastuslaitoksen vuokrakuluja arvion mukaan noin 1 270 000 (1 000 000) euroa/vuosi.
- Hollolan pelastusaseman käyttöönotto 9/2016 lisäsi pelastuslaitoksen vuokrakuluja arvion mukaan noin 350 000 (500 000) euroa/vuosi.

Kalusto

- Ajoneuvokaluston valtionosuusjärjestelmän muutokset vuoden 2013 alussa aiheuttivat pelastuslaitokselle vuosittain noin 120 000 (200 000) euron lisäkustannukset raskaan kaluston hankintaan. Valtionosuusjärjestelmän muutos huomioitiin vuoden 2014 jälkeisessä investointisuunnitelmassa.

- Vuoden 2017 jälkeen investoinnit toteutettiin ilman valtionavustusta. Avustusta haettiin Palosuojelurahastosta.
- Autojen varustelutasosta on tingitty jonkin verran.
- Pelastuslaitoksen omaa korjaamo- ja huoltotoimintaa on kehitetty.
- Vara-autokaluston supistaminen on kesken.
- Raskaan ajoneuvokaluston osalta on noudatettu (pääosin) erillistä kierrätyssuunnitelmaa.
- Investoinnit toteutettiin pääsääntöisesti vuosille 2014–2017 tehdyn suunnitelman mukaisesti.

Kiinteistöt

- Pelastuslaitos vuokraa toimitilansa pääsääntöisesti kunnilta ja maksaa niistä kunnille yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaisesti vuokraa.
- Pelastuslaitos on vuokrannut kunnilta yhteensä 24 (25) erilaista tilaa.
- Vuokrien määräytymisperusteita ei ole tarkastettu palvelutasopäätöskauden aikana.
- Pelastuslaitos ei ole toteuttanut toimitilakartoitusta 2014 vuoden aikana.
- Hollolan pelastusasema 2016.
- Pennalan Vpk 2015 (Vpk:n oma hanke).
- Lahden Vpk 2017.

Kuva 5. Sysmän uusi asema valmistui vuonna 2019. Kuva: Salla Virta

2.2 Uhkien ja riskien arviointi

Pelastuslaitos on selvittänyt pelastuslain 29 §:n mukaisesti alueellaan esiintyvät uhat, arvioinut niistä aiheutuvat riskit ja laatinut niistä Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen riskianalyysin 2020. Riskianalyysissä on arvioitu riskit päivittäisten tilanteiden, häiriötilanteiden, poikkeusolojen ja väestönsuojelutilanteiden

näkökulmasta. Riskianalyysissä on tarkasteltu erikseen erityistä tarkastelua vaativat riskikohteet. Lisäksi siinä on huomioitu kansallisen riskiarvion (2018) tunnistamat uhat sekä alueellisen riskiarvion (2018) tunnistamien, erityisjärjestelyjä vaativien onnettomuustyyppien muodostamat uhat.

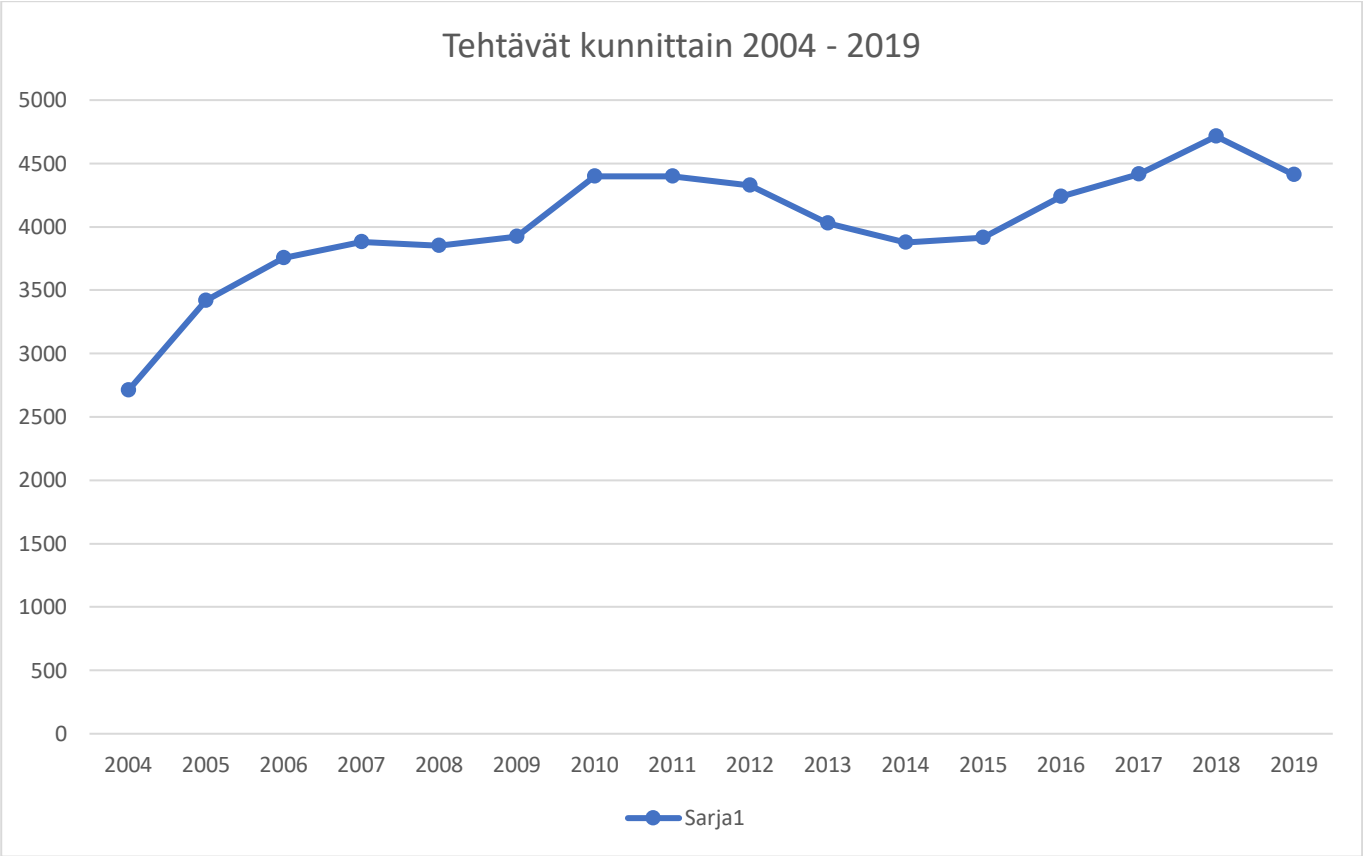
Riskianalyysi on liitteenä 1.

Riskianalyysia hyödynnetään toimintavalmiuden mitoituksen lisäksi onnettomuuksien ehkäisytoimenpiteiden sekä varautumisen palvelujen suunnitteluun ja mitoitukseen ja viranomaisyhteistyökeinoin tehtäviin toimenpiteisiin.

Riskianalyysi on kiinteä osa toiminnan suunnittelua ja sitä kehitetään toiminnan tarpeiden perusteella. Sisältöä ja työskentelyä tulee kehittää, syventää ja viedä vielä dynaamisempaan suuntaan.

Pelastuslaitos seuraa onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä pelastuslain 43 §:n mukaisesti. Seurantaa tehdään hälytystehtävien osalta päivittäin. Hälytystehtävien vuosittaisessa seurannassa nähdään onnettomuuksien määrän ja onnettomuustyyppien pidempiaikaista kehitystä verrattuna aiempiin vuosiin.

Kuvassa 6 on esitetty pelastuslaitoksen hälytystehtävien kokonaismäärän kehitys laitoksen perustamisvuodesta 2004 vuoden 2019 loppuun asti. Pitkän ajan seurannalla havaitaan hälytystehtävien määrän olevan selkeässä kasvussa. Hälytystehtävien muutoksiin on useita mahdollisia tekijöitä. Tällaisia voivat olla tilastointimuutokset, toimintamuutokset pelastuslaitoksella ja yhteistyöviranomaisilla, ihmisten uusavuttomuus, hätäpuhelun soittamisen helpottuminen jne. Vuosittaiseen hälytystehtävien vaihteluun vaikuttavat myös ilmasto-olosuhteet; myrskyt tai kuivana aikana yleistyvät maasto- ja metsäpalot lisäävät huomattavasti hälytystehtävien määrää.

Kuva 6. Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen hälytystehtävien kehitys vuosina 2004−2019

Onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä seurataan jatkuvasti myös pelastuslaitoksen muissa tehtävissä. Valvontatoiminnan yhteydessä havaitaan toimialakohtaisia uhkatilanteita. Palontutkinta tuottaa yksityiskohtaista tietoa onnettomuuksien syistä ja seuraa vuosittain muun muassa palokuolemien kehitystä. Pelastuslaitos seuraa aktiivisesti myös valtakunnallisia ja alueellisia uhkiin ja onnettomuuksiin liittyviä tutkimuksia ja tiedotteita. Riskianalyysin päivitys tehdään tarpeen mukaan.

Seurannan perusteella pelastuslaitos ryhtyy toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tekee tarvittaessa esityksiä muille viranomaisille ja tahoille. Tämä seuranta huomioidaan myös riskianalyysityössä. Toimenpiteinä ovat tarvittaessa muun muassa valvonnan- ja turvallisuusviestinnän muutokset, viestinnällisten keinojen hyödyntäminen sekä yhteistyö eri viranomaistahojen kanssa.

Esimerkkinä maastopalojen lisääntymisen havaitsemisen käynnistämät toimenpiteet: Tieto maastopalojen lisääntymisestä välitetään viestinnälle ja turvallisuusviestintään. Viestinnän ja turvallisuusviestinnän keinoilla (sosiaalinen media, internet, tiedotusvälineet) kuntalaisille välitetään

viestiä kuivuudesta sekä tulen käsittelyn aiheuttamasta onnettomuusvaarasta ja annetaan ohjeita turvalliseen toimintaan. Yksittäisten tehtävien osalta pelastuslaitos on yhteydessä myös poliisiin, joka arvioi onnettomuuden tuottamuksellisuutta ja tahallisuutta sekä pelastusrikkomusta. Tarvittaessa pelastuslaitos on yhteydessä myös kunnallisiin ympäristönsuojelu- sekä jätehuoltoviranomaisiin.

Päätös:

- Pelastuslaitos seuraa onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.
- Riskin hallitsemisessa yhdistetään onnettomuuksien ehkäisyn, viestinnän, omatoimisen varautumisen ja pelastustoiminnan keinoja tarkoituksenmukaisesti.
- Pelastuslaitos tekee tarvittaessa havaitsemistaan onnettomuusuhista tai onnettomuuksien määrän ja syiden kehittymisestä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.
- Alueen riskitasoa kuvaava riskialuekartta päivitetään tarpeen mukaan ja aina silloin, kun valtakunnallisesta tilastoaineistosta tulee päivitysversio.
- Tunnistettujen riskikohteiden turvallisuuden parantamiseksi tehdään yhteistyötä toiminnanharjoittajien ja eri viranomaistahojen kanssa.

Talouden ja henkilöstön riskit

Taloudessa riskin muodostaa heikkenevä kuntatalous. Laitoksen rahoitus perustuu kunnilta perittäviin maksuosuuksiin, joilla katetaan 97,5 prosenttia laitoksen kustannuksista.

Henkilöstökulut muodostavat kustannuksista 64 prosenttia ja vuokrat 21,3 prosenttia (vuonna 2019).

Mikäli vuokrakustannusten suhteellista kasvua kokonaismenoista ei saada kuriin, voi kuntatalouden heikkeneminen johtaa tilanteeseen, jossa palvelutasopäätöksen mukaista palvelua ei voida taata.

Sote-uudistus ja rahoituksen siirtyminen kunnilta valtiolle on sekä uhka että mahdollisuus, jonka vaikutuksia on vielä vaikea arvioida.

Palomiesten eläkeiän noston vaikutukset alkavat näkyä pelastuslaitoksen toiminnassa henkilöstön fyysisen toimintakyvyn heikkenemisenä. Laitoksella on panostettu urapolkutyöhön, jonka puitteissa on määritelty tehtäviä, joissa työntekijä voi toimia työkyvyn alentuessa.

Riskinä on, että henkilöstön ikääntyessä ns. helpotettuja tehtäviä ei riitä kaikille ja iäkkäämpää henkilöstöä joudutaan irtisanomaan ja korvaamaan nuoremmilla työntekijöillä.

Ammattitaitoisen henkilöstön riittävyys ja pysyvyys pelastuslaitoksella on selkeä riski. Pelastustoiminnan osastolla sekä riskienhallinnan osastolla kilpaillaan pätevistä työntekijöistä muiden laitosten ja myös yksityisten yritysten kanssa. Osaava henkilöstö siirtyy riskienhallinnasta yksityiselle puolelle muun muassa paremman palkan vuoksi.

2.3 Toiminnan tavoitteiden suorituskyvyn arviointi

Toiminnan tavoitteet ja niiden edellyttämä suorituskyky määritellään riskienarvioinnin perusteella. Toiminnan tavoitteiden ja suorituskyvyn määrittelyssä otetaan huomioon pelastustoimen alueen erityispiirteet. Määriteltyjen tarpeiden ja tavoitteiden perusteella tehdään luvussa 3 mainituista asioista palvelutasopäätös.

2.4 Palvelutasopäätöksen toteutumisen seuranta ja arviointi

Alueen pelastustoimi ja pelastuslaitos seuraavat palvelutasopäätöksen toteutumista ja arvioivat toteutumisen perusteella, onko palvelutasopäätöstä tarpeen muuttaa palvelutasopäätöskauden aikana. Palvelutasopäätöstä voi olla tarpeen muuttaa, jos riskeissä tai toimintaympäristössä tapahtuu merkittäviä muutoksia.

Pelastuslaitoksen johtokunta seuraa säännöllisesti pelastuslaitoksen toiminnan tunnuslukuja, jotka on määritelty vuosittain maakuntavaltuuston pelastuslaitokselle asetettavissa pelastuslaitoksen toiminnallisissa ja taloudellisissa tavoitteissa.

Kunnille raportoidaan kolmen kuukauden välein talouden ja toiminnan toteumista ja vuosittain tuotetaan vuosikertomukseen kattava kertomus toiminnasta.

Aluehallintovirasto seuraa toiminnan toteumaa ja puuttuu tarvittaessa toimintaan.

2.5 Johtopäätös

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen toimintoja on kehitetty edellisellä palvelutasopäätöskaudella kehittämissuunnitelman mukaisesti. Kehittämissuunnitelman mukaiset toimenpiteet on toteutettu lähes täysin.

Pelastuslaitos on saavuttanut sille asetetut tavoitteet lähes täysin vuosittain. Pelastuslaitos on kyennyt sopeuttamaan toimintaansa talouden osalta kuntien asettamien tiukkojen raamien mukaisesti, eivätkä käyttötalouskustannukset ole nousseet samaan tahtiin kuin mulla kuntasektoreilla.

Paloasemaverkostoa on saatu uusittua suunnitellusti, ja näin pelastuslaitos on pystynyt tuottamaan kuntalaisille sovitun mukaiset palvelut.

Pelastuslaitos on joutunut yhdistämään joitakin sopimuspalokuntia toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Pelastustoimen kannalta riskialtteimmilla, kaupunkitaajamien ulkopuolella olevilla alueilla sopimuspalokuntien toiminta on suhteellisen aktiivista ja tehokasta, eikä henkilömäärissä ole juurikaan vaihtelua.

3. Palvelutasopäätös

Pelastuslain 29 §:n mukaan palvelutasopäätöksessä on määritettävä toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Tässä luvussa on kuvattu ne asiat, joista on vähintään palvelutasopäätöksessä päätettävä.

Palvelutasopäätöksessä tulee myös konkreettisesti kuvata palvelut, joita pelastuslaitos tulee palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana tuottamaan. Palveluiden tasolla tarkoitetaan esimerkiksi pelastuslaitoksen lakisääteiseen ohjaus-, valistus- neuvonta- ja valvontatehtävään osoittamia henkilötyövuosia tai pelastustoimintaan käytettävien yksiköiden toimintavalmiutta pelastustoimen alueen eri osissa.

Palvelutasopäätöksen voimavarat pitävät sisällään esimerkiksi henkilötyövuodet, materiaalit, välineet ja budjetin, joiden avulla palvelutasopäätöksessä päätetty tavoite pyritään saavuttamaan. Voimavarat tulee ilmaista palvelutasopäätöksessä konkreettisesti niin, että panostukset tiettyyn toimintaan tulevat ilmi.

3.1 Lakisääteiset tehtävät

3.1.1 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus

Päijät-Hämeen pelastuslaitos huolehtii alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta ja neuvonnasta pelastuslain 27 §:n mukaisesti. Tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa.

Ohjausta ja neuvontaa kohdennetaan erityisesti pelastuslain 2 ja 3 luvuissa säädettyihin asioihin, vaarallisten kemikaalien käyttöön ja varastointiin liittyviin asioihin sekä rakentamisen turvallisuuteen.

Yleiseen ohjaukseen ja neuvontaan osallistuu koko henkilöstö osana omia työtehtäviään. Asiakas saa neuvontaa ja ohjausta virka-aikana päivystävältä palotarkastajalta ja virka-ajan ulkopuolella päivystävältä palomestarilta. Erityistä asiantuntemusta vaativaa ohjausta ja neuvontaa varten (kemikaaliturvallisuus, rakentamisen ohjaus, yleisötilaisuudet, riskiasunnot jne.) on erikseen nimetyt viranhaltijat. Pelastuslaitos ylläpitää verkkosivuillaan monipuolisesti turvallisuusaiheista ohjeistusta ja viestii eri aiheista säännöllisesti myös sosiaalisen median kanavia käyttäen.

Pelastussuunnitelmien ohjaus ja neuvonta (pelastuslaki 15 §)

Pelastussuunnitelmavelvolliset kohteet on määritelty pelastusasetuksen (407/2011) 1 §:ssä. Pelastuslaitos antaa ohjausta ja neuvontaa pelastussuunnitelmien laadinnassa päivystävän palotarkastajan palveluiden avulla sekä valvontatoiminnan yhteydessä. Pelastussuunnitelmien laadintaa opastetaan myös pelastuslaitoksen internet-sivustolla. Pelastuslaitos järjestää Talon turvakursseja, joiden tarkoituksen on antaa kurssilaisille pohjatieto oman rakennuksen pelastussuunnitelman laadintaa varten. Kursseja pidetään keväisin ja syksyisin.

Suuren yleisötapahtuman järjestäjän tulee toimittaa tapahtumaa koskeva pelastussuunnitelma pelastuslaitokselle arvioitavaksi 14 vuorokautta ennen tapahtumaa (pelastuslaki 16 §). Yleisötapahtumien järjestäjien tueksi pelastuslaitos ylläpitää internet-sivustolla turvallisuusohjeita. Suunnitelmien laadinnassa asiakasta tukevat erikseen nimetyt yhteyshenkilöt. Pelastuslaitos osallistuu tarvittaessa tapahtuman turvallisuutta käsitteleviin neuvotteluihin ja katselmuksiin.

Pelastuslaitos antaa yleisötapahtuman pelastussuunnitelman arvioinnista asiakkaalle kirjallisen palautteen ja tekee samalla riskiarvioon perustuen päätöksen palotarkastuksen tarpeesta. Katso tarkemmin kohta 3.1.6.2 Epäsäännöllinen valvonta.

Päätös palvelutasosta

- Asiakas saa ohjausta ja neuvontaa ajasta ja paikasta riippumatta suoraan henkilökunnalta tai sähköisten palvelujen kautta.
- Pelastuslaitos ohjaa ja neuvoo pelastussuunnitelmien laadintaa valvontatoiminnan yhteydessä sekä asiakaspalvelun avulla (puhelin, sähköposti ja chat). Lisäksi pelastuslaitos ylläpitää internet-sivuilla pelastussuunnitelmiin liittyvää ohjeistusta ja järjestää laadinnan tueksi koulutusta.
- Pelastuslaitos arvioi yleisötapahtumien pelastussuunnitelmat ja antaa niistä asiakkaille kirjallisen palautteen. Arvioinnin yhteydessä pelastuslaitos tekee päätöksen palotarkastuksen tarpeesta.
- Sähköiset palvelut pidetään ajan tasalla ja niitä kehitetään.
- Sosiaalista mediaa käytetään aktiivisesti, ja se huomioidaan eri osastojen viestintäsuunnitelmissa.
- Erityistä asiantuntemusta vaativille tehtäville on nimetty vastuuhenkilöt.

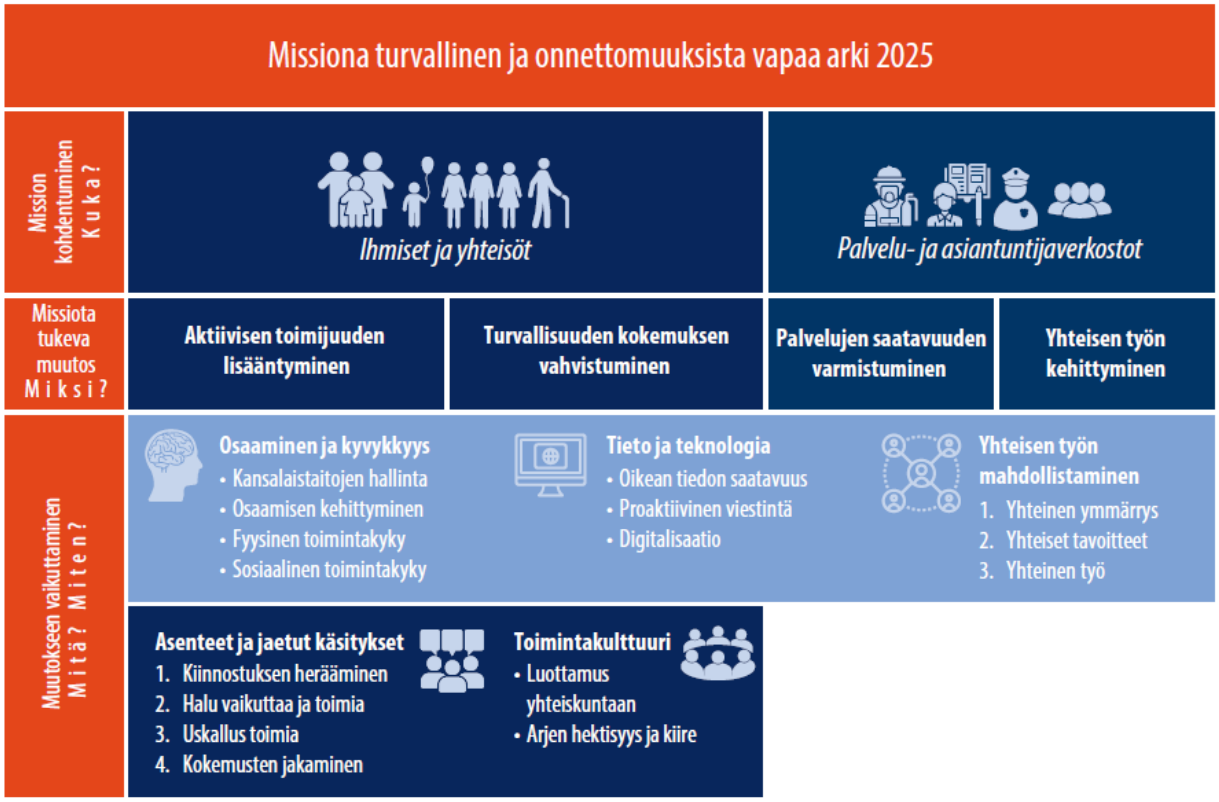
3.1.2 Pelastustoimelle kuuluva turvallisuusviestintä

Päijät-Hämeen pelastuslaitos huolehtii alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta turvallisuusviestinnästä, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa pelastuslain 27 §:n mukaisesti.

Pelastuslaitosten valistus- ja neuvontatehtävää suunnitellaan, toteutetaan, arvioidaan ja kehitetään noudattaen pelastustoimen strategian, sisäisen turvallisuuden ohjelman ja pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman painopisteitä ja keskeisiä toimintalinjoja. Turvallisuusviestinnän toteuttamiseksi pelastuslaitos laatii vuosittain turvallisuusviestinnän suunnitelman.

Pelastustoimen ensimmäinen yhteinen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelma tuli voimaan 1.1.2020. Toimintaohjelman missiona on turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025. Tähän liittyvät osatavoitteet jakautuvat turvallisuuden kokemuksen vahvistumiseen, aktiivisen toimijuuden lisääntymiseen, palvelujen saatavuuden varmistumiseen ja yhteisen työn rakentumiseen (kuva 5). Muutoksilla pyritään vaikuttamaan osaamiseen ja kyvykkyyteen, teknologian kehittymiseen, yhteisen työn rakentumiseen, asenteisiin ja jaettuihin käsityksiin sekä toimintakulttuuriin. Toimintaohjelma panostaa eniten lapsiin ja nuoriin, yhteistyön kehittämiseen, välittämisen tunteen vahvistamiseen sekä sidosryhmätyöhön. Teoissa merkittävimmiksi nousevat sidosryhmätyö, pelastustoimen palveluiden kehittäminen ja väestöryhmien turvallisuusosaamisen lisääminen. Mission toteuttaminen tarkoittaa sellaisiin muutoksiin keskittymistä, jotka tukevat turvallisen ja onnettomuuksista vapaan arjen toteutumista.

Pelastuslaitos seuraa sisäministeriön laatiman onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman etenemistä ja sisällyttää sieltä saatavia tavoitteita toimintakauden aikana myös turvallisuusviestintätyöhön. Toimintaohjelman toteuttamisen seurantaa varten on perustettu valtakunnallinen koordinaatioryhmä.

Kuva 7. Muutosten ja ilmiöiden viitekehys (Onnettomuuksien ennaltaehkäisyn toimintaohjelma).

Päätös palvelutasosta

- Turvallisuusviestintäsuunnitelma päivitetään vuosittain.
- Kaikista turvallisuusviestinnän tilaisuuksista tehdään seloste Pronto-tietokantaan.
- Turvallisuusviestinnän tilaisuuksien osallistujille annetaan mahdollisuus antaa palautetta.
- Pelastuslaitos suuntaa resursseja ja huomioi turvallisuusviestinnän suunnitelmassa pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman painopisteet: lapset ja nuoret, yhteistyön kehittämisen, välittämisen tunteen vahvistamisen sekä sidosryhmätyön.
- Pelastuslaitoksen ja sen yhteistyökumppanien antamalla koulutuksella sekä sosiaalisenmedian vaikuttavuudella pyritään tavoittamaan 20 prosenttia alueen asukkaista, joista 10 prosenttia on turvallisuuskoulutettuja ja 10 prosenttia tavoitetaan sosiaalisen median kanavien kautta sekä erilaisissa yleisötapahtumissa annettavalla turvallisuusviestinnällä.

- Turvallisuusviestintäkeinot ovat sellaisia, että ne houkuttelevat kohderyhmiä osallistumaan ja niiden avulla saadaan annettua mahdollisimman tehokasta turvallisuuskoulutusta. Pelastuslaitos jatkaa ja kehittää sosiaalisen median palveluiden tuottamista.
- Pelastuslaitos osallistuu kaikissa kunnissa 112-päivän viettoon helmikuussa ja Päivä paloasemalla -tapahtumaan marraskuussa. Pelastuslaitos on joka vuosi mukana Raksa-messuilla tai vastaavassa suuressa messutapahtumassa. Jokaisessa kunnassa osallistutaan kesän aikana ainakin yhteen kesätapahtumaan.
- Jokainen alueella asuva lapsi tai nuori pyritään kohtaamaan 4 kertaa ennen 25 ikävuotta.
- Pelastuslaitoksella on yksi päätoiminen turvallisuusviestintään varattu henkilö (koulutussuunnittelija). Muu henkilöstö tekee turvallisuusviestintää oman työn ohessa turvallisuusviestinnän suunnitelman ja toimenkuvien mukaisesti. Henkilöstöresursseja arvioidaan käytettävän yhteensä noin 4,5 henkilötyövuotta.

3.1.3 Lakisääteinen viestintä

Pelastuslaitosten viestintävelvoite pohjautuu lakiin. Kaikilla viranomaisilla on julkisuuslain mukainen velvoite viestiä aktiivisesti toiminnastaan kansalaisille ja muille sidosryhmille. Lisäksi pelastusviranomaisilla on pelastuslaissa säädetty velvoite viestiä kansalaisille, medialle ja muille sidosryhmille onnettomuus- ja vaaratilanteista. Pelastuslaki velvoittaa pelastuslaitoksia viestimään myös turvallisuudesta esimerkiksi ohjaamalla ja neuvomalla kansalaisia toimimaan niin, että onnettomuuksia ei syntyisi.

Myös monet muut lait ja asetukset säätelevät pelastuslaitosten viestintää. Näitä ovat mm. julkisuuslaki, pelastuslaki, kuntalaki, hallintolaki, kielilaki sekä yksityisyydensuojaan ja salassapitoon liittyvät lukuisat säädökset.

Luvussa 3.2 kerrotaan tarkemmin, miksi pelastuslaitos tarvitsee myös muuta kuin lakisääteistä viestintää.

3.1.4 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Päijät-Hämeen pelastuslaitos toimii yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, sekä osallistuu paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön pelastuslain 42 §:n mukaisesti. Erityisenä painopisteenä ovat riskiasuntoihin liittyvien ongelmien ratkaiseminen, poistumisturvallisuusselvityskohteiden turvallisuuden parantaminen sekä rakentamiseen liittyvien pelastustoimen tarpeiden ja turvallisuusnäkökulmien huomioiminen. Riskianalyysissä tunnistettujen riskien vähentämiseksi tehdään yhteistyötä toiminnanharjoittajien ja eri viranomaistahojen kanssa.

Pelastuslaitos huomioi pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman mukaisesti, että yhteisen työn mahdollistaminen edellyttää yhteisen ymmärryksen luomista, yhteisistä tavoitteista sopimista ja tavoitteellista yhteistä työtä. Yhteistyötä kehitetään niin, että se on tavoitteellista, suunnitelmallista ja johdettua.

Pelastusviranomaisilla on muiden viranomaisten työtä tukeva asiantuntijarooli. Viranomaisten välisiä yhteistyömuotoja ovat muun muassa lausuntomenettelyt, asiantuntijatarkastukset, yhteistarkastukset, yhteiskoulutukset, neuvottelut, viestintäyhteistyö ja turvallisuusviestintätilaisuudet. Keskeisiä yhteistyöviranomaisia ovat kuntien kaavoitus-, rakennusvalvonta-, ympäristö-, sosiaali- ja ympäristöterveysviranomaiset, ensihoidosta vastaavat viranomaiset, aluehallintoviranomainen (AVI), elinkeino-, liikenne ja viestintäviranomainen (ELY), poliisi ja turvallisuus- ja kemikaaliviranomainen (Tukes). Yhteistyötä tehdään myös muun muassa nuohoojien, paloilmoittimien ja sammutuslaitteistojen tarkastuslaitosten, öljysäiliötarkastajien ja öljylämmitysliikkeiden asennusliikkeiden kanssa. Turvallisuusviestintäyhteistyötä tehdään erilaisissa tapahtumissa mm. Liikenneturvan, Hämeen poliisilaitoksen, puolustusvoimien ja Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän kanssa.

Eri säädöksissä on yhdyspintoja pelastusviranomaisen ja valvovan viranomaisen kesken, joissa muun muassa toiselle viranomaiselle annetaan mahdollisuus lausua mielipiteensä ennen päätöksen tekoa. Myös niin sanottu ilmoitusvelvollisuus päätöksistä tai havaituista asioista koskien toisen valvontakenttää on tyypillinen säädöksissä esitetty yhteistyömuoto. Osa yhteistyöstä perustuu keskinäisiin sopimuksiin (esimerkiksi Hämeen polisiin kanssa on tehty palontutkinnan yhteistyösopimus). Onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvä yhteistyö on tarkemmin kuvattu valvontasuunnitelmassa ja turvallisuusviestinnän suunnitelmassa.

Pelastuslaitoksella on laajin yhteistyökokonaisuus kuntien rakennusvalvontaviranomaisten kanssa. Yhteistyö on osittain säädöksiin perustuvaa ja osin pelastuslaitoksen ja kuntien rakennusvalvontojen välisesti sovittua. Yhteistyö sisältää rakennushankkeeseen ryhtyvien sekä suunnittelijoiden ohjausta sekä asiantuntijatyötä lausuntojen ja rakennuksen käyttöönottoa edeltävien pelastuslaitoksen suorittamien erityisten palotarkastuksen muodossa. Pelastuslaitos välittää lisäksi palontutkinnan tuloksia tarpeen mukaan rakennusvalvonnoille turvallisuuden parantamiseksi. Pelastuslaitoksen ja rakennusvalvontojen kesken on myös sovittu rakennuspalojen ilmoitusmenettelyistä (rakenteiden vaurioituminen, kulttuurihistoriallinen rakennus yms.). Yhteisiä tulkintoja luodaan säännöllisillä tapaamisilla ja koulutuksilla.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos seuraa onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä. Pelastuslaitos ryhtyy johtopäätösten perusteella omalta osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi, niihin varautumiseksi ja tekee tarvittaessa esityksiä muille viranomaisille ja tahoille pelastuslain 43 §:n mukaisesti.

Pelastuslaitos osallistuu kumppanuusverkoston onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvien työryhmien ja asiantuntijaryhmien toimintaan. Onnettomuuksien ehkäisyn henkilöstöllä on edustus turvallisuuspalvelujen, turvallisuusviestinnän, rakentamisen ohjauksen, kemikaalivalvonnan, valvonnan, yleisötilaisuuksien ja palontutkinnan asiantuntijatyöryhmissä.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää ja kehittää yhteistyötä eri viranomaisten ja asiantuntijaverkostojen kanssa.
- Pelastuslaitos vaikuttaa osaltaan henkilö-, palo- ja kemikaaliturvallisuuteen antamalla lausuntoja muille viranomaisille lainsäädännön tai viranomaisyhteistyön perusteella.
- Pelastuslaitos osallistuu rakentamisen ohjaukseen ja toimii paloturvallisuuden asiantuntijana siltä osin, kun kunnan rakennusvalvonnan kanssa on sovittu.
- Onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvä yhteistyö kuvataan tarkemmin valvontasuunnitelmassa.
- Yhteistyötä kehitetään painopisteenä riskiasuntoihin liittyvien ongelmien ratkaiseminen, poistumisturvallisuusselvityskohteiden turvallisuuden parantaminen sekä rakentamiseen liittyvien pelastustoimen tarpeiden ja turvallisuusnäkökulmien huomioiminen.
- Pelastuslaitos osallistuu kumppanuusverkoston onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvien työryhmien ja asiantuntijaryhmien toimintaan.
- Pelastuslaitos tiedottaa muita viranomaisia ja tahoja toimintaansa liittyvistä havainnoista.

- Yhteistyöhön arvioitu resurssi on huomioitu valvonnan yhteydessä ja turvallisuusviestinnän resurssit turvallisuusviestinnän yhteydessä.

3.1.5 Palontutkinta

Päijät-Hämeen pelastuslaitos suorittaa palontutkintaa pelastuslain 41 §:n mukaisesti. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.

Poliisi tutkii tulipalot, jotka ovat johtaneet kuolemaan, vakavaan henkilövahinkoon tai huomattavaan omaisuusvahinkoon sekä tulipalot, joita epäillään tahallisesti tai tuottamuksellisesti sytytetyiksi. Pelastustoimen ja poliisin lisäksi onnettomuuksiin liittyvää tutkintaa suorittavat suuronnettomuuksiin ja niiden vaaratilanteisiin liittyen Onnettomuustutkintakeskus, sisäministeriö ja Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos tutkii kaikki tulipalot, ja raportoi ne valtakunnalliseen pelastustoimen PRONTO-onnettomuustietojärjestelmään pelastuslain 41 § mukaisesti. Palontutkinnan minimivaatimusten määrittelemiseksi palontutkinnat jaetaan kolmeen tasoon:

Tason 1 palontutkinta

Tason 1 palontutkinta tehdään kaikista tulipaloista. Tutkinnan suorittaa pelastustoiminnan johtaja.

Tason 2 palontutkinta

Tason 2 palontutkinta tehdään vähintään, kun tulipalosta tai rakennuspalovaarasta:

- on aiheutunut kuolonuhri tai vakava loukkaantuminen
- on aiheutunut huomattavia aineellisia vahinkoja, taloudellisia vahinkoja tai ympäristövahinkoja
- ihminen on pelastettu palokunnan tai muiden auttajien toimesta hengenvaaralliseksi kehittyneistä olosuhteista tai varmalta kuolemalta
- on merkitystä sammutus- ja pelastustoiminnan kehittämiselle tai kun kyseessä on:
- kulttuurihistoriallisia arvoja omaava kohde
- teematutkinnan alainen tulipalo
- valtakunnallisen tutkimushankkeen alainen tulipalo

Tutkinnan suorittaa tehtävään koulutettu palontutkija tai tutkijapari. Tutkinnan on vastattava kyseisen tason minimivaatimuksia, ja tutkinta voidaan tehdä tarpeellisin osin laajemminkin.

Tason 3 palontutkinta

Tason 3 tutkinta suoritetaan turvallisuustutkintalain (525/2011) mukaan tutkittavaksi kuuluvista tulipaloista. Tällaisia ovat mm. suuronnettomuudet ja suuronnettomuuksien vaaratilanteet. Suuronnettomuuksina tutkitaan kaikki sellaiset onnettomuudet, jossa useita ihmisiä kuolee tai loukkaantuu vakavasti tai josta aiheutuu huomattavia ympäristövahinkoja tai huomattavia aineellisia vahinkoja tai muuten vakavia seurauksia.

Taso 3 on palontukinnan laajin taso, ja päätöksen tutkinnan aloittamisesta voi tehdä Onnettomuustutkintakeskus, sisäministeriö tai pelastuslaitos. Tason 3 palontutkintaan perustetaan erillinen tutkintaryhmä, jonka jäsenet nimetään erikseen.

Pelastuslain 41 § mukaan palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyy ja selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku. Selvityksen laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus.

Jos on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti, pelastusviranomainen ilmoittaa asiasta poliisille pelastuslain 41 § mukaisesti. Poliisille on ilmoitettava myös palontutkinnan yhteydessä havaituista palo- ja henkilöturvallisuusrikkomuksista.

Pelastuslaitoksella on yhdeksän koulutettua palontutkijaa, jotka suorittavat palontutkintaa oman työnsä ohella. Palontutkijoiden hälytettävyyttä pyritään parantamaan. Koko henkilöstön ja sopimuspalokuntien tietoisuutta palontutkinnasta lisätään koulutuksilla. Palontutkintaryhmän jäsenet käyttävät palontutkintaan yhteensä 0,5 henkilötyövuotta.

Palontutkinnan vastuuhenkilö ylläpitää palontutkintaohjetta ja prosesseja. Palontutkintaohjeeseen on määritelty yksityiskohtainen palontutkintaa ja -tutkijoita koskeva ohjeistus. Poliisien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä vuosittain päivitettävän yhteistyösopimuksen mukaisesti.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos osallistuu valtakunnallisiin hankkeisiin ja yhteistyöryhmiin. Pelastuslaitos seuraa alan kehitystä ja ottaa käyttöön sieltä saatavia hyviä käytäntöjä.

Palontutkijoiden syöpävaarallisille aineille altistumisen seurantaa ylläpidetään, ja heidät ilmoitetaan valtakunnalliseen ASA-rekisteriin.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos tutkii kaikki rakennuspalot, ja raportoi ne pelastustoimen onnettomuustieto Pronto-järjestelmään.
- Pelastuslaitos ilmoittaa kirjallisesti poliisille tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutetut tulipalot.
- Pelastuslaitos ylläpitää ja kouluttaa tarvittavaa määrää palontutkijoita ja kehittää palontutkintatoimintaa.
- Muuta pelastustoimen henkilöstöä tuetaan ja perehdytetään tason I tutkinnassa.
- Yhteistyötä poliisin kanssa tehdään yhteistyösopimuksen mukaisesti.
- Palontutkijat pitävät henkilökohtaisesti yllä altistumisenseurantapäiväkirjaa.
- Palontutkijoiden suorittamaan palontutkintaan arvioidaan kuluvan 0,5 henkilötyövuotta.

3.1.6 Valvontatehtävät

Valvonnan ensisijainen tarkoitus on ohjata, neuvoa ja opastaa palo- ja henkilöturvallisuuden sekä kemikaaliturvallisuuden ylläpidossa ja kehittämisessä sekä tarvittavilta osin valvoa pelastusviranomaisen valvottavaksi määrättyjen säännösten noudattamista. Näillä keinoin pyritään osaltaan pienentämään onnettomuuden todennäköisyyttä ja vähentämään mahdollisesta onnettomuudesta aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja materiaali- ja taloudellisia vahinkoja.

Valvontatoiminnassa tehdään yhteistyötä kuntien ja valtionhallinnon viranomaisten ja muiden tahojen kanssa valvontasuunnitelmassa tarkemmin esitettävällä tavalla.

Kuva 8. Uskottava ja vaikuttava valvonta koostuu suunnittelusta, osaamisesta ja käytännön toteuttamisesta. (Pelastuslaitosten valvonnan aapinen, 2018)

Pelastuslain mukaiset valvontatehtävät

Päijät-Hämeen pelastuslaitos valvoo alueellaan pelastuslain 78 §:n mukaisesti pelastuslain 2 ja 3 luvun säännösten noudattamista. Pelastuslaitos tekee valvonnan suorittamiseksi palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä. Valvonta perustuu riskien arviointiin, ja sen tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta (kuva 8). Osa valvonnasta on etukäteen suunniteltua valvontaa (esimerkiksi asuinrakennusten valvonta 120 kk välein), ja osa valvonnasta käynnistyy asiakkaan tekemästä ilmoituksesta (esimerkiksi yleisötilaisuutta varten laaditusta pelastussuunnitelmasta).

Päijät-Hämeen pelastuslaitos laatii valvontatehtävien toteuttamiseksi valvontasuunnitelman pelastuslain 79 §:n mukaisesti. Valvontasuunnitelmassa määritetään palotarkastettavat kohteet ja muut valvontatoimenpiteet paikallisten olosuhteiden ja alueella esiintyvien riskien perusteella. Keskeiset käytettävät valvontatoimenpiteet kuvataan valvontasuunnitelmassa (palotarkastus, itsearviointi, asiakirjavalvonta, kemikaalivalvonta, muu valvonta, yhteistyö muiden viranomaisten kanssa yms.).

Kemikaalilain mukaiset valvontatehtävät

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) säätää alueen pelastusviranomaiselle valvontatehtäviä. Pelastusviranomainen valvoo kemikaalilain mukaisesti vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden vähäistä teollista käsittelyä, varastointia ja säilytystä; yksityiseen kulutukseen hyväksyttyjen ilotulitteiden ja vähäistä vaaraa aiheuttavien pyroteknisten tuotteiden varastointia kaupan yhteydessä ja luovutusta yksityiseen kulutukseen sekä räjähteiden ja vaarallisten kemikaalien käyttöä erikoistehosteena yleisötilaisuuksissa. Kemikaaliturvallisuuslain mukaiset viranomaistehtävät sisältyvät pelastuslaitoksen valvontasuunnitelmaan.

Valvonnan suunnittelu

Palotarkastettavat kohteet ja muut valvontatoimenpiteet määritellään vuosittain hyväksyttävässä valvontasuunnitelmassa pelastuslain mukaisesti paikallisten olosuhteiden ja alueella esiintyvien riskien perusteella. Riskienarvioinnissa käytetään tarkoituksenmukaisimpia pelastuslaitoksen käytössä olevia riskienarviointimenetelmiä.

3.1.6.1 Määräaikainen valvonta

Säännöllinen valvonta on valvontasuunnitelmassa määriteltyä määrävälein suoritettavaa valvontaa. Määräaikaista valvontaa kohdistetaan yrityksiin ja laitoksiin, asuinrakennuksiin ja loma-asuntoihin sekä kemikaaleja käyttäviin toiminnanharjoittajiin. Määräaikaisten palotarkastusten kohteiden valvontaväli

määräytyy kohdetyypistä riippuvan riskiluokan ja kohteen arvioinnissa määritellyn riskiluvun perusteella. Yritysten ja laitosten valvontaväli vaihtelee välillä 12−120 kuukautta, asuinrakennusten ja loma-asuntojen valvontavälinä on kymmenen vuotta.

Pelastuslaitosten valvontasuunnitelmaohjeessa on esitetty periaatteelliset tarkastusvälit käyttötaparyhmittäin. Tarkastusvälien määrittämisessä on käytetty seuraavia periaatteita:

- Yrityksissä ja laitoksissa sattuu vain vähän menehtymisiä tai loukkaantumisia, joten tarkasteluvälin määrittämisen lähtökohtana on käytetty tulipalon aiheuttamaa omaisuusvahinkoriskiä. Omaisuusvahinkoriskin lisäksi on arvioitu suuronnettomuuden henkilöriskin mahdollisuutta ja pyritty huomioimaan merkittävien kulttuuri- ja ympäristöarvojen riskit. Tarkastusvälien määrittely on tehty hyödyntäen tietoa eri tyyppisten kohteiden omaisuusvahinkoriskeistä. Nämä on saatu VTT:n seulomista Pronto-tilastoista syttymistaajuustiheyden ja vahinkojen odotusarvona.
- Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten riskienarvioinnin lähtökohtana on ensisijaisesti henkilövahinkoriski.
- Yksittäisten yritysten ja laitosten tarkastusvälejä voidaan tarvittaessa lyhentää tai pidentää tapauskohtaisesti. Tarkastusvälin muuttamisen perusteena voidaan käyttää arvioivan palotarkastuksen riskilukua, turvallisuuskulttuuria, uhattuja arvoja ja tietoja tapahtuneista onnettomuuksista tai läheltä piti -tilanteista.
- Valvontasuunnitelmassa painotetaan tarvittaessa kohderyhmää, jossa on havaittu riskejä tai johon kohdistetaan muutenkin esim. valtakunnallista turvallisuuskampanjointia.

Yritysten ja laitosten määräaikaisessa valvonnassa käytetään ns. arvioivaa palotarkastusmallia, jolla saadaan kohdekohtainen riskiarvio kaikista valvontakohteista. Arviointimallissa tarkastuskohde arvioidaan lukuarvoilla 1-5, jossa luvut 1-2 kuvaavat heikkoa tai puutteellista tasoa, luku 3 vastaa lakisääteistä tasoa, ja luvut 4-5 lakisääteistä tasoa parempaa tasoa. Arvioivan valvontamenetelmän kehittämiseksi on käynnissä valtakunnallinen hanke, jossa luokittelua tullaan muuttamaan ja yhtenäistämään.

Yritysten ja laitosten valvonnassa kerätään jatkuvaa asiakaspalautetta. Palaute toimii yhtenä valvonnan toteutumisen ja onnistumisen arviointikeinona.

Pelastussuunnitelmien valvonta (pelastuslaki 15 §)

Pelastussuunnitelmavelvollisten asuinrakennusten sekä yritysten ja laitosten pelastussuunnitelmia valvotaan kohteisiin suoritettavien palotarkastusten yhteydessä tai tarvittaessa erillisenä asiakirjavalvontana. Pelastussuunnitelmaa käytetään palotarkastuksien lähtötietona, ja niiden kautta arvioidaan osaltaan kohteen turvallisuustasoa. Yritysten ja laitosten pelastussuunnitelmat pyydetään tarvittavilta osin pelastuslaitokselle. Suunnitelmia hyödynnetään palotarkastuksilla, turvallisuusviestinnässä ja suurempien kohteiden osalta erillisten johtamissuunnitelmien lähtötietoina. Pelastussuunnitelman laatu vaikuttaa olennaisesti kohteen riskienarviointiin, joka vaikuttaa kohteen tarkastusväliin.

Turvetuotantoalueiden pelastussuunnitelmaa valvotaan turvetuotantoalueelle tehtävän määräaikaisen palotarkastuksen yhteydessä. Turvetuotantoalue on tavanomaista vaativampi kohde henkilö- ja paloturvallisuudelle.

Yleisötapahtumien pelastussuunnitelmien valvonta on esitetty kohdassa 3.1.6.2.

Omatoimisen varautumisen järjestelyjen valvonta (pelastuslaki 14 §)

Pelastuslaitos tukee kuntalaisten, yritysten ja laitosten omatoimista varatumista laajalla turvallisuusaiheisella internet-sivustolla. Sosiaalisen median kautta nostetaan esille erilaisia ajankohtaisia aiheita. Omatoimista varautumista tuetaan myös pelastuslaitoksen koulutustoiminnalla. Pelastuslaitoksen suosituin koulutusmuoto on alkusammutuskoulutus.

Valvontatoiminnassa omatoimista varautumista arvioidaan ja siihen annettaan ohjausta ja neuvontaa tai tarvittaessa korjausmääräyksiä.

3.1.6.2 Epäsäännöllinen valvonta

Säännöllisen määräajoin toistettavien valvontakäyntien lisäksi pelastuslaitos suorittaa lakisääteistä valvontaa, jonka määrään pelastuslaitos ei yksin omilla toimillaan voi vaikuttaa. Epäsäännöllinen valvonta käynnistyy asiakkaan, toisen viranomaisen tai muun yhteistyötahon yhteydenotosta.

Yleisötilaisuuksien valvonta (pelastuslaki 16 §)

Pelastuslaitos arvio tilaisuuden järjestäjän laatiman yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman avulla suunnitelman riittävyyttä ja mahdollisen palotarkastuskäynnin tarvetta. Saapuneesta

pelastussuunnitelmasta annetaan tapahtuman järjestäjälle päätös ja siitä ilmoitetaan poliisille ja terveysviranomaiselle.

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa suorittaa yleisötilaisuuden palotarkastus. Tarkastuksen suorittamisen perusteeksi pelastusviranomainen arvioi tapahtuman luonnetta ja siitä aiheutuvaa riskiä sekä esitettyjen varautumistoimenpiteiden riittävyyttä.

Yleisötilaisuuksien valvonnassa tehdään yhteistyötä muun muassa poliisin, Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän sekä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kanssa. Yhteistyöhön kuuluu tapahtumiin kohdistettua yhteistä neuvontaa ja ohjausta, yhteistä tarkastustoimintaa sekä yhteistä koulutusta.

Poistumisturvallisuusselvityksen laatiminen ja poistumisturvallisuuden toteutuminen (pelastuslaki 19 §)

Poistumisturvallisuusselvityskohteet on määritelty pelastuslain 18 §:ssä. Pelastuslaitos valvoo poistumisturvallisuusselvitysten laatimista ja niiden edellyttämien toimenpiteiden toteutumista sekä poistumisturvallisuussuunnitelmien päivittämistä kolmen vuoden välein.

Pelastuslaitos voi velvoittaa toiminnanharjoittajan täydentämään poistumisturvallisuusselvitystä ja toteuttamaan yhteistyössä pelastusviranomaisen kanssa kohteessa poistumiskokeen. Jos poistumisturvallisuusselvitys ei täytä vaatimuksia, toiminnanharjoittajan tulee laatia alueen pelastusviranomaisen asettamassa määräajassa suunnitelma poistumisturvallisuuden saattamiseksi laissa säädettyjen vaatimusten mukaiseksi (pelastuslaki 20 §). Jos toiminnanharjoittajan toimenpiteillä ei saada poistumisturvallisuutta vaatimusten mukaiseksi, pelastusviranomaisen on annettava korjausmääräys (pelastuslaki 21 §).

Paloriski-ilmoitus (pelastuslaki 42 §)

Viranomaisten tulee ilmoittaa havaitsemastaan palovaarasta tai onnettomuusriskistä pelastuslaitokselle. Riskin ilmoittamista varten pelastuslaitoksen internet-sivustolla on valmiit lomakkeet.

Ilmoituksen perusteella pelastuslaitos suorittaa asuntoon valvontakäynnin. Onnettomuusriskiasumisen takana olevien ongelmien ratkaiseminen vaatii lähes aina monen eri viranomaisen yhteistyötä ja useita valvontakäyntejä. Keskeisiä yhteistyötahoja ovat sosiaaliviranomaiset sekä terveysvalvonnan viranomaiset.

Muu epäsäännöllinen valvonta

Muu epäsäännöllinen valvonta voi tulla vireille muun muassa seuraavista syistä:

- kemikaaliturvallisuuteen liittyvien ilmoitusten saapumisesta (laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005), josta seuraa:
- kemikaalien vähäisen käsittelyn ja varastoinnin päätös ja käyttöönottotarkastus
- nestekaasukohteiden käyttöönottotarkastus
- öljylämmityslaitteistojen käyttöönottotarkastus
- maanalaisten polttoöljysäiliöiden tarkastus
- ilotulitteiden vähittäismyynnin ja varastoinnin tarkastus
- ilotulitteiden käytön valvonta uuden vuoden ulkopuolella
- ilotulitteiden käyttöön liittyvien paikallisten määräysten antaminen
- erikoistehosteiden käytön päätös ja tarkastus
- räjähdysvaarallisten tilojen valvonta
- paloteknisten laitteiden tarkastuspöytäkirjan saapumisesta tai useista erheellisistä paloilmoituksista
- asiakirjavalvonta, valvontakäynti, erheellisten paloilmoitusten prosessin käynnistyminen
- avotulen ja kulotuksen ilmoituksen saapumisesta (pelastuslaki 8 §)
- ilmoituksen vastaanotto ja asiakkaan neuvonta
- nuohoojan (pelastuslaki 62 §), tarkastuslaitoksen, toisen viranomaisen tai kuntalaisen ilmoituksesta
- asian selvittäminen, valvontakäynti
- rakennus- tai muun työmaan yhteydessä havaitusta palovaarasta
- asian selvittäminen, valvontakäynti
- epäilystä, että palo- ja poistumisturvallisuudessa tai muussa henkilöturvallisuudessa on oleellisia puutteita
- asian selvittäminen, valvontakäynti
- muiden viranomaisten kanssa suoritetusta teemavalvonnasta
- myös mahdollisesti muissa laissa pelastuslaitokselle annetuista tehtävistä (pelastuslaki 27 §)

3.1.6.3 Korjausmääräysten valvonta

Valvonnan sisällön kokonaisuuteen kuuluu oleellisena osana annettujen korjausmääräysten noudattamisen valvonta. Jälkivalvonnan keinoja ovat muun muassa havaittujen puutteiden korjausten toteutuminen dokumenttien perusteella, jälkitarkastuksen tekeminen, hallintopakkokeinojen käyttäminen ja rikosilmoituksen tekeminen. Pöytäkirjassa annetut korjausmääräykset on aina todennettava.

Mikäli määräyksiä on laiminlyöty, voi pelastusviranomainen käyttää hallinnollisia pakkokeinoja (uhkasakko tai teettämisuhka) tilanteen korjaamiseksi pelastuslain 105 § mukaisesti. Pelastusviranomainen voi myös tehdä rikosilmoituksen, mikäli pelastuslain 106 § mukaiset edellytykset täyttyvät.

3.1.6.4 Valvontatoiminnan seuranta ja raportointi

Valvontatoiminnan suoritteet kirjataan ja raportoidaan pelastuslaitoksella käytössä olevaan valvontaohjelmaan. Raportit suoritteista toimitetaan neljännesvuosittain johtokunnalle, joka seuraa valvonnan toteutumista. Valvonnan suoritteet kirjataan vuosittain myös valtakunnalliseen pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastoon (Pronto).

Valvontatyön vaikuttavuutta seurataan valvontasuunnitelmassa esitettyjen mittareiden avulla.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos laatii riskien arviointiin perustuvan valvontasuunnitelman vuosittain.
- Pelastuslaitos valvoo vuosittain noin 1 000 yritystä ja laitosta, jotka on jaoteltu 12−120 kuukauden valvontavälille.
- Yritys- ja laitoskohteissa käytetään arvioivaa palotarkastusmallia.
- Pelastuslaitos kerää yritysten ja laitosten valvonnasta asiakaspalautetta.
- Pelastuslaitos valvoo vuosittain 10 % asuinrakennusten rakennuskannasta ja 10 % vapaa-ajan asuntojen rakennuskannasta.
- Pelastuslaitos valvoo tulleiden ilmoitusten ja yhteydenottojen perusteella kaikki niin sanottuun epäsäännölliseen valvontaan kuuluvat tehtävät.
- Yleisötilaisuuksien järjestelyjä ja turvallisuutta valvotaan tapahtumien pelastussuunnitelmien arvioinnin ja valvontakäyntien avulla. Internet-sivuilla ylläpidetään yleisötapahtumien järjestäjille turvallisuuteen liittyvää ohjeistusta. Yleisötapahtumien turvallisuuden

varmistamiseksi tehdään yhteistyötä tapahtumien järjestäjien sekä eri viranomaistahojen kanssa.

- Poistumisturvallisuusselvityslaitosten poistumisturvallisuutta valvotaan poistumisturvallisuusselvityksien avulla sekä tarvittaessa korjausmääräyksillä.
- Riskiasunnoista tulleiden ilmoitusten perusteella asuntoihin tehdään valvontakäyntejä. Riskiasuntoihin liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi tehdään viranomaisyhteistyötä.
- Pelastuslaitos huolehtii antamiensa määräysten jälkivalvonnasta tarvittaessa hallinnollisia pakkokeinoja käyttäen.
- Pelastuslaitos tekee valvonnassa yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa.
- Valvonnan toteutuminen kirjataan valvontaohjelmaan, ja siitä raportoidaan säännöllisesti johtokunnalle sekä vuosittain valtakunnalliseen tietokantaan.
- Pelastuslain ja kemikaalilain mukaiseen valvontatoimintaan sekä onnettomuuksien ehkäisyn yhteistyöhön on käytettävissä 11 henkilötyövuotta. Iitin liittymisen myötä resursseja lisätään 1 henkilötyövuodella.

3.1.7 Pelastustoiminta

Pelastustoiminnan tehtävät ovat määriteltyinä pelastuslain 379/2011 luvussa viisi.

Pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen, terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi, eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi.

Alueen pelastustoimi voi pelastuslain 25 §:n mukaan käyttää pelastustoiminnassa apunaan sopimuspalokuntia tai muita pelastusalalla toimivia yhteisöjä sen mukaan, mitä heidän kanssaan sovitaan. Pelastustoimen viranomaisten tulee pelastuslain 52 §:n mukaan myös mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä.

Alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tulee varautua hoitamaan tehtävänsä:

- päivittäisissä tilanteissa
- normaaliolojen häiriötilanteissa
- poikkeusoloissa

Tämä edellyttää turvallisuustilanteen mukaista johtamisjärjestelyiden, pelastustoimen muodostelmien ja yhteistoiminnan suunnittelua, valmiussuunnittelua ja varautumista sekä oman toiminnan turvaamista.

3.1.7.1 Varautuminen päivittäisiin tilanteisiin

Pelastuslain 33 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten sekä Hätäkeskuslaitoksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä.

Pelastuslaitoksen johdolla tehtävä hälytysohje on laadittava siten, että Hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä alueelta ne ovat.

Tehokas pelastustoiminta edellyttää toimivaa johtamisjärjestelmää. Pelastuslaitoksen kolmiportainen operatiivinen johtamisjärjestelmä on suunniteltu siten, että sen avulla pystytään selviytymään pelastustoiminnan johtamisesta ja sen edellyttämästä viranomaisyhteistyöstä kaikissa tilanteissa.

Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Tilanteen yleisjohtaja voi muodostaa avukseen viranomaisten, laitosten ja toimintaan osallistuvien vapaaehtoisten yksiköiden edustajista koostuvan johtoryhmän ja kutsua asiantuntijoita avukseen.

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa on mainittu yleiset periaatteet, joiden mukaan pelastustoiminta suunnitellaan. Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 prosentissa tehtävistä. Lisäksi pelastustoiminnan toimintavalmiusajan tulee täyttyä vähintään prosentissa tehtävistä. Aluehallintovirasto valvoo vähimmäistavoitteen eli 50 prosentin täyttymistä.

Palvelutasopäätöksessä päätetään ensimmäisen yksikön- ja pelastustoiminnan toimintavalmiusajan toteutumisen prosenttitavoitteesta.

Päätös palvelutasosta

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoite prosentteina riskiluokittain

Pelastustoimen eri riskiluokkien alueet tavoitetaan pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen 21/2012 mukaisesti seuraavasti:

- **I-riskiluokan** alueella **75 % kiireellisistä tehtävistä** ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla **6 minuutin kuluessa** siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen.

- **II-riskiluokan** alueella **75 % kiireellisistä tehtävistä** ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla **10 minuutin** kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen.
- **III-riskiluokan** alueella **75 % kiireellisistä tehtävistä** ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla **20 minuutin** kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen.

I-riskialueen paloasemat:

HEINOLA

Heinolassa riskiluokkaa I keskustassa.

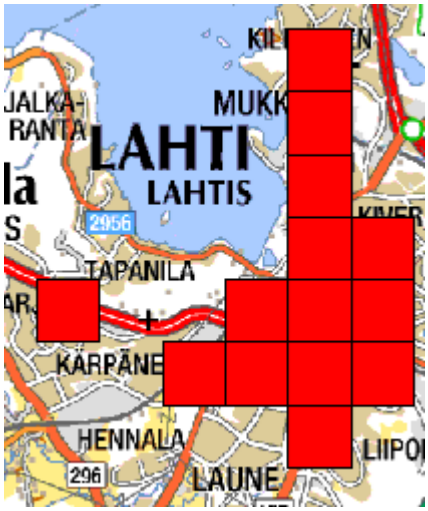
HOLLOLA

Hollolassa riskiluokkaa I Salpakankaalla.

LAHTI

Lahdessa riskiluokkaa I keskustassa, Mukkulassa sekä Pirttiharjussa.

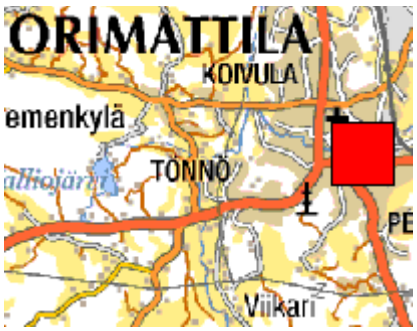
NASTOLA

Nastolassa riskiluokkaa I Rakokivessä.

ORIMATTILA

Orimattilassa riskiluokkaa I keskustassa.

II-riskiluokan sisältävät paloasemat:

ASIKKALA

Asikkalan Vääksyssä on riskiluokkaa II.

HARTOLA

Hartolan keskustassa on riskiluokkaa II.

HOLLOLA

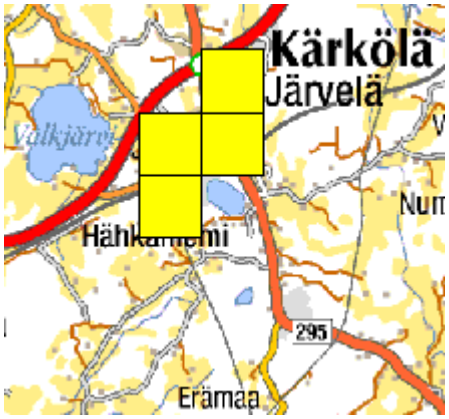
Hämeenkoski

Hämeenkoskella on riskiluokkaa II.

KÄRKÖLÄ

Kärkölän Järvelässä on riskiluokkaa II.

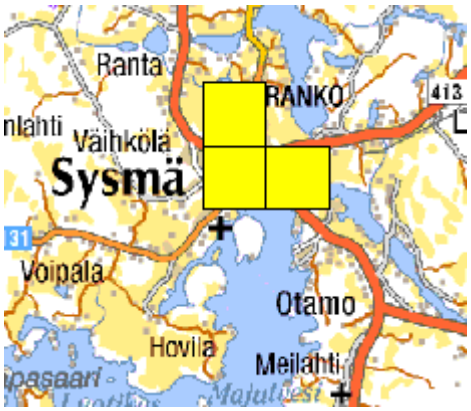
PADASJOKI

Padasjoen keskustassa on riskiluokkaa II.

SYSMÄ

Sysmän keskustassa on riskiluokkaa II.

IITTI

Iitin Kausalassa on riskiluokkaa II.

Päätös palvelutasosta

1) Keskimääräinen toimintavalmiusaikatavoite minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä riskiluokista riippumatta:

- **I-riskiluokassa** tavoitteena on, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 11 minuuttia.
- **II-riskiluokassa** tavoitteena on, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 14 minuuttia.
- **III-riskiluokassa** tavoitteena on, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 22 minuuttia.
- **IV-riskiluokan** asutuilla alueilla tehokas pelastustoiminta voi alkaa pidemmänkin ajan kuluessa kuin I-III-riskiluokissa.

2) Johtamisen rakentuminen pelastustoimen alueella

- Pelastustoiminnan operatiivinen johtaminen toteutetaan kolmiportaisena johtamisjärjestelmänä, jossa ylimpänä operatiivisena johtajana toimii päällikkövarallaolija (PHP20).
- Päällikkövarallaolija vastaa suuronnettomuus- ja monionnettomuustilanteissa johtokeskuksen perustamisesta sekä resurssien riittävyydestä alueen pelastustoimintaan.
- Normaalitilanteiden joukkuelähtöjä johtavat päivystävät palomestarit Lahdesta sekä Heinolasta (PHP30 ja PHP40) tukien ja paikaten tarvittaessa toisiaan.

- Pelastusryhmien johtajina toimivat vakinaisissa yksiköissä ruiskumestarit tai heidän sijaisensa vuorolistan mukaisesti, sopimuspalokunnissa yksikönjohtajat.

3) Pelastussukellustoiminnan järjestelyt (savu-, kemikaali- ja vesisukellus)

- Pelastuslaitoksen pelastussukellus on ohjeistettu sisäministeriön antaman pelastussukellusohjeen 48/2007 mukaisesti.

Vesipelastusvalmius

Pelastussukellusohjeen 48/2007 mukaan vesipelastusvalmius jaetaan kolmeen valmiustasoon, joista pelastustoimi pitää yllä vähintään pintapelastusvalmiutta.

Pelastuslaitoksella on erillinen toimintaohje vesisukellukseen pintapelastukseen (28.7.2014). Vesipelastusta sekä vesisukellustoimintaa varten pelastuslaitoksen toiminta-alueilla on käytettävissä kohtuullisen hyvä ja tarkoituksenmukainen kalusto ja varusteet sekä tässä vaiheessa riittävästi erikoiskoulutettua miehistöä.

Pintapelastajien koulutus on osa vakinaisen henkilöstön ammatillista koulutusta. Sopimuspalokunnille pintapelastuskurssi on täydennyskoulutus.

Vesisukeltajien koulutus tapahtuu erikoiskoulutuksena kuuden viikon täydennyskurssilla Pelastusopistossa Kuopiossa. Kurssille on vaativat pääsyvaatimukset. Vesisukeltajaksi voidaan nimetä myös merivoimien sukelluskurssilla varusmiespalveluksensa suorittanut, pelastajan koulutuksen saanut henkilö, joka on perehdytetty pelastussukellustoimintaan.

Päätös palvelutasosta

Pintapelastus

- Pelastuslaitos pitää yllä **vähintään** pintapelastustoimintaa pelastussukellusohjeen mukaisesti koko toiminta-alueella (Pelastussukellusohje 48/2007).
- Pintapelastajien sisäistä koulutusta ylläpidetään toimipaikoittain minimissään kahdella vuosittaisella harjoituksella, joista toinen järjestetään talviolosuhteissa. (Pelastussukellusohje 48/2007).
- Pintapelastuskalustoa ylläpidetään tarpeen mukaisilla hankinnoilla riittävän laadukkaalla tasolla. Hankintojen yhteydessä pyritään yhtenäistämään koko alueen pintapelastuskalustoa.

Vesisukellus

- Pelastuslaitos ylläpitää Lahdessa pelastussukellusohjeen mukaista välitöntä vesisukellusvalmiutta. Heinolassa pidetään yllä mahdollisuutta suorittaa vesisukellusta, mikäli vuorossa on riittävä määrä sukelluskoulutuksen saaneita henkilöitä.
- Vesisukeltajien sisäistä **harjoittelua** ylläpidetään minimissään pelastussukellusohjeen määrittelemä määrä. (Pelastussukellusohje 48/2007).

Kemikaalisukellus

- Pelastuslaitoksen kaikki toimipaikat varautuvat vaarallisten aineiden käsittelyssä sekä kuljetuksessa tapahtuviin onnettomuuksiin.
- Vaarallisten aineiden torjuntatoimista on sovittu naapurialueiden kanssa pitkäkestoisia onnettomuustilanteita varten.
- Investointisuunnitelma ja kalustohankinnat toteutetaan siten, että pelastuslaitoksen toiminta-alueella on riittävä kalusto vaarallisten aineiden torjuntaan TOKEVA-ohjeen kalustotaso 3:n mukaisesti.

Pelastusyksiköt ja niiden vahvuudet

Pelastusyksiköiden määrä ja niiden vahvuudet perustuvat alueen riskien arviointiin ja voimassa olevaan toimintavalmiusohjeeseen.

Pelastuslaitos pitää valmiudessa seuraavat yksiköt:

Välittömässä valmiudessa:

Paavola	1 pelastusryhmä vahvuudella	0 + 1 + 3
	1 säiliöyksikkö	0 + 0 + 1
	1 puomitikasyksikkö	0 + 0 + 1
	1 johtoyksikkö	1 + 0 + 1
Niemi	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
Heinola	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
	1 johtoyksikkö	1 + 0 + 0
Hollola	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
Nastola	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
Orimattila	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3

Palokuntasopimuksessa sovitussa valmiudessa:

Heinolan Pvpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
Artjärven Vpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
Hartolan Palokunta	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
Hämeenkosken Vpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
Iitin VPK	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
Järvelän Vpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
Padasjoen Vpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
Pennalan Vpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
Sysmän Vpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
Vuolenkosken Vpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
Ahtialan Vpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
Hakosilta-Nostavan Vpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 2
Harjunalustan Vpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
Herralan Vpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 2
Keski-Hollolan Vpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 2
Lahden Vpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
Renkomäen Vpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
Vesikansan Vpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 2
Vierumäen Vpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3
Villähteen Vpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3

Henkilökohtaisilla sopimuksilla sovitussa valmiudessa:

Asikkala pvpk	1 pelastusryhmä	0 + 1 + 3

- Lisäksi muita kuin edellä mainittuja yksiköitä sopimuksen mukaisessa valmiudessa.
- Pelastuslaitoksella tulee olla valmius tilapäisesti alentaa toimipaikkojen vahvuuksia siirtämällä henkilöstöä yksiköiden välillä kuitenkin niin, ettei palvelutasopäätöksessä olevien pelastusyksiköiden vahvuuksia heikennetä.
- Alin valmius operatiivisella puolella Lahden Paavolan toimipaikalla on 1+1+6. Heinolan toimipaikalla 1+1+3 ja muilla vakinaisesti miehitetyillä asemilla 0+1+3.
- Pelastuslaitoksen johtokunta voi kuntia kuultuaan alentaa toimipaikkojen vahvuuksia pakottavien syiden niin vaatiessa määräajaksi.

- Pelastusjohtaja voi perustellusta syystä pelastuspäällikköä kuultuaan antaa luvan miehittää asemat tilapäisesti alle sovitun alimman valmiuden. Tilapäisen valmiuden alentaminen ei saa kestää yhtäjaksoisesti yli vuorokautta.

Väestön varoittamisjärjestelyt

Väestön varoittamistilanteessa annetaan yleinen vaaranmerkki suurtehohälyttimillä. Yleisen vaaranmerkin antoon liittyy aina myös vaaratiedote. Se luetaan kaikilla radiokanavilla ja näytetään Ylen, MTV3:n ja Nelosen teksti-TV:n sivulla 112 sekä televisio-ohjelmassa ruudun yläreunassa juoksevana tekstinä. Tarvittaessa apuna käytetään kaiutinautoja sekä omatoimisen varautumisen organisaatioita ja henkilöstöä.

Alueilla, joilla on merkittävä väestön turvallisuutta vaarantava suuronnettomuuden tai hyökkäysvaikutuksen riski, on ulkona olevaa väestöä voitava varoittaa suurtehohälyttimien avulla.

3.1.7.2 Varautuminen häiriötilanteisiin

Normaaliolojen häiriötilanteella tarkoitetaan uhkaa tai tapahtumaa, joka vaarantaa yhteiskunnan turvallisuutta, toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2017).

Pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia, ja onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet tulee voida suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti myös häiriötilanteissa. Laajamittaisissa häiriötilanteissa pelastustoimen voimavarat joudutaan suuntaamaan ensisijaisesti turvallisuuden kannalta merkittäviin tehtäviin.

Suuronnettomuusvalmius on vähintään pelastusyhtymän muodostama kokonaisuus, joka kykenee keskeytyksettömään toimintaan. Suuronnettomuusvalmius tulee kyetä perustamaan kahden tunnin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

Pelastuslaitoksen omien voimavarojen lisäksi erityisesti laajamittaisten häiriötilanteiden hoitaminen ja toiminta poikkeusoloissa edellyttää yhteistoimintaa ja sen suunnittelua myös toisten pelastuslaitosten ja muiden viranomaisten kanssa.

Pelastuslain 46 §:n 1 momentin mukaan valtion ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johtamaan pelastustoiminnan suunnitteluun siten, että

pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti. Keskeisiä pelastustoimintaan osallistuvia viranomaisia ovat esimerkiksi poliisi, puolustusvoimat ja rajavartiolaitos.

Pelastuslain 27 §:n 2 momentin mukaisesti pelastuslaitos vastaa pääsääntöisesti pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta.

Vastuu normaaliolojen häiriötilanteen hoitamisesta ja johtamisesta saattaa kuulua myös muulle kuin pelastustoimen viranomaiselle, esimerkiksi kiireettömissä myrskyvaurioiden korjaamistoimissa.

Päätös palvelutasosta

1) Varautumisen perusteet ja tavoitteet

- Pelastustoimen johtokeskus toimii Paavolan pelastusasemalla.
- Pelastuslaitoksen päällystö on perehdytetty johtokeskustoimintaan.
- Tarvittaessa perustetaan hallinnollinen johtokeskus, joka siirtyy tilanteen vaatiessa Nastolan pelastusasemalle suojattuun johtamistilaan.
- Tarvittavat johtamis- ja viestivälineet varajärjestelmineen päivitetään vastaamaan nykytarpeita.
- Maakunnan varautumisen kokonaisuus huomioidaan.

2) Suunnitelmat, niiden päivittämisen aikaväli ja toteutumisen arviointi

- Tarvittavat suunnitelmat päivitetään tarpeen mukaan.
- Suunnitelmien arvioinnit tehdään erikseen sovitusti.
- Poikkihallinnollista suunnittelua tehdään maakunnan tasolla yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

3) Varautumiseen käytettävissä olevat voimavarat

- Pelastuslaitoksella on päätoiminen varautumisen virka.
- Laitoksen henkilöstöä sekä sopimuspalokuntien henkilöstöä on varattu pelastustoimen poikkeusolojen tehtäviin.
- Eläköitynyt henkilöstö hyödynnetään poikkeusolojen tehtävissä.
- Kuntiin on nimetty yhteyshenkilöt poikkeusolojen toiminnan osalta**.**

3.1.7.3 Poikkeusolot

Valmiuslain mukaiset poikkeusolot määritellään valmiuslain 1552/2011 3 §:ssä.

Valmiuslain 6 §:n mukaan poikkeusolojen käyttöönottoasetuksesta päättää lopullisesti eduskunta.

Pelastustoimen varautumistehtävistä poikkeusoloihin on säädetty sekä pelastuslain 2 §:ssä että valmiuslain 12 §: ssä.

Valmiuslain 116 §: n mukaan poikkeusoloissa voidaan määrätä Suomessa asuvan velvollisuudesta suorittaa sammutus-, pelastus-, ensiapu-, huolto-, raivaus- ja puhdistustehtäviä sekä väestönsuojeluorganisaation johto- ja erityistehtäviä, hätäkeskustehtäviä tai muita näihin rinnastettavia väestön suojelemiseksi välttämättömiä tehtäviä.

Pelastuslain 37 § 1 mom:n mukaan voidaan työkykyisiä henkilöitä määrätä avustamaan onnettomuuspaikalle.

Pelastuslaitoksen tulee määritellä ja kyetä huolehtimaan seuraavista asioista poikkeusoloissa:

- oman toiminnan jatkuvuudesta huolehtiminen
- valmiuslaissa säädetty pelastustoimen varautuminen
- pelastustoimen alueen kaikkien pelastustoimintaan käytettävissä olevien voimavarojen määrittely sekä niiden suorituskyky

Tämän lisäksi pelastuslaitoksen tulee varautua pelastustoimen valmiuslain 3 §:n kohdan 1 mukaiseen aseelliseen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavaan hyökkäykseen ja sen välittömään jälkitilaan tai kohdan 2 mukaiseen huomattavaan aseelliseen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavaan hyökkäyksen uhkaan.

Tätä varten pelastuslaitoksen tulee määritellä:

- väestön varoittamisen varmistaminen
- väestön suojaaminen
- valmiuslain 121 §:n nojalla toteutettavat väestön evakuointijärjestelyt
- johtamisjärjestelmä ja sen toimivuus
- pelastustoimen vastuulla olevien väestönsuojelumuodostelmien mitoittaminen ja perustaminen

- pelastuslain 46 ja 47 §: n mukaisen pelastustoimen johdolla tapahtuvan yhteistoiminnan suunnittelu
- Geneven yleissopimusten mukaista suojaa nauttivan organisaation määrittäminen
- pelastustoimen vastuulla olevan väestönsuojeluhenkilöstön varaaminen, kouluttaminen ja harjoitukset
- pelastustoimen tarvitseman kaluston ja rakennusten varaaminen
- omatoimisen varautumisen järjestelyjen tukeminen
- tarvittaessa omatoimisen varautumisen aluejako suojelupiireiksi, -lohkoiksi ja -yksiköiksi sekä niiden johtamisjärjestelmä.

3.1.7.4 Väestönsuojelutilanteet

Pelastuslain 64 §:n mukaan pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimintansa hoitamiseen poikkeusoloissa riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluin. Pelastustoimen viranomaiset huolehtivat pelastustoimintaan liittyvän poikkeusolojentoiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta.

Väestönsuojelulla tarkoitetaan Pelastuslain 379/2011 2a §: ssä sekä Geneven yleissopimusten I lisäpöytäkirjassa tarkemmin määriteltyjä asioita.

Pelastustoimen viranomaiset huolehtivat toimialaansa kuuluvista Geneven yleissopimuksissa sekä Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjoissa määritellyistä väestönsuojelutehtävistä.

Sisäministeriön väestön suojaamisen strategian tavoitteena on suojata väestöä poikkeusoloissa niin hyvin kuin on mahdollista. Poikkeusoloissa väestö varaudutaan riskiarvioiden ja uhkatilanteiden mukaisesti suojaamaan tai evakuoimaan. Päätökset väestön suojaamisjärjestelyistä tehdään paikallisella tasolla.

Normaalioloissa on oltava sellainen perusvalmius, että väestön suojaamisesta uhkakohteissa voidaan huolehtia, ja tarvittavat toimet kyetään aloittamaan oikea-aikaisesti ja kohottamaan valmiutta uhka-arvioiden mukaisesti.

Väestönsuojeluvalmisteluihin kuuluu, että organisaation varaukset on tehty, henkilöstölle on järjestetty koulutusta, organisaation tarvitsema materiaali on saatavissa ja väestön varoittaminen ja suojaaminen voidaan toteuttaa tarpeen mukaan.

Valvonta-, hälytys- ja johtamisjärjestelmillä on keskeinen merkitys suojautumisessa ja pelastustoiminnassa. Näissä toiminnoissa tulee hyödyntää kulloinkin käytössä olevan tekniikan parhaita ratkaisuja. Järjestelmät varmennetaan tarvittavassa laajuudessa normaali- ja poikkeusolojen uhkakuvia vastaaviksi.

Pelastuslain 27 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä. Väestösuojelutilanteessa tietyn alueen väestön on siirryttävä muualle, jos se on turvallisuuden kannalta välttämätöntä. Valtioneuvosto päättää, mitä alueita ja mitä osaa alueen väestöstä siirtyminen koskee. Sisäministeriö huolehtii siirtymisen yleisjohdosta (Valmiuslaki 121 §).

Väestönsiirto on yksi väestön suojaamiskeino. Useimmissa tilanteissa ensisijainen vaihtoehto on suojata väestö vakinaisilla asuinsijoillaan käyttäen tarvittaessa väestönsuojia. Väestönsiirtojen suunnitteluperusteena ovat alueen onnettomuusriskien kartoitus sekä puolustussuunnittelun perustana olevat uhka-arviot. Väestöä varaudutaan siirtämään onnettomuuksissa, suuronnettomuuksissa ja häiriötilanteissa.

Väestönsiirtoihin voitaisiin joutua:

- poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen painostuksen aikana, jolloin painostus kohdistuisi kohteisiin, jotka voivat joutua erikoisjoukkojen toiminnan tai muun yllättävän iskun kohteeksi sekä näiden kohteiden lähiympäristöön
- strategisen iskun uhka-aikana sellaisilla alueilla, joille ryhmittyy omia joukkoja tai joille todennäköisesti kohdistuu vihollisen asevaikutusta tai joukkojen toimintaa
- laajamittaisen hyökkäyksen yhteydessä toimittaisiin kuten strategisen iskun uhka-aikana, mutta evakuoitavat alueet voisivat olla huomattavasti laajempia.

Poikkeusoloissa perustetaan sisäministeriön johtokeskus, jonka tehtävänä on huolehtia väestönsuojelun valmiuden kohottamisesta ja ylläpidosta sekä väestönsuojelun valtakunnallisesta johtamisesta. Väestönsuojelun paikallista johtamista varten perustetaan kuntien ja pelastustoimen alueiden johtokeskukset.

Pelastuslain 77 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen tulee järjestää pelastustoiminnan johtamistilat ja muut edellytykset siten, että johtaminen on mahdollista poikkeusoloissa.

Pelastuslain luvussa 10 määritellään väestönsuojeluun varautuminen sekä Geneven yleissopimuksen mukainen suojelu.

Pelastuslain §65:ssä määritellään yhteistoiminta väestönsuojeluun varautumisessa. Kuntien kanssa yhteistoiminta varautumisen osalta painottuu pelastuslaitoksen osoittamaan henkilötyöpanokseen tukemisen, ohjaamisen ja neuvonnan osalta. Kunnat itse huolehtivat omien alaurakoitsijoiden ja vastaavien heillä olevien toimijoiden varautumisesta ja väestönsuojelusta.

Pelastuslaitoksen tulee määritellä ja kyetä huolehtimaan seuraavista asioista väestönsuojelutilanteissa:

- Väestön varoittaminen
- Väestön suojaaminen (väestönsuojat, tilapäiset suojat)
- Väestön siirtojen ennakointi ja valmistautuminen
- Tarvittavan johtamisjärjestelmän perustaminen
- Pelastustoimen johdolla tapahtuvan yhteistoiminnan suunnittelun toteuttaminen (Pelastuslaki 46 ja 47 §)
- Pelastustoimen vastuulla olevan väestönsuojeluhenkilöstön varaaminen
- Pelastustoimen tarvitseman kaluston, materiaalin ja rakennusten varaaminen
- Omatoimisen varautumisen järjestelyjen tukeminen

Väestön varoittaminen on varmistettu väestöhälytinverkostolla, jonka kattavuus perustuu valtakunnallisiin laskelmiin. Väestöhälytinten ohjaus ja hälyttäminen tapahtuvat Hätäkeskuksesta tai pelastuslaitoksen johtokeskuksesta.

Väestön suojaamista varten ylläpidetään väestösuojia valtakunnan ohjeistusten mukaisesti. Väestönsuojien rakentamisesta vastaavat kuntien rakennusviranomaiset pelastuslaitoksen lausuntojen tukemina. Väestönsuojamateriaalin hankinnat, sijoitukset, huollot ynnä muut sisältyvät väestönsuojien ylläpitämiseen.

Väestön siirrot omalta alueelta on suunniteltu kriittisiltä alueilta yhdessä muiden tarvittavien viranomaisten kanssa. Väestön siirron vastaanotto muualta omalle alueelle tapahtuu yhteistyössä muiden viranomaisten ja kuntien kanssa koko aluetta hyödyntäen tarpeen mukaisesti.

Väestönsuojelussa tarvittava johtamisjärjestelmä on olemassa pääsääntöisesti pelastuslaitoksen johtokeskuksen hallinnoimana

Kukin toimiala huolehtii itsenäisesti väestönsuojeluhenkilöstön, kaluston ja rakennusten varaamisesta. Maakunnan yhteisiin tarpeisiin tapahtuvat varaukset sovitaan erikseen.

Pelastuslaitos tukee omatoimista varautumista muun muassa erilaisilla koulutuksilla ja siihen liittyvän tiedon jakamisella.

Päätös palvelutasosta

1. Väestönsuojelun järjestelyt
   - maakunnassa on alueellinen turvallisuus- ja valmiustyöryhmä
   - valmiuspäällikkö tukee kuntia väestönsuojelussa
   - kukin kunta, laitos ja organisaatio huolehtii itse henkilö- materiaali ja tilavarauksista väestönsuojelun tarpeisiin
   - pelastuslaitos ylläpitää väestön varoitusjärjestelmää
2. Väestönsuojelutehtävien hoitamiseksi tarvittavat voimavarat
   - Pelastuslaitoksella on kokoaikainen valmiuspäällikkö
   - Normaaliaikana suunnitelmien päivittämiseen riittää pelastuslaitoksen niistä vastuussa oleva henkilöstö.
   - Väestönsuojelun ja varautumisen koulutusta toteutetaan olemassa olevin resurssein huomioiden alueelta tulleet toivomukset.
   - Koulutusta voi sovitusti tehdä myös valtion Pelastusopisto sekä sovitut järjestöt.
   - Toimiminen poikkeusoloissa vaatii kaiken pelastuslaitoksen toimintaan varattujen henkilöiden työpanoksen.
   - Väestönsiirtotilanteessa tarvitaan erityisesti sosiaali- ja terveystoimen apua.
3. Yllä mainittujen tehtävien hoitamiseksi tarvittavat suunnitelmat, niiden päivittämisen aikaväli ja toteutumisen arviointi
   - Tarvittavat suunnitelmat päivitetään tarpeen mukaan.
   - Suunnitelmien arvioinnit tehdään erikseen sovitusti.
   - Poikkihallinnollista suunnittelua tehdään maakunnan tasolla yhteistyössä eri toimijoiden kanssa**.**

3.1.8 Pelastustoimen ohjeet ja suunnitelmat

Pelastuslain 379/2011 mukaan pelastuslaitoksen tulee:

- 30 §:n mukaan suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta (**sammutusvesisuunnitelma**). Sammutusvesisuunnitelman hyväksyy alueen pelastustoimi.
- 33 §:n mukaan hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä.

- 47 §:n mukaan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan.
- 48 §:n mukaan pelastuslaitoksen on laadittava ulkoinen pelastussuunnitelma alueille, joilla on:
  1) ydinenergialain (990/1987) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu ydinlaitos
  2) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 30 §:n 1 momentissa tai 62 §:n 1 momentissa tarkoitettu tuotantolaitos, josta toiminnanharjoittajan tulee laatia turvallisuusselvitys
  3) ympäristönsuojelulain (86/2000) 45 a §:n 2 momentissa tarkoitettu kaivannaisjätteen jätealue
  4) vaarallisten aineiden kuljetuksesta rautatiellä annetun valtioneuvoston asetuksen (195/2002) 32 §:n mukainen järjestelyratapiha
  5) vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja tilapäisestä säilytyksestä satama-alueella annetun valtioneuvoston asetuksen (251/2005) 8 §:n mukainen satama-alue.

Sisäministeriön asetus pelastustoimen suunnitelmista 1363/2018 tuli voimaan 1.1.2019. Asetuksessa säädetään pelastustoiminnan suunnitelmista, niiden sisällöstä ja rakenteesta sekä pelastustoiminnan yhteistyösuunnitelmista. Asetus jakautuu pääpiirteissään kahteen:

- pelastustoiminnan yleisjärjestelyt (4§)
- pelastustoiminta vaativissa tilanteissa (5§)

Päätös palvelutasosta

Suunnitelmat

- pelastustoimen suunnitelmat päivitetään asetuksen 1363/2018 vaatimusten mukaisesti

Suunnitelmien päivittämisen aikaväli ja toteutumisen arviointi

- suunnitelmat päivitetään tarvittaessa

Tehtävien hoitamiseksi tarvittavat voimavarat

- suunnitelmien päivittämisestä vastaavat erikseen nimetyt vastuuhenkilöt

3.1.9 Öljyntorjunta

Öljyvahinkojen torjuntalain 1673/2009 7 §:n mukaan alueen pelastustoimi vastaa maa-alueen öljyvahinkojen ja alusöljyvahinkojen torjunnasta alueellaan ja ohjaa osaltaan öljyvahinkojen torjuntaan

varautumista. Lain 12 §:n mukaan alueen pelastustoimella on oltava maaöljyvahinkojen torjuntasuunnitelma.

Päätös palvelutasosta

1) Öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman päivittämisen aikaväli ja toteutumisen arviointi
   - Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella on hyväksytty öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma
   - suunnitelma päivitetään määrävälein
   - päivityksen yhteydessä arvioidaan suunnitelman toteuttamiskelpoisuus sekä hankintojen toteutuminen

2) Tehtävien hoitamiseksi tarvittavat voimavarat
   - pelastuslaitoksella on erikseen nimetty vastuuhenkilö öljyvahinkojen torjuntaan
   - torjuntatöiden johtajina toimivat pelastustoiminnan kulloiset johtajat
   - ensitoimista vastaa pelastuslaitos päivittäisen toimintavalmiuden puitteissa
   - pelastustoiminnan päättyessä jälkitorjunta siirtyy kuntien vastuulle.

3.2 Muut tehtävät

3.2.1 Ensihoitopalvelut

Terveydenhuoltolain (1326/2010) sekä ensihoitopalvelusta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (585/2017) mukaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on järjestettävä alueensa ensihoitopalvelu. Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä voi järjestää ensihoitopalvelun alueellaan hoitamalla toiminnan itse, järjestämällä ensihoitopalvelun yhteistoiminnassa alueen pelastustoimen kanssa tai hankkimalla palvelun muulta palvelun tuottajalta. Ensihoitopalveluun sisältyy äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen potilaan hoidon tarpeen arviointi ja kiireellinen hoito. Pelastuslaitos voi suorittaa ensihoitopalveluun kuuluvia tehtäviä, jos ensihoitopalvelun järjestämisestä yhteistoiminnassa alueen pelastustoimen ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kesken on sovittu terveydenhuoltolain (1326/2010) 39 §:n 2 momentin perusteella.

Ensihoito

Päijät-Hämeen pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluja Phhyky:n alueella. Pelastuslaitos noudattaa ensihoitopalveluiden osalta Phhyky:n hyväksymää ensihoidon palvelutasopäätöstä. Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella on yhteistoimintasopimus ensihoidosta Phhykyn ensihoitokeskuksen kanssa, jonka mukaan pelastuslaitos tuottaa kuusi (6) ympärivuorokautisessa valmiudessa (24h/7) olevaa

ensihoitoyksikköä, jossa kunkin miehityksessä on yksi perustason ensihoitaja ja yksi hoitotason ensihoitaja (H+P). Ensihoitopalvelu on kiinteä osa Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen palvelurakennetta, ja pelastuslaitoksen tuottamaan ensihoitopalveluun sisältyy ensihoito perus- ja hoitotasolla sekä ensivastetoiminta.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (585/2017) mukaan sairaanhoitopiirillä on oltava ensihoidosta vastaava lääkäri, joka johtaa ensihoitopalvelua ja sen toimintaa. Lisäksi sairaanhoitopiirillä tulee olla vuorokauden ympäri toimivat ensihoidon kenttäjohtajat. Phhyky tuottaa ensihoidon vastuulääkärin sekä kenttäjohtotoiminnan palvelut. HUS-erityisvastuualue puolestaan järjestää asetuksen (585/2017) mukaisen ympärivuorokautisen ensihoitolääkärin päivystyksen alueellaan.

Ensivaste

Terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä voi päättää palvelutasopäätöksessä ensivastetoiminnan sisällyttämisestä osaksi ensihoitopalvelua. Ensivastetoiminnalla tarkoitetaan hätäkeskuksen kautta hälytettävissä olevan muun yksikön kuin ambulanssin hälyttämistä äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen potilaan tavoittamisviiveen lyhentämiseksi ja yksikön henkilöstön antamaa hätäensiapua, joka on määritelty ensihoidon palvelutasopäätöksessä. Ensivastetoiminta täydentää ensihoitopalvelua ja on osa pelastuslaitoksen palvelutuotantoa. Pelastuslaitos tuottaa ensivastetoiminnan maakunnan alueella itse ja ostaa toiminnan alihankintana Itä-Uudenmaan pelastuslaitokselta Myrskylässä ja Pukkilassa. Pelastuslaitos vastaa alihankkijoiden ensivastetoiminnasta kuin omastaan ja järjestää toimijoille Phhyky:n määrittämän toimipaikka- ja täydennyskoulutuksen. Pelastuslaitos ylläpitää ensivastetoimintaa 17 paloasemalta. Ensivastetoiminnassa pelastuslaitos tekee yhteistyötä vaikeasti tavoitettavien kohteiden osalta myös Suomen Meripelastusseura Lahden Järvipelastajat ry:n kanssa. Heitä koulutetaan vähintään kerran vuodessa purjehduskauden alussa (8 h). Massatilaisuuksissa ensivastepalveluja tuottaa myös Suomen Punaisen Ristin Lahden alueen osasto. Osastoa koulutetaan pelastuslaitoksen toimesta samalla tavoin kuin muitakin ensivastetta tuottavia yksiköitä.

Muu yhteistoimintasopimuksessa määritetty toiminta

Pelastuslaitos vastaa yhteistyösopimuksen mukaisesti pelastuslaitoksen ja Phhyky:n ensihoitopalvelun autokaluston kilpailutuksesta, hankinnasta, muutostöistä ja huolloista pitäen sisällään kaiken niiden kunnostamiseen, huoltoon ja ylläpitoon sisältyvät hankinnat, toimet ja tarvikkeet. Myös molempien palveluntuottajien varustehankinnat ja varustehuollot on keskitetty pelastuslaitokselle.

Henkilöstö

Pelastuslaitoksen ensihoito-osastolla työskentelee ensihoidon palvelupäällikkö, viisi (5) ensihoitoesimiestä sekä 32 hoitotason ensihoitajaa. Yksi hoitotason ensihoitaja toimii yhteistyösopimuksen mukaisesti ensihoitokouluttajana, ja tämä resurssi on koko ensihoitopalvelun käytössä. Palomies-ensihoitajista työskentelee osa-aikaisesti ensihoidossa noin 120 henkilöä, joista laskennallisesti 25 henkilötyövuotta kohdistuu ensihoitoon. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta (585/2017) määrittelee ensihoitopalvelun henkilöstön koulutusvaatimukset. Pelastuslaitos noudattaa ensihoitopalvelun yksiköitä miehitettäessä asetuksen henkilöstöä koskevia vaatimuksia sekä Phhyky:n osaamisenhallintasuunnitelmaa. Ensivasteyksikön muodostaa vähintään kaksi ensivastekoulutettua henkilöä. Koulutuksen tulee olla Phhyky:n ensihoitokeskuksen hyväksymää. Ensiauttajan hyväksytty koulutustaso on esimerkiksi SPEK:n kriteerien mukainen sopimuspalomiesten palokuntien ensiapukurssi ja ensivastekurssi.

Pelastuslaitos järjestää yhteistyössä Phhyky:n kanssa säännöllistä toimipaikka- ja täydennyskoulutusta ensihoitajille sekä ensiauttajille. Päätoimisille hoitotason ensihoitajille järjestetään ensihoidon koulutusta 32 h/vuosi ja perustason ensihoitajille 16 h/vuosi. Ensivastetoimijoille koulutusta järjestetään 8 h/vuosi. Pelastuslaitoksen ensihoidossa on vaativan ensihoidon kurssilla olevia päätoimisia ensihoitajia.

Pelastuslaitoksen palomies-ensihoitajien ensihoito-osaamista on laajennettu oppisopimuskoulutuksen avulla. Pelastuslaitos on tehnyt yhteistyötä koulutuskeskus Salpauksen kanssa, ja palomiehistä on koulutettu lähihoitajia (perustason ensihoitaja). Yksi ryhmä valmistui joulukuussa 2019 ja toinen aloitti 2020 alussa.

Ensihoidossa ja pelastustoiminnassa hyödynnetään henkilöstön monipuolista osaamista sekä joustavaa käyttöä. Lisäksi ensihoidon päätoimista henkilöstöä käytetään Phhyky:n ensihoidon kanssa ristiin puuttuvien, äkillisten henkilöstövajeiden paikkaamiseksi. Yhteistyöllä pyritään välttämään poissaoloista aiheutuvia ylityökustannuksia sekä minimoimaan lyhytaikaisten sijaisten käyttö. Myös kaluston hankinnoissa ja huollossa saadaan synergiahyötyjä. Pelastuslaitos on varautunut poikkeusolo- ja suuronnettomuustilanteissa laittamaan valmiuteen ylimääräisiä ambulansseja. Palomiehet pystyvät täydentämään ensihoidon äkillisiä sairauspoissaoloja. Lisäksi muun muassa asemapaikoista, henkilöstöjohtamisesta ja hallintotoimista saadaan synergiahyötyjä ensihoidon ja pelastustoimen kesken.

Pelastuslaitos toteuttaa ensihoitopalvelua kustannusneutraalisti voittoa tavoittelematta. Sopimuksen tarkoituksena on tuottaa laadukkaat, kustannustehokkaat ja tehokkaasti johdetut ensihoitopalvelut Päijät-Hämeen alueelle terveydenhuoltolain ja ensihoitoasetuksen mukaisesti kiinteässä yhteistyössä alueen akuuttisairaanhoidon päivystystoimintojen sekä kotiin vietävien palveluiden kanssa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluja Phhyky:n toiminta-alueella siinä laajuudessa, kun asiasta on palvelun tilaajan kanssa sovittu. Pelastuslaitoksella on valmius laajentaa toimintaa nopeallakin aikataululla.
- Ylläpidetään henkilöstön työssä jaksamista ja työhyvinvointia läpi koko ensihoitosektorin.
- Ensihoidossa kiinnitetään huomiota henkilöstön koulutukseen ja osaamisen tasoon:
- Siirtymäsäädöksillä hoitotasolla työskentelevistä ensihoitajista kaikki ovat sh/eh AMK-koulutuksessa vuoden 2021 loppuun mennessä.
- Ensihoidossa toimivista palomies-ensihoitajista 40 %:lla on terveydenhuoltoalan tutkinto pelastajatutkinnon lisäksi.
- Tehostetaan päätoimisen henkilöstön ammatillista koulutusta.
- Ensihoidon henkilöstöresurssit vastaavat tämänhetkisen palvelun tarpeita, ja niitä tulee pystyä tarvittaessa tarkistamaan.
- Pelastuslaitos ylläpitää ensivastetoimintaa 17 paloasemalla ja tekee yhteistyötä Järvipelastajien ja Suomen Punaisen Ristin kanssa.

3.2.2 Viestintä

Pelastuslaitoksen viestinnän tavoite

Onnettomuustiedottaminen, turvallisuusviestintä ja laitoksen hallinnollisista päätöksistä viestiminen ovat lakisääteisiä velvoitteita, mutta niiden lisäksi pelastuslaitoksen viestintään kuuluu paljon muuta. Tämän päivän mediaympäristössä viestinnän merkitys korostuu: ihmiset viestivät yhä enemmän, ja myös viranomaisilta kaivataan entistä aktiivisempaa ja luottamusta herättävää viestintää.

Mediamaailma on muuttunut, ja julkinen keskustelu pirstaloitunut yhä laajemmille tahoille. Tietoa on tarjolla valtavasti, ja viranomaisen onkin yhä tärkeämpää tarjota kohderyhmilleen faktapohjaista tietoa toimialansa asioista. Koska pelastuslaitos on tärkeä osa yhteiskuntaa ja ympäristöään, siltä odotetaan aktiivista, avointa, totuudenmukaista ja monikanavaista viestintää kokonaisturvallisuudesta.

Viestintää tarvitaan myös resurssien turvaamiseen ja laitoksen olemassaolon oikeutukseen. Tämä kaikki edellyttää perustehtävistä suoriutumista alan arvojen mukaisesti ja toimivaa viestintää. Pelastuslaitosten on tunnettava kohderyhmänsä, ja luodattava toimintaympäristöään säännöllisesti. Tehostettu viestintä korostuu muutostilanteissa sekä mahdollisessa kriisissä.

Viestintä edistää organisaation tavoitteiden saavuttamista ja on kiinteä osa strategiaa ja organisaation toimintaa. Viestinnällä on rooli kaikissa pelastuslaitoksen perustehtävissä: onnettomuuksien ennaltaehkäisyssä, pelastustoiminnassa ja lisävahinkojen estämisessä onnettomuustilanteissa sekä varautumisessa erilaisiin häiriö- ja poikkeustilanteisiin. Viestinnän avulla varmistetaan kansalaisten ja sidosryhmien riittävä tiedonsaanti kaikissa olosuhteissa.

Viestinnällä vahvistetaan myös laitosten toimintaedellytyksiä vaikuttamalla resurssien jakoon ja vahvistamalla luottamusta ja kuvaa ammatillisesta toimijasta. Viestinnän avulla tehdään laitosta ja alaa tunnetuksi ja vaikutetaan turvallisuuskäyttäytymiseen.

Jokainen työntekijä tuntee roolinsa ja vastuunsa pelastuslaitoksen viestien viemisessä ja osaa toimia erilaisissa tilanteissa. Pelastuslaitoksen strategia ja viestintäohjeet ovat kaikkien tuntemia ja niihin perehdytetään rekrytoinnin yhteydessä. Viestintä on kiinteä osa pelastuslaitoksen johtoa ja tavoitteita ja sitä viedään entistä strategisempaan suuntaan.

Viestinnän toteuma

Pelastusjohtaja johtaa pelastuslaitoksen viestintää ja vastaa pelastuslaitoksen virallisen kannan esittämisestä niin omalle henkilöstölle kuin laitoksen ulkopuolellekin. Jokainen voi viestiä omassa roolissaan ja omista tehtävistään, mutta pelastuslaitoksen ääntä käyttää pelastusjohtaja.

Pelastusjohtaja vastaa laitoksen strategisesta viestinnästä tukenaan viestintäsuunnittelija ja johtoryhmä. Suunnitelmallinen strateginen viestintä tukee organisaation tavoitteiden toteutumista. Sen avulla arvot, visio ja toiminta-ajatus tuodaan näkyville. Strateginen viestintä tukee myös pelastuslaitoksen tehtävien onnistumista ja maineenhallintaa. Sidosryhmä- ja mediaviestintä ovat osana tätä. Tavoitteena on, että päättäjät ja media tuntevat pelastuslaitoksen toiminnan ja haasteet.

Viestintäsuunnittelija suunnittelee ja kehittää asiantuntijaroolissa pelastuslaitoksen viestintää sekä tukee ja kouluttaa työntekijöitä tekemään viestintää omassa työssään. Viestintäsuunnittelijan osallistuminen johtoryhmän ja laajennetun johtoryhmän kokouksiin varmistaa strategisen viestinnän toteutumisen. Viestinnän tukena ovat valtakunnalliset verkostot, kuten Kuntaliiton pelastusalan kumppanuusverkosto ja sisäministeriön viestintäverkosto, sekä työryhmät ja alueelliset kontaktit.

Osastopäällikköjen vastuulla on oman osastonsa työntekijöiden tiedon varmistaminen. Jokaisella työntekijällä on myös itsellään velvollisuus seurata laitoksen viestintäkanavia, kuten sähköpostia, intraa ja info-tv:tä. Osastoilla on myös itsellään viestinnän tehtäviä.

Riskienhallintaosasto vastaa laitoksen turvallisuusviestinnästä, josta lisää luvussa 3.1.2. Viestintäsuunnittelija on turvallisuusviestinnän tukena etenkin mediatiedottamisessa ja sosiaalisessa mediassa. Pelastusosasto vastaa onnettomuusviestinnästä. Viestintäsuunnittelija kouluttaa ja tukee onnettomuustiedottamista tarpeen mukaan (isommat onnettomuudet). Hallinto julkaisee henkilökuntaa koskevia sisäisiä tiedotteita, pelastusjohtaja tekee videona kuukausikatsauksen. Viestintäsuunnittelija on tarvittaessa apuna tiedotteiden luomisessa ja jakelussa. Ensihoidolla on oma osastopäällikön työntekijöilleen koostama kuukausitiedote. Tarvittaessa ensihoidon palavelupäällikkö jakaa tietoa myös talon yhteisissä kanavissa. Tekninen osasto vastaa lähinnä uusiin asemahankkeisiin sekä kalustohankintoihin liittyvistä asioista. Heillä ei ole tällä hetkellä aktiivista omaa viestintää. Viestintäsuunnittelija nostaa heidän asioistaan tarpeen mukaan viestintäkanaviin.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos huolehtii onnettomuustiedottamisesta, turvallisuusviestinnästä ja laitoksen hallinnollisista päätöksistä viestimisestä lakisääteisesti.
- Viestinnällä varmistetaan kansalaisten ja sidosryhmien riittävä tiedonsaanti kaikissa olosuhteissa.
- Viestinnällä pyritään lisäämään kansalaisten turvallisuustietoutta ja kykyä estää onnettomuuksia ja toimia sellaisen sattuessa.
- Viestintä pyrkii lisäämään pelastuslaitoksen työn tunnettavuutta, luottamusta ja ymmärrystä ja siten turvaamaan laitoksen olemassaolon.
- Hyvä pelastuslaitoksen työyhteisöviestintä lisää työhyvinvointia ja luo mahdollisuuksia vaikuttaa.

3.2.3 Kansainvälinen toiminta

Pelastuslain 38 § sisältää linjauksen kansainvälisen pelastustoiminnan avun antamisesta sekä sen vastaanottamisesta.

1) Kansainväliseen toimintaan osallistuminen (valtakunnallinen toiminta ja paikalliseen sopimukseen perustuva toiminta)

- Pelastuslaitoksen henkilöstöä on mukana kansainvälisen pelastustoiminnan koulutuksissa vaarantamatta oman laitoksen valmiutta.
- Kansainvälisen toiminnan kautta pelastuslaitos saa uusia näkemyksiä ja kokemuksia henkilöstölle. Tämä näkyy laitoksen kehittymisenä.
- Kansainväliseen toimintaan lähtijöille myönnetään käytännössä virkavapaus valtakunnan linjausten mukaisesti.

2) Kansainväliseen toimintaan käytettävät voimavarat

- Kansainväliseen toimintaan osallistutaan tarpeen ja resurssien mukaan.
- Kansainväliseen toimintaan osoitetaan resursseja mahdollisuuksien mukaan vaarantamatta oman alueen ensisijaisia tehtäviä.

3.2.4 Valmiussuunnittelun tukeminen

Pelastuslaitos tukee alueeseensa kuuluvan kunnan valmiussuunnittelua siten kuin siitä on kunnan kanssa sovittu.

Päätös palvelutasosta

Kuntien valmiussuunnittelun tukemisen voimavarat vuosittain

- valmiusmestarin tehtäviin sisältyy kuntien valmiussuunnittelun tukeminen
- kunnissa on nimettyinä varautumisen vastuuhenkilöt
- annetaan koulutusta kuntien johtoryhmille
- järjestetään kuntakohtaisia case-muotoisia valmiusharjoituksia.

4. Kehittämissuunnitelma

Palvelutason kehittämissuunnitelmalla tarkoitetaan niiden toimenpiteiden määrittelyä, joilla palveluita kehitetään toimintaympäristön muutosten edellyttämällä tavalla.

Kehittämissuunnitelman toteutumista seurataan vuosittain talousarvio- ja toimintakertomusprosessien yhteydessä.

Pelastuslaitoksen toimintaa tehostetaan kehittämällä prosesseja, toiminnan laatua ja yhteistyötä.

Merkittävimpiä muita kehittämistavoitteita ovat turvallisuusviestinnän prosessien kehittäminen, kuntien varautumisen tukeminen, pelastustoiminnan johtamisen ja pelastustoiminnan valmiuden parantaminen sekä mukanaolo kiireellisen ensihoidon järjestämisessä alueella.

Toimintaa suunnataan pelastuslaitoksen strategian mukaisesti:

- perustehtävä
- toiminta-ajatus
- visio
- arvot
- strateginen tavoite
- strategiset painopisteet
- strategiset ydintehtävät

Pelastuslaitoksen tulevaisuuden näkymät

Pelastuslaitos on lainsäädännön mukaiset kuntalaisten turvallisuuspalvelut tuottava organisaatio, joka tuottaa kuntalaisten peruspalvelut. Kuntien huono taloudellinen tilanne sekä mahdolliset muutokset kuntien määrässä heijastuvat pelastuslaitoksen talouteen ja kehittämismahdollisuuksiin. Kustannusrakenne on otettava kriittiseen tarkasteluun, ja on pohdittava mahdollisuutta laajentaa toimintaa olemassa olevilla resursseilla niin, että tuottamalla lisäpalveluja, saadaan toiminnan kehittämiseen lisärahoitusta.

Maakunta- ja sote-uudistuksilla on toteutuessaan suuri merkitys pelastuslaitoksen toimintaan. Uudistus tarkoittaisi pelastuslaitosten organisoitumista maakunnalliseksi toiminnaksi maakuntien alaisuuteen. Uudistuksen valmistelun lähtökohtana tulee olla pelastuslaitoksen itsenäinen asema maakunnallisena

liikelaitoksena. Tämä varmistaa pelastuslaitoksen äänen kuulumisen sekä taloudellisen riippumattomuuden sote-laitoksesta.

Henkilöstökuluilla on suuri merkitys kannattavuuden parantamisessa. Suorittamamme tehtävät on pystyttävä tekemään normaaleilla henkilöstökuluilla, ylitöiden teettämistä tulee välttää ja henkilöstön kierrättämistä toimipaikalta toiseen palvelutasopäätöksen mukaisen minimivahvuuden turvaamiseksi entisestään tehostaa. Lisäksi tulee pohtia toiminnaltaan tehottomien palokuntien yhdistämistä tai lakkauttamista. Tällöin saadaan kohdistettua maksimikustannukset toimiviin yksiköihin ja vähennettyä kalustoinvestointien ja käyttökustannusten menoja. Henkilöstön työkyvyn sekä laitoksen työilmapiirin pitäminen hyvänä on tärkeää työurien suunnittelun ja henkilöstön tehokkaan toiminnan kannalta. Harjoittelun yhtenäistäminen, ja sen koordinoiminen keskitetysti yhteiselle harjoitusalueelle ylläpitää pelastustoiminnan tehokkuutta sekä parantaa alueellista yhteistoimintaa.

Hälytystehtävien määrä, kesto sekä jakautuminen vuodenajan ja vuorokauden mukaan huomioidaan palvelutasopäätöksen voimassaolon aikana. Työaikaa tulee tarvittaessa kehittää yhteistyössä henkilöstön kanssa niin, että työvoimaa kohdennetaan tarkoituksenmukaisesti.

Palvelutasopäätöksen laadinnassa tulee huomioida myös Iitin kunnan siirto Päijät-Hämeen maakuntaan 1.1.2021. Muutos lisää pelastuslaitoksen vastuuta entistä laajemman alueen palvelujen tuottamisesta.

Pelastustoimen omavalvontamalli, joka toimii organisaation toiminnan kehittämisen apuvälineenä, otetaan osaksi palvelutasopäätöstä myöhemmässä vaiheessa. Omavalvonnalla pyritään varmistamaan palvelujen laadun ja organisaation oman toiminnan kehittäminen laadunhallinnan avulla.

Henkilöstö

- Henkilöstön ikääntyminen huomioidaan henkilöstösuunnittelussa
- Työurien pidentämistä ylläpidetään osatyökyvyttömyyseläkkeiden myötä palomiesten 50-prosenttisilla viroilla urapolkutyön mukaisesti
- Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön varallaolojärjestelmien jatkuvuus selvitetään ja sitä muutetaan tarvittaessa
- Varhaisen tukemisen mallia kehitetään edelleen
- Työturvallisuus- sekä työsuojelutoiminnan kehittämistä jatketaan
- Iitin siirtyessä Päijät-Hämeen maakuntaan 1.1.2021 palkataan riskienhallinnan osastolle yksi palotarkastaja lisää.

Pelastustoiminta

- Operatiivisen pelastustoiminnan taktista ja teknistä suorituskykyä kehitetään ja ylläpidetään.
- Operatiivisen päällystön pelastustoiminnan johtamista yhtenäistetään ja ylläpidetään valtakunnallisen osaamisen kehittämisen OKA-hankkeen mukaisesti.
- Pelastustoiminnan operatiivisen johtamisen järjestelyt sovitetaan vähintään kolmiportaisesti tulevien valtakunnallisten linjausten mukaisesti.
- Sopimuspalokuntatoiminnan muuttuvat vaatimukset ja haasteet huomioidaan, ja niihin pyritään löytämään ratkaisut ja linjaukset.
- Sopimuspalokuntien erikoistumisia kannustetaan, kehitetään ja hyödynnetään.
- Sopimuspalokuntien toimintaa tuetaan ja kehitetään mahdollisuuksien mukaan.
- Pelastustoiminnan harjoitteluresursseja kehitetään Orimattilan aseman yhteydessä.

Riskienhallinta

- Pelastuslaitos hyödyntää digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia laajamittaisesti ja innovatiivisesti.
- Viestinnän vaikuttavuutta kehitetään.
- Riskiasuntoihin liittyviä ongelmia pyritään ratkaisemaan yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.
- Pelastuslaitos ylläpitää henkilöstön ammattitaitoa ja kehittää osaamisen jakamista, jotta työnkuvat pysyvät mielekkäinä.
- Työn organisointiin ja prosesseihin kiinnitetään huomiota, ja prosesseja kehitetään edelleen asiakasnäkökulma huomioiden.
- Valtakunnalliset linjaukset mm. hallintolain mukaisista kuulemisista sisällytetään toimintaan.
- Pelastuslaitos seuraa alan kehitystä ja tuo turvallisuusnäkökulmat muiden viranomaisten tietoon:
- Rakentamiseen liittyvät uudet teknologiat huomioitava (mm. sähköautot, aurinkovoiman hyödyntäminen).
- Rakennusten turvallisuuteen liittyvien järjestelmien monimutkaistuminen (suunnittelu, rakentaminen, hoito- ja huolto, käyttö onnettomuustilanteessa).
- Pelastuslaitos hyödyntää palontutkinnan tulokset nykyistä paremmin omassa toiminnassaan ja tehostaa tiedon jakamista yhteistyökumppaneille.

- Valtakunnallisen pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman tavoitteet sisällytetään toimintaan.

Varautuminen

- Kuntien varautumista häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin tuetaan.
- Pelastuslaitos tukee alueeseensa kuuluvan kunnan valmiussuunnittelua siten, kuin siitä on sovittu kunnan kanssa.
- Yhteistyötä omatoimisen suojelun organisoimiseksi kehitetään vapaaehtoisjärjestöjen ja kuntien kanssa.
- Omatoimisen suojelun organisointia ja koulutusta kehitetään edelleen.
- Pelastuslaitos järjestää yhteistyöviranomaisten ja kuntien kanssa yhteisiä case- tyyppisiä harjoituksia yhteistoiminnan ja suunnitelmien kehittämiseksi.

Ensihoito

- Pelastuslaitos on tulevaisuudessakin uskottava ensihoitopalveluiden yhteistyökumppani.
- Pelastuslaitoksen ensihoidon tulee pystyä tarjoamaan palveluita ja reagoimaan terveydenhuollon tuleviin haasteisiin.
- Pelastuslaitoksen tulee pystyä tarjoamaan terveydenhuollolle määrällisesti ja laadullisesti sellaista palvelutasopäätöksiin perustuvaa palvelua, jota sairaanhoitopiiri tai maakunta tarvitsee.
- Henkilöstön osaamisen varmistamista, omaehtoista kouluttautumista, hyvää henkilöstöjohtamista sekä resursseja tulee kehittää.
- Pelastuslaitoksen tulee jatkossakin pystyä osoittamaan taloudellisuutensa sekä läpinäkyvyytensä talouden hoidossa.
- Pelastuslaitos osallistuu palvelutasopäätöskaudella mahdollisiin ensihoitotoiminnan sopimusneuvotteluihin, ja toiminta pyritään turvaamaan vähintään nykyisessä laajuudessa.
- Pelastuslaitos tarjoaa Phhyky:lle ensivastepalveluja yhteistoimintasopimuksen laajuudessa.
- Pelastuslaitoksella on valmius laajentaa ensihoidon palveluntuotantoa nopeastikin, jos tilanne sitä vaatii.

Talous

- Pelastuslaitoksen käyttötalousmenot nousevat keskimäärin vajaan 2 % vuosittain pois lukien kunnille maksettavat vuokrien nostot.
- Investoinnit toteutetaan pääsääntöisesti korvausinvestointeina.
- Pelastuslaitos kehittää toimintojaan niin, että laitoksen on mahdollista saada tuloja nykyistä enemmän.
- Sysmän pelastusaseman käyttöönotto syksyllä 2019 lisäsi pelastuslaitoksen vuokrakuluja arviolta noin 114 000 euroa vuodessa.
- Orimattilan pelastusaseman käyttöönotto keväällä 2022 lisää pelastuslaitoksen vuokrakuluja arviolta noin 278 000 euroa vuodessa.
- Asikkalan pelastusaseman käyttöönotto 2022 lisää pelastuslaitoksen vuokrakuluja arviolta noin 110 000 euroa vuodessa.

Pelastustoimen käyttötaloussuunnitelma 2021−2024

Käyttötalous	2021	2022	2023	2024
TULOT				
Liiketoiminnan myyntituotot	140 000	150 000	160 000	170 000
Kuntien maksuosuudet	20 086 830	20 886 996	21 304 932	21 712 783
Ensivastekorvaukset	200 000	200 000	200 000	200 000
Muut myyntituotot	100 000	100 000	80 000	80 000
Tuet ja avustukset	27 000	0	0	0
Toimintatuotot yhteensä	**20 553 830**	**21 336 996**	**21 744 932**	**22 162 783**
Toimintatuottojen muutos %	5,07	3,81	1,91	1,92
MENOT				
Henkilöstökulut	-12 574 184	-12 762 797	-12 954 239	-13 148 553
Palvelujen ostot	-1 999 775	-2 039 771	-2 080 566	-2 122 177
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-889 226	-907 011	-925 151	-943 654
Avustukset	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
Vuokrat	-4 250 645	-4 787 418	-4 954 977	-5 128 401
Vuokrakulujen muutos %	10,49	12,63	3,50	3,50
Toimintakulut yhteensä	**-19 773 830**	**-20 566 996**	**-20 984 932**	**-21 412 783**
Poistot	-800 000	-790 000	-780 000	-770 000
INVESTOINNIT	**927 000**	**790 000**	**780 000**	**770 000**
Myyntivoitot	-100 000	0	0	0
Avustukset	-27 000	0	0	0
Poistot	-800 000	-790 000	-780 000	-770 000
Kuntien maksuosuus	**20 086 830**	**20 886 996**	**21 304 932**	**21 712 783**
Nettomaksuosuus (vuokrat väh.)	**15 836 185**	**16 099 578**	**16 349 955**	**16 584 382**
Nettomaksuosuuden muutos %	5,73	1,66	1,56	1,43
Asukasluku	205 509	204 888	204 255	203 614

Muutokset talouteen

2020-2021	Iitti maakuntaan, kustannusvaikutusten arvio	+-0
	Sysmän uusi pelastusasema	+ 114 000 euroa
	Vuokrankorotukset 3,5 %	+ 135 000 euroa
	Palkankorotukset 1,5 %	+ 180 000 euroa
	ICT-kustannukset	+ 170 000 euroa
2022	Orimattilan uusi pelastusasema	+ 278 000 euroa
	Asikkalan uusi pelastusasema	+ 110 000 euroa
	Vuokrankorotukset 3,5 %	+ 145 000 euroa
	Palkankorotukset 1,5 %	+ 188 000 euroa
2023-2024	Vuokrankorotukset 3,5 %	+ 155 000 euroa
	Palkankorotukset 1,5 %	+ 190 000 euroa

Kalusto

- Hankkeisiin haetaan avustusta palosuojelurahastosta.
- Öljysuojelurahaston avustuksien muutokset tulevat lisäämään veneiden hankintakustannuksia.
- Autojen sekä muun kaluston varustelutasosta tingitään.
- Ajoneuvokaluston toimintavarmuutta tullaan parantamaan kehittämällä hankintojen suunnittelua.
- Ajoneuvokalusto hankittaessa huomioidaan ekologisuus.
- Vara-autokalustoa supistetaan.
- Poistuvan kaluston myynnin tehostaminen, vaikutus tuloihin kasvavasti.
- Ajoneuvokaluston määrää ei kasvateta, hankintoja suunnitellessa huomioidaan yhteiskäyttömahdollisuus.
- Sammutus-/pelastusautojen uusimisväli tulee olemaan 5−15 vuotta, säiliöautojen 15 vuotta. (Vakinainen ja valmiuspalokunnat)

- Ajoneuvokaluston uusimista suunnitellessa huomioidaan hankintaiän lisäksi autojen käyttöaste.
- Ajoneuvokaluston kierrätystä tehostetaan.
- Kehitetään pelastuslaitoksen omaa korjaamo- ja huoltotoimintaa.
- Investoinnit tullaan toteuttamaan pääsääntöisesti vuosille 2021–2024 tehdyn suunnitelman mukaisesti. Toiminnallisista sekä muista ennalta arvaamattomista syistä voidaan hankintoja tarvittaessa tarkastella uudelleen.

Kiinteistöt

- Pelastuslaitos vuokraa toimitilansa pääsääntöisesti kunnilta ja maksaa niistä yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaista vuokraa.
- Pelastuslaitos on vuokrannut kunnilta yhteensä 25 erilaista tilaa.
- Orimattilan pelastusasema 2022.
- Asikkalan pelastusasema 2022−2023.
- Padasjoen kalustohalli 2021.
- Keski-Hollolan VPK:n toimitilat 2022−2023.

Investoinnit 2021-2024

2021

Hankinta (alv. 0)	**Sijoitus**	**Kierto**	**Hinta**	**Avustus**
Sammutusauto	Lahti	Sysmä	350 000	
Säiliöauto	Nastola	Heinola	300 000	
Harjoitusalue	Hollola		70 000	21 000
Muu sekalainen kalusto			80 000	
			800 000 €	

2022

Hankinta (alv. 0)	**Sijoitus**	**Kierto**	**Hinta**	**Avustus**
Sammutusauto	Lahti	Padasjoki	350 000	
Säiliöauto	Asikkala	Vierumäki	300 000	
Öljyntorjuntavene	Alue		40 000	
Henkilöautot + muu sekalainen kalusto			100 000	
			790 000 €	

2023

Hankinta (alv. 0)	**Sijoitus**	**Kierto**	**Hinta**	**Avustus**
Sammutusauto	Nastola	Orimattila	350 000	
Säiliöauto	Hollola	Herrala	300 000	
Henkilöautot + muu sekalainen kalusto			130 000	
			780 000 €	

2024

Hankinta (alv. 0)	**Sijoitus**	**Kierto**	**Hinta**	**Avustus**
Sammutusauto	Hartola	Keski-Hollola	350 000	
Säiliöauto	Kärkölä	Iitti	300 000	
Öljyntorjuntavene	Alue		40 000	
Henkilöautot + muu sekalainen kalusto		80 000		
			770 000 €	

Viestintä

- Laaditaan pelastuslaitoksen viestinnän kartoitus ja -suunnitelma.
- Koulutetaan henkilöstöä viestinnästä.
- Päivitetään tarvittavat viestintää koskevat ohjeet.
- P30 ja P40 koulutetaan onnettomuusaikaisesta viestinnästä Twitterissä.
- Kehitetään ja säännönmukaistetaan työyhteisöviestintää.
- Päivitetään media- ja sidosryhmälistat ja tavataan tiedotusvälineiden edustajia säännöllisesti.
- Kehitetään sidosryhmäviestintää.
- Monipuolistetaan henkilöstölehti Lieskahduksen sisältöä.

Päätöksen laadinta ja voimassaoloaika

Tämä palvelutasopäätös on voimassa 1.1.2021–31.12.2024 ja se kumoaa vuonna 2013 hyväksytyn palvelutasopäätöksen.

Palvelutason seuranta

Palvelutasopäätös toimitetaan aluehallintovirastolle. Puutteellinen palvelutasopäätös voidaan palauttaa täydennettäväksi (PeL 13 §). Aluehallintovirasto arvioi palvelutasopäätösten sisältöä pelastuslainsäädännön ja ministeriön ohjeiden perusteella. Aluehallintovirasto valvoo, että pelastustoimen palvelutaso on riittävä (PeL 14 §).

Pelastustoimen palvelutason toteutumista lakisääteisellä tasolla seurataan ensisijaisesti pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmällä (PRONTO), pyytämällä tarpeellisia tietoja ja selvityksiä sekä seurantakäynnein ja tarkastuksin.

Pelastuslaitoksen johtokunta seuraa toteumaa säännöllisesti kokouksissaan sekä vuosikertomuksissa. Kunnille raportoidaan säännöllisesti pelastustoimen tavoitteiden toteutumisesta. Alueen riskejä seurataan säännöllisesti. Havaittuihin riskeihin puututaan välittömästi ja ryhdytään toimenpiteisiin riskin poistamiseksi.

Liitteet:

Liite 1 Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen riskianalyysi 2020
Liite 2 Palvelutaso kunnittain -selvitys